

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

NEVŞEHİR İLİ KOZAKLI İLÇESİ YER ADLARI ÜZERİNE
HALK BİLİMSEL BİR İNCELEME

Yüksek Lisans Tezi

Burkay Atsız ŞAHİN

Danışman
Doç. Dr. Serkan KÖSE

Nevşehir
Haziran, 2022

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Burkay Atsız AH N

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

Nev ehir li Kozaklı lçesi Yer Adları Üzerine Halk Bilimsel Bir nceleme” adlı Yüksek Lisans Tezi, Nev ehir Hacı Bekta Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmı tır.

Tezi Hazırlayan

Burkay Atsız AH N

Danı man

Doç. Dr. Serkan KÖSE

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Ba kanı

Prof. Dr. Abdullah ENGÜL

KABUL VE ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Serkan KÖSE danışmanlığında Bırkay Atsız tarafından hazırlanan “Nevşehirli Kozaklı İçesi Yer Adları Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme” adlı bu çalışmaya, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜR

MZA

Danışman : Doç. Dr. Serkan KÖSE .....

Üye : Prof. Dr. Mehmet ÇERBA .....

Üye : Doç. Dr. Tural BALABAN .....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun ...../..... /2022 tarih ve .....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

“Nevşehir İli Kozaklı İlçesi Yer Adları Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme” adı altında kaleme aldığım tez çalışmam boyunca hiçbir zaman beni geri çevirmeyerek teşvikleriyle konuya daha da sıkı sarılmamı sağlayan ve yüksek lisans eğitimimi sürdürmemde büyük emeği olan tez danışmanım ve hocam saygıdeğer Doç. Dr. Serkan KÖSE’ye, babam Erdoğan ŞAHİN’e ve Türkan ŞAHİN’e teşekkür ederim.

NEVŞEHİR İLİ KOZAKLI İLÇESİ YER ADLARI ÜZERİNE HALK BİLİMSEL BİR İNCELEME

Burkay Atsız ŞAHİN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Haziran 2022

Danışman: Doç. Dr. Serkan KÖSE

ÖZET

Toplumların nesnelere algılama, anlamlandırma ve adlandırmaları kültürel-zihinsel ve tarihsel geçmişlerinin birer yansımaları olarak görülebilir. Yaşanılan mekânın kimlikli bir hale dönüşümünü gerçekleştiren temel unsurların başında dil ve kültür gelmektedir. Toplumun zihinsel var oluşunun mekâna yüklediği anlam mutlak varlığının da göstergelerini meydana getirir. Bu ekseninde ad bilimi alanının alt sınıflandırmasında incelenen ve halk biliminin de inceleme alanı içinde bulunan yer ad bilimi çalışmaları önemli görünmektedir.

“Kozaklı İlçesi Yer Adları Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme” başlığını taşıyan bu çalışma, alandan tespit edilen verilerin sınıflandırılıp incelenmesine dayalı olarak ortaya konulmuştur. Kozaklı özelinde daha önce yer adlarına yönelik çalışmanın yapılmamış olması tezin özgünlüğü açısından önemlidir. Tezin temel amacı, Kozaklı merkez olmak üzere bahsedilen ilçeye bağlı yerleşim yerlerindeki yer ve mevki adlarını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda ilçe kapsamındaki hemen hemen tüm yer adları hakkında bilgiler toplanmıştır.

İlçe yerleşim alanlarının 3’ü dışında, 4 ana Türkmen Yörük aşiretinin Kozaklı yöresine ayrı ayrı alanlara obalar halinde gelmiştir. Çalışmada söz konusu toplulukların bölgeye yerleştikleri zaman ve iskân dönemleri hakkında evkaf defterinden bilgiler aktarılarak incelemeye dâhil edilmiştir. Kozaklı’daki diğer üç yerleşim alanının ise yakın çevrelerdeki başkaca Türk Oğuz boyu aşiretlerinden az sayıda kopup gelen göçlerle kurulduğu ve bu yerleşim alanlarına kendi oba önderlerinin ad verdiği bilgisi kaynaklarıyla gösterilmiştir. Dolayısıyla incelemede bölgeye yerleşen Türk topluluklarının tarihi belgelerdeki yeri de göz önünde bulundurulmuştur. İnceleme çerçevesinde, Türk dilinin bir unsuru olan Kozaklı yer adları, kültürel temeli, anlamı ve anlatılarla verilmeye çalışılmıştır. İncelemenin temel yöntemi bağlam merkezli halk bilim kuramlarından performans ve işlevsel teorilerle oluşturulmuştur. Sonuçta halk bilim ve yer adları konusunda Kozaklı örneği üzerinden kültürel işlevsel veriler analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kozaklı, Yer Adları, Halk Bilimi

**A FOLK SCIENTIFIC EXAMINATION ON PLACE NAMES OF KOZAKLI
DISTRICT OF NEVŞEHİR PROVINCE**

Burkay Atsız ŞAHİN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences

Turkish Language and Literature Department, MA, June 2022

Advisor: Assoc. Dr. Serkan KÖSE

SUMMARY

The societies' perception, interpretation, and naming of objects can be seen as a reflection of their cultural-mental and historical backgrounds. Language and culture are at the forefront of the basic elements that transform the living space into an identity one. The meaning that the mental existence of the society ascribes to the space also creates the indicators of its absolute existence. In this direction toponymy studies, which are examined in the sub-classification of the field of onomastics, and which are also within the field of study of folklore, are considered important.

This thesis, titled "A Folk Scientific Study on the Place-Names of Kozaklı District" was put forward based on the classification and analysis of the data determined from the area. It is essential for the originality of the thesis that no work has been done on place names for Kozaklı before. The main purpose of the thesis is to determine the names of the places and places in the settlements of the mentioned district, including the center of Kozaklı. Under this purpose, information about almost all place names in the district was collected.

Apart from 3 of the district settlement areas, 4 main Turkmen Yörük tribes came to Kozaklı region as obas to separate areas. In the study, information about the time and settlement periods of the communities in question was included in the study by transferring information from the foundation ledgers. The information that the other three settlements in Kozaklı were established with the migrations of a small number of other Turkish Oghuz tribes in the close vicinity and that these settlements were named by their own oba leaders has been shown by the sources. Therefore, the place of Turkish communities settled in the region in historical documents was also taken into consideration in the study. Within the framework of the analysis, Kozaklı place names, which are an element of the Turkish language, have been tried to be given with their cultural basis, meaning and narratives. The essential method of the examination was formed with performance and functional theories from context-centered folklore theories. As a result, cultural functional data on folklore and place names were analyzed through the Kozaklı example.

Keywords: Kozaklı, Place Names, Folklore

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	i
KABUL VE ONAY SAYFASI	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
SUMMARY	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
Araştırma Problemi, Konusu ve Amacı	3
Araştırmanın Gerekçesi ve Özgünlüğü	3
Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi ve Yöntemi	5

BİRİNCİ BÖLÜM

KOZAKLI İLÇESİNİN TARİHİ, COĞRAFİ KONUMU, NÜFUSU VE İLÇE TÜZEL KİŞİLİĞİ SÜRECİ

1.1.KOZAKLI İLÇESİNİN TARİHİ, COĞRAFİ KONUMU VE NÜFUSU	6
1.1.1.Tarihi	6
1.1.2. Coğrafi Konumu	8
1.1.3. Nüfusu	9
1.2. KOZAKLININ İLÇE TÜZEL KİŞİLİĞİ SÜRECİ	9
1.2.1. Kırşehir Vilayeti Kozaklı Kazası	9
1.2.1.1. Kırşehir Vilayeti, Kozaklı Kazası Yerleşim Yerleri	10
1.2.2. Kozaklı Kazasının Nevşehir Vilayetine Bağlanması	11

1.2.2.1 Nevşehir Vilayeti Kozaklı Yerleşim Yerleri.....	11
---	----

İKİNCİ BÖLÜM

KOZAKLI YÖRESİNE İSKÂNLAR, YERLEŞEN AŞİRETLER VE AŞİRET KİMLİĞİYLE KONUMLANMIŞ YER ADLARI

2.1. YÖREYE İSKÂNLAR	14
2.2. YERLEŞEN AŞİRETLER.....	19
2.2.1. Ağcakoyunlu Aşireti	19
2.2.2. Herikli Aşireti	21
2.2.3. Kızılkoyunlu Aşireti	25
2.2.4. Yabanlı Aşireti.....	28
2.2.5 Nüfus Olarak Azınlıkta Kalan Diğer Aşiretler	30
2.2.5.1 Karahasanlı Köyü Aşireti.....	31
2.2.5.2 Karasenir Köyü Aşireti	31
2.2.5.3 Belekli Köyü Aşireti	32
2.3 AŞİRETLER TARAFINDAN ADLANDIRILMIŞ YER ADLARI	32
2.3.1 Ağcakoyunlu Aşireti Tarafından Adlandırılmış Yerleşim Yeri Adları	32
2.3.2 Ağcakoyunlu Aşireti Tarafından Adlandırılmış Mevki Adları.....	32
2.3.3 Herikli Aşireti Tarafından Adlandırılmış Yerleşim Yeri Adları	33
2.3.4 Herikli Aşireti Tarafından Adlandırılmış Mevki Adları.....	34
2.3.5 Kızılkoyunlu Aşireti Tarafından Adlandırılmış Yerleşim Yeri Adları.....	34
2.3.6 Kızılkoyunlu Aşireti Tarafından Adlandırılmış Mevki Adları	35
2.3.7 Yabanlı Aşireti Tarafından Adlandırılmış Yerleşim Yeri Adları	36
2.3.8 Yabanlı Aşireti Tarafından Adlandırılmış Mevki Adları	36
2.3.9 Nüfus Olarak Azınlıkta Kalan Diğer Aşiretler Tarafından Adlandırılmış Yerleşim Yeri Adları	37

2.3.10 Nüfus Olarak Azınlıkta Kalan Diğer Aşiretler Tarafından Adlandırılmış Mevki Adları.....	37
2.3.11 Aşiretler Tarafından Adlandırılmamış Yerleşim Yeri Adları.....	38
2.3.12 Aşiretler Tarafından Adlandırılmamış Mevki Adları	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOZAKLI İLÇESİ YER ADLARININ VERİLİŞ NEDENİ VE ANLAMI

3.1. KOZAKLI YERLEŞİM YERİ ADLARI.....	39
3.1.1. Kozaklı Adı Üzerine	39
3.1.2 Mahalle Adları	42
3.1.2.1. Altınsu Mahallesi	42
3.1.2.2 Bağlıca Mahallesi.....	43
3.1.2.3 Bahçelievler Mahallesi.....	43
3.1.2.4 Buruncuk Mahallesi	43
3.1.2.5 Emek Mahallesi.....	44
3.1.2.6 Hamamorta Mahallesi	44
3.1.2.7 Hoca Ahmet Yesevi Mahallesi	44
3.1.2.8 Kızılkoyunlu Mahallesi.....	44
3.1.2.9 Yabanlı Mahallesi	45
3.1.2.10 Yeni Mahalle	45
3.1.3 Köy Adları	45
3.1.3.1 Abdi Köyü.....	45
3.1.3.2 Akpınar Köyü.....	45
3.1.3.3 Aylı Köyü.....	45
3.1.3.4 Belekli Köyü	46
3.1.3.5 Boğaziçi Köyü.....	46
3.1.3.6 Burnukara Köyü	47

3.1.3.7 Büyükyağlı Köyü	47
3.1.3.8 Cağşak Köyü	47
3.1.3.9 Çayıçi Köyü	48
3.1.3.10 Doyduk Köyü	48
3.1.3.11 Dört Yol Köyü	48
3.1.3.12 Gerce Köyü	49
3.1.3.13 Hacıfakılı Köyü	49
3.1.3.14 Hızırşığı Köyü	49
3.1.3.15 İmran Köyü	50
3.1.3.16 Kalecik Köyü	50
3.1.3.17 Kanlıca Köyü	50
3.1.3.18 Kapaklı Köyü	51
3.1.3.19 Karahasanlı Köyü	51
3.1.3.20 Karasenir Köyü	52
3.1.3.21 Kaşkışla Köyü	53
3.1.3.22 Kuruağıl Köyü	53
3.1.3.23 Küçükyağlı Köyü	54
3.1.3.24 Küllüce Köyü	54
3.1.3.25 Merdanalı Köyü	54
3.1.3.26 Özce Köyü	55
3.1.3.27 Taşlıhöyük Köyü	55
3.1.3.28 Yassıca Köyü	55
3.2 KOZAKLI MEVKİ ADLARI	56
3.2.1 Mahalleye Bağlı Mevki Adları	56
3.2.1.1 Altınsu Mahallesi Mevki Adları	56
3.2.1.2 Bağlıca Mahallesi Mevki Adları	56
3.2.1.3 Bahçelievler Mahallesi Mevki Adları	58

3.2.1.4 Buruncuk Mahallesi Mevki Adları	58
3.2.1.5 Emek Mahallesi Mevki Adları	59
3.2.1.6 Hamamorta Mahallesi Mevki Adları	59
3.2.1.7 Hoca Ahmet Yesevi Mahallesi Mevki Adları	60
3.2.1.8 Kızılkoyunlu ve Yabanlı Mahallesi Mevki Adları	60
3.2.1.9 Yeni Mahalle Mevki Adları	63
3.2.2 Köylere Bağlı Mevki Adları	63
3.2.2.1 Abdi Köyü Mevki Adları	63
3.2.2.2 Akpınar Köyü Mevki Adları	64
3.2.2.3 Aylı Köyü Mevki Adları	65
3.2.2.4 Belekli Köyü Mevki Adları	67
3.2.2.5 Boğaziçi Köyü Mevki Adları	68
3.2.2.6 Burnukara Köyü Mevki Adları	70
3.2.2.7 Büyükyazlı Köyü Mevki Adları	70
3.2.2.8 Çağşak Köyü Mevki Adları	71
3.2.2.9 Çayıçi Köyü Mevki Adları	71
3.2.2.10 Doyduk Köyü Mevki Adları	72
3.2.2.11 Dört Yol Köyü Mevki Adları	74
3.2.2.12 Gerce Köyü Mevki Adları	74
3.2.2.13 Hacıfakılı Köyü Mevki Adları	75
3.2.2.14 Hızırşahi Köyü Mevki Adları	76
3.2.2.15 İmran Köyü Mevki Adları	77
3.2.2.16 Kalecik Köyü Mevki Adları	77
3.2.2.17 Kanlıca Köyü Mevki Adları	79
3.2.2.18 Kapaklı Köyü Mevki Adları	80
3.2.2.19 Karahasanlı Köyü Mevki Adları	81
3.2.2.20 Karasenir Köyü Mevki Adları	82

3.2.2.21 Kaşkışla Köyü Mevki Adları	83
3.2.2.22 Kuruağıl Köyü Mevki Adları	84
3.2.2.23 Küçükyağlı Köyü Mevki Adları	84
3.2.2.24 Küllüce Köyü Mevki Adları	85
3.2.2.25 Merdanalı Köyü Mevki Adları.....	85
3.2.2.26 Özce Köyü Mevki Adları	86
3.2.2.27 Taşlıhöyük Köyü Mevki Adları	86
3.2.2.28 Yassıca Köyü Mevki Adları.....	87
3.3 Diğer Çalışmalarda Geçen ve Yerleri Tespit Edilemeyen Mevki Adları	88

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KOZAKLI İLÇESİ YER ADLARININ ALFABETİK DİZİNİ, SAYISIVE TASNİFİ

4.1 İLÇE YER ADLARININ ALFABETİK DİZİNİ	89
4.2. KOZAKLI İLÇESİNDEKİ YER ADLARININ GÜNCEL SAYISI.....	93
4.2.1 Yerleşim Yeri Olarak Yer Adlarının Güncel Sayısı	93
4.2.1.1 Mahalle sayısı	93
4.2.1.2 Köy Sayısı.....	94
4.2.2 Mevki Olarak Yer Adlarının Güncel Sayısı.....	95
4.2.2.1 Mahallelere Ait Mevki Sayısı.....	95
4.2.2.2 Köylere Ait Mevki Sayısı	95
4.3 İLÇE MERKEZİNDE BULUNAN YER ADLARININ TASNİFİ.....	96
4.3.1 Aynı Adı Taşıyan Yer Adları.....	96
4.3.2 Kişi Adlarıyla İlgili Yer Adları.....	97
4.3.3 Tarihi Şahsiyetlerle İlgili Yer Adları	97
4.3.4 Yaşanmış Olaylarla İlgili Yer Adları.....	97
4.3.5 Eski Yerleşim Yeri Kalıntılarıyla İlgili Yer Adları	97

4.3.6 Farklı Yerleşim Yeri Adı ve Yerleşim Yerinin Özelliğiyle İlgili Yer Adları	97
4.3.7 Dini İnançla İlgili Yer Adları.....	97
4.3.8 Farklı Kültür ve İnançlarla İlgili Yer Adları.....	97
4.3.9 Mistik Yer Adları.....	98
4.3.10 Üretimle İlgili Yer Adları	98
4.3.11. Renklerle İlgili Yer Adları.....	98
4.3.12 Su ile İlgili Yer Adları	98
4.3.13 Hayvan ve Hayvancılıkla İlgili Yer Adları.....	98
4.3.14 Bitkilerle İlgili Yer Adları	99
4.3.14.1 Yabani Bitkilerle İlgili Yer Adları	99
4.3.14.2 Ekilen Ürünler ve Yerleriyle İlgili Yer Adları.....	99
4.3.14.3 Ağaçlarla İlgili Yer Adları	99
4.3.15 Arazi Yapısıyla İlgili Yer Adları	99
4.3.16 Toprak Yapısıyla İlgili Yer Adları.....	99
4.3.17 Doğal ve İnsan Kaynaklı Yükseltilelerle ilgili Yer Adları	99
4.3.17.1 Doğal Yükselti ve Oluşumlarla İlgili Yer Adları.....	99
4.3.17.2 İnsan Kaynaklı Yükseltilelerle İlgili Yer Adları.....	100
4.3.18 Yapılan Sınıflandırmaya Girmeyen Yer Adları.....	100
SONUÇ.....	101
KAYNAKÇA	103
EKLER.....	107
EK-1: KAYNAK KİŞİLER.....	107
EK-2: BAZI MEVKİLERE AİT FOTOĞRAFLAR.....	113

KISALTMALAR

Aş.	: Aşiret
bk.	: Bakınız
çev.	: Çeviren
DAGM	: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
DVMİUM	: Dâhiliye Vekâleti Mahalli İdareler Umum Müdürlüğü
KK	: Kaynak kişi
mah.	: Mahalle
mz.	: Mezra
n.	: Nahiye
NBB	: Nevşehir Belediye Başkanlığı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türk Diyanet Vakfı
vd.	: Ve Diğerleri
Yay.	: Yayını, Yayınları
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

“Kozaklı İlçesi Yer Adları Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme” konulu bu çalışma, bir toplumun yurt tuttuğu coğrafi alanlara belli bir ad vermek suretiyle onlara kültürünü nasıl yansıttığını ve hangi anlamları, neden yüklediğini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Kişioğlu ve toplumlar yaşayageldiği ortam içinde ilişkili olduğu, zihinde tasavvur ettiği görülebilir veya görülemeyen her bir olguya kültür ve inanç çerçevesinde bir ad koyarak duygularını, düşüncelerini, beklentilerini yansıtmaktadır.

Genel ad araştırmalarına “ad bilimi (onomastik)”, kişi ad araştırmalarına “antroponim”, yer adları temel konulu araştırmalara ise “toponim” adı verilmektedir. Pek çok bilim dalının oluşmasını sağlayan ortak dünya kültürü, bu isimleri inceleyen ve bütün bu sorulara cevap veren bir bilim dalı kurmuştur: Ad bilim (Onomastik). Kendine göre kuralları olan ad bilimi, bütün adları incelemek üzere alt dallarını oluşturmuştur. Bunlar içerisinde en fazla işlek olanı yer (toponim) ve kişi (antroponim) adlarını inceleyen bilim dalıdır (Yavuz ve Şenel 2013: 2241). Aksan (1982: 103), ad bilim çalışmaları içinde, bütün dünyada en geniş yeri yer ad biliminin aldığını ifade eder.

Yer ad bilimi, dil biliminin ana konusu olmasına karşın aynı zamanda halk biliminin de önemli konuları arasında yer almaktadır. Özellikle adlandırmanın kültürel-zihinsel akış içerisindeki bağlamı bu noktada önem arz etmektedir.

Yer ad bilim, ad bilim alanında incelenen ve bununla birlikte halk biliminin de konusu dahilinde görülen bir bilim dalıdır. Yer adlarıyla ilgili çalışmalara bakıldığında, özellikle dil bilim temel mantığına göre incelendiği görülür. Kurgun, yer adlandırma tarihinin insanoğlunun yaşadığı yöreyi ve civarını, bununla birlikte hayati ihtiyaçları ve bağlı bulunduğu cemiyetin ekonomisi için önem taşıyan avlanma sahalarını adlandırmasıyla başladığının kabul edildiğini belirtir. Kurgun’a

göre, yer ad bilim, etimolojik, tarihi ve coğrafi bilgiyi de kullanarak, yerleşme adları ve diğer coğrafi adlar şeklinde iki büyük gruba ayrılabilir olan yer adlarını yapı, işlev ve anlam bakımlarından sınıflandırma çalışmaları şeklinde tanımlanabilir (Kurgun, 2002: 6). Yer adları, toplumların algılama ve anlamlandırma dünyası içerisinde belirli düşünceler doğrultusunda inşa edilen bir kavram dünyasını ifade etmektedir. Doğan Aksan, Anadolu yer adlarının birçoğunun çevresinde söylencelerin de olduğunu söyler. Ona göre bu durum yabancı, kökeni bilinmeyen adların açıklanması, yorumlanmasına yönelik çabaları yansıtır (Aksan, 1982: 106). Sedat Veyis Örnek halk biliminin konularını sınıflandırdığı çalışmasında yer, su, dağ, köy, meydan, cadde, sokak, ev adlarını halk bilimi konuları arasında göstermektedir (Örnek, 2000: 20). Dolayısıyla bir yer adının tam teşekküllü anlam dünyasının incelenmesi için halk bilimi verilerine de ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bir yer adının sadece dil özelliklerine göre incelenmesi, elbette önemli sonuçlar sağlayabilir. Bu anlamda bazı yer adlarının oluşumunda toplumun ortak kültürel ve geleneksel inanç sisteminin uzantılarını da görmezden gelinmemesi gerekmektedir. Belli bir kültürel birikimin doğayı algılayışının sözcüklerle ifadesi olan yer adlarının insan kaynaklı oluşu nedeniyle insanlara gidilmeden akılda beliren sorulara cevap bulunamamaktır. “Halk bilim, bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ilişkin maddî ve manevî alandaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemleriyle derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan ve son aşamada da bir birleşime vardırılmayı amaçlayan bir bilimdir.” (Örnek, 2000: 15). Dolayısıyla yer adlarının kökeni de ancak alan araştırmasıyla ve halk bilimi ile incelenebilir.

Öte yandan yer adlarıyla dil tarihine, yerleşme tarihine, ülkenin etnik yapısına ilişkin, önemli ipuçları da elde edilmektedir (Aksan, 1982: 103). Örneğin; Kozaklı’da sonradan oluşan 2 mahalleye Kızılkoyunlu ve Yabancı aşiret adlarının verilmesi bunun en bariz örneğidir. Anadolu’daki bir kısım yer adı ele alındığında Türklerin evveliyatı itibarıyla kullandıkları yer adlarının bazılarını yaşatmaya devam ettikleri de bir gerçektir. Türkler, sonradan yerleştikleri topraklardaki eski adların büyük bir bölümünü kullanmışlar, bir bölümünü de yerlileştirmişlerdir (Aksan, 1982: 105). Söz gelimi, Kozaklı’da da yabancı kökenli “Rum Evleri” denilen yere “Urum Evleri” denilerek bu ad, bir anlamda yerlileştirilmiş olur.

Araştırma Problemi, Konusu ve Amacı

Kişioğlu var olan, var olduğuna inandığı, değerli gördüğü, kendisi için bir anlam ifade eden, varlığının sürekliliğini arzu ettiği tüm bildiklerine mutlaka bir ad vermiştir. Mevcut olan ama hâlihazırda bilinmeyen bir şey ise yok hükmündedir. Var sayılmak için bir ad olarak belli bir kimliğe sahip olunması gerekir. Bilinmekte olan şeylere verilen adlar ise kültürlerin temel unsuru olan dil aracılığıyla kimliğine kavuşarak kendini ifade etmektedir.

Adlar kaynağını çoğunlukla ait oldukları topluluğun kültüründen alır. Bazı durumlarda ise adlandırma evrensel olabilmektedir. Hayatın sürekliliğini sağlayan bilmenin temel taşı adların araştırılması, ad bilimi olarak adlandırılan bilimsel alanı meydana getirmiş ve ad bilimi de ilgi alanı konumuz olan yer adları ile birlikte çeşitli dallara ayrılmıştır. Yer adları bilimi (toponomi); bir dil bilimi (lengüistik) dalı olan ad biliminin (onomastik) alt kollarından birisidir ve yer isimlerinin yapısını, kökenini, anlamını, kullanım alanlarını araştırmaktadır (Gürses 2019: 107).

Tez çalışmasının temel amacı halk bilim ve yer ad bilim arasındaki ilişkiyi gözeterek yaşanan mekâna verilen adlandırmanın kültürel/zihinsel anlamlandırmasını ortaya koymaktır.

Toplumsal hayatın pek çok alanında olduğu gibi kadim Türk kültürünün bir sözcükle, düşüncelerde edebi çağrışımlar yapan inanılmaz zenginliği, sanatkârlığı yer adlarında da karşımıza çıkmaktadır. Kozaklı'daki yer adları da bu kültür dünyasının önemli örneklerinden biri olma özelliğine sahiptir.

Araştırmanın Gerekçesi ve Özgünlüğü

Tarihi geçmişi ve coğrafi konumundan dolayı ülkemizdeki pek çok yerleşim yerleri haklı olarak yoğunlukla araştırılmaktayken, Türk kültürünün binlerce yıllık özgünlüğünü sessiz sedasız yaşatmakta olan bakir yerleşim alanlarının da ihmal edilmemesi gerekir. Türkçenin özbeöz sözcükleriyle yer adlarına yansıttığı gizemi, kendine has doğallıkla halen yaşatmakta olan gözden ırak yerler aslında Türk kültür hayatını besleyen kılcal damarlardır. Mesnetsiz bilgi ve yozlaşmalarla bu kılcal damarlar soğuyup gitmemelidir. Küçük yörelerdeki kültürel çalışmalar, yapılan bilimsel incelemelerle beslenmelidir.

Halkının kimliğiyle, kültür unsurlarıyla, kuruluş yıllarıyla, coğrafyasıyla Kozaklı ilçesi hakkında etraflıca bir çalışmanın yapılmamış olması, önemli bir eksiklik olarak yer almaktadır. Kozaklı'nın kültürel doku içindeki zengin birikimi, bu anlamda önemli bilimsel tespit çalışmalarını gerekli kılmaktadır. Yapılan alan araştırmasında bölgede daha önce ayrıntılı kültürel çalışmaların yapılmamış olması ve özele indirildiğinde ise yer adlarıyla ilgili bir incelemenin ortaya konulmamış olması, bu çalışmanın özgünlüğünü ve gerekçesini oluşturan en temel özelliklerdir.

Yer adları kapsamında coğrafi ve tarihi zenginliğinden dolayı hak ettiği bilimsel araştırmalarla ülke ve dünya çapında tanıtılan Kapadokya Bölgesinin hemen yanı başındaki Kozaklı'nın kendine has özgünlüğünün de dikkate değer olduğu, ilçe kapsamındaki yer adları üzerine yaptığımız bu çalışmayla ortaya konulmuştur.

Saha araştırmamızda, konuya sadece belli kişilerin ilgi duyması ve Kozaklı hakkında basılı eserlerin yok denecek kadar kısıtlılığı ile karşılaşınca, yer adlarına kimliğini veren kaynakların daha da derinine inmeye çalışılmış; Kozaklı yerleşim yerlerini oluşturan halkın mensup olduğu aşiretlerin tarihçesine başvurulmuştur.

Anlam ve öyküleriyle tespite yöneldikçe her yer adının gizem dolu olduğu anlaşılınca, bunları açığa çıkarmak için kimi zaman basın yayın ve tarihi kaynaklardan aldığımız bilgiler alan araştırmasına, kimi zaman da alan araştırmasında elde ettiğimiz veriler basın yayın ve yazılı kaynaklara teyit ettirilmiştir. Gerçekleştirdiğimiz bu incelemeyle Kozaklı ilçesindeki tüm yer adları anlamı, öyküsü, niçin öyle bir görev yüklenmiş olduğu verilmeye çalışılmıştır.

Öte yandan yer ad bilimiyle ilgili Nevşehir geneli üzerinden belli başlı çalışmaların da varlığını söylemek gerekir. Bunlardan ilki, 2009 yılında "Nevşehir İli Yerleşim Adları Üzerine Bir Dil İncelemesi" (Tekin, 2009) başlığını taşımaktadır. Adından anlaşılacağı üzere söz konusu tez, dil incelemesi üzerinedir ve Nevşehir'deki bütün yerleşim yerlerini esas alarak hazırlanmıştır. "Nevşehir Yöresi Yer Adları ve Bunlar Hakkındaki Anlatmalar" (Yumuşak, 2017) adlı tez çalışması ise halk bilim yöntem ve alan araştırmasına dayalı olarak yapılmıştır. Bahsedilen tez içerisinde konumuz olan Kozaklı yer adlarına da değinilmiş ancak tezin amaç ve kapsamı ekseninde geniş anlamda değerlendirmelerde bulunulmamıştır. Söz konusu tez çalışmasından da istifade edilmiş, bazı yer veya mevki adlarının farklı varyantlarını göstermek açısından ilgili teze başvurulmuştur. Bunlarla birlikte Kozaklı özelinde "Nevşehir'in

Kozaklı İlçesinde Ad Verme Geleneği” (Demir, 2010) başlıklı tez çalışmasının olduğu saptanmıştır. Bu tez çalışmasında yer adlarıyla ilgili “Nevşehir’in Kozaklı İlçesinde Yaşanılan Coğrafyaya Yönelik Ad Vermeler” alt başlığında 15 yer adı hakkında bilgi verilmiştir. İncelemede bahsedilen tezden de yararlanılmıştır. Bahsedilen üç tez çalışması göz önünde bulundurulduğunda şunları söylemek mümkündür:

İncelemelerden ikisinin Nevşehir genelini kapsamaması, Kozaklı ile ilgili olan tezde ise sadece 15 yerleşim yerine yönelik bilginin yer alması söz konusudur. Nevşehir yer adlarıyla ilgili çalışmalardan biri dil bilim (Tekin, 2009) diğeri ise halk bilim (Yumuşak, 2017) yöntemine göre yapılmıştır. Halk bilimi inceleme yöntemine göre yapılan tez çalışması, Nevşehir’in genelini kapsamaktadır. Bu sebeple Kozaklı özelinde çok az yer adına yönelik bilgi ve bulguya yer verilmiştir. Kozaklı özelinde yazılan tez (Demir, 2010) ise genel olarak ad verme geleneğiyle ilintilidir.

Tüm bu bilgiler noktasında Kozaklı yer adlarıyla ilgili müstakil bir incelemenin olmaması çalışmamızın özgünlüğünü göstermektedir. Literatür taramasındaki bahsedilen tez çalışmalarından yararlanarak incelemenin daha ayrıntılı bir biçim alması sağlanmış, böylelikle hem alan hem de literatür taramasına dayalı bir inceleme hassasiyeti gösterilmiştir.

Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi ve Yöntemi

Tez çalışması halk bilim derleme ve inceleme yöntemlerine göre ortaya konulmuştur. Çalışmada alan araştırmasından elde edilen verilerin kültürel bağlama göre sınıflandırılması yapılmıştır. Bu sebeple halk bilim kuram ve yöntemlerinden performans teorisinin tez çalışmasının temel paradigmasını belirlediği söylenebilir. Tezin gerekçe kısmında da bahsedildiği üzere, alan araştırmasında yerleşim yerinde ikamet eden kaynak kişiler, özellikle geleneğe bağlı olanlardan seçilmiştir. Bu durum kaynak kişi profilinin yaşını almış kişiler yerine geleneğe bağlı ya da geleneği bilen kişilerden seçildiğini söylemek açısından önemlidir. 2020, 2021 ve 2022 yılları arasında gerçekleştirilen derleme çalışmaları sonucunda 181 kaynak kişiyle mülakat yapılmıştır. Tez içerisinde kaynak kişilerden alınan bilgiler “KK” kısaltılması yapılarak belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KOZAKLI İLÇESİNİN TARİHİ, COĞRAFİ KONUMU, NÜFUSU VE İLÇE TÜZEL KİŞİLİĞİ SÜRECİ

1.1. KOZAKLI İLÇESİNİN TARİHİ, COĞRAFİ KONUMU VE NÜFUSU

1.1.1. Tarihi

Kozaklı ve çevresi, tarihin en eski devirlerinden günümüze kadar farklı topluluklarca yurt edinilmiştir. İlk çağda Kapadokya bölgesi sınırları içinde yer alan Kozaklı'nın tarihi, Kapadokya tarihiyle paralellik içinde ilerlemiştir. Kozaklı tarihine ilişkin en eski bilgileri bölgede bulunan höyüklerden elde etmekteyiz. Gerek Kozaklı ilçesi sınırlarında bulunan Taşlıhöyük ve Kanlıca Höyük (Kocatepe), gerekse Avanos ilçesi sınırları içinde kalmakla birlikte Kozaklı'ya çok daha yakın olan Topaklı Höyük ve Zank Höyük'te yapılan araştırmalar, bölgedeki ilk yerleşim izlerinin günümüzden yaklaşık 7500 yıl önceye, yani Kalkolitik döneme (Bakır Çağı MÖ.5500-3000) kadar gittiğini ortaya çıkarmıştır (İşçen 2010: 68).

Topaklı kasaba merkezinde bulunan Topaklı Höyük kazılarında, Erken Tunç Çağı'ndan Bizans dönemine kadar birçok yapı katı ortaya çıkarılmıştır. Sarılar köyünde bulunan Zank höyük kazılarında ise, Eski Tunç Çağı'na ve Asur Ticaret Kolonileri Çağı'na ait eserler, Hitit dönemine ait seramikler, Roma ve Helenistik döneme ilişkin buluntular elde edilmiştir. Kozaklı ilçe merkezinin, Topaklı höyüğüne olan uzaklığı 24 km, Zank höyüğüne olan uzaklığı ise yaklaşık 33 km'dir (İşçen 2010: 69).

Kozaklı ilçe merkezinin yaklaşık 10 km kadar güneydoğusunda bulunan Taşlıhöyük köyüne ait höyük 1966 yılında Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü'nden I. A. Todd

tarafından araştırılmış ve Orta Anadolu'nun Kalkolitik dönem yerleşimleri arasında gösterilmiştir (İşçen 2010: 69).

Kozaklı ilçe merkezinin 8 km kuzey-kuzeydoğusunda bulunan Kanlıca köyüne ait Kocatepe adıyla bilenen Kanlıca höyüğü üzerine yapılan arkeolojik araştırmalar sonucu höyüğün Kalkolitik dönemden Roma dönemine kadar buluntu verdiği anlaşılmıştır. Ayrıca Kanlıca köyünün arazisi üzerinde yeraltı şehri olarak da kullanılmış olan ve Büyükyazlı köyünün Lale mevkinden çıktığı belirtilen doğal bir mağara bulunmaktadır. Mağaranın toplam uzunluğunun yaklaşık 3.5 km olduğu söylenmektedir. Mağara içinde speleolojik araştırmalar yapılmadığı için bu bilgiler kesin değildir (İşçen 2010: 69).

Yapılan arkeolojik araştırmalar, Anadolu'da termal kaynakların Hititler'den günümüze yaklaşık 4000 yıldan beri kullanıldığını ortaya çıkarmıştır. Anadolu'da ortaya çıkartılan en eski hamam kalıntıları, Roma (17-395) ve Bizans (395-1071) dönemlerine aittir. Selçuklu Türklerinin Anadolu'ya geldiklerinde Roma tarzı "hamam" geleneği ile tanıştıkları bilinmektedir. Bu gelenek, Türklerin "çerge" adını verdikleri bir tür buhar banyosu geleneğine benzerdir. Her iki geleneğin Anadolu'daki sentezi, Türk hamam kültürünün hazırlayıcısı olmuştur. Termal kaynakları ile ünlü olan Anadolu'da bu kültür, zamanla kendine özgü "kaplıca hamamı" tarzını oluşturmuştur (İşçen 2010: 69).

Kozaklı ve çevresinin Roma döneminde bir gelişim içinde olduğu gözlenmektedir. Bu gelişimde Roma devletinin bölgedeki hakimiyeti ve kuşkusuz Roma toplumunun kaplıcalara verdiği önemin payı büyüktür. Bu yaklaşıma bağlı olarak Roma döneminde, Kozaklı'ya ve Yozgat'ın Sarıkaya ilçesine bir hamam yaptırıldığı bilinmektedir. Sarıkaya ilçesi, Kozaklı'ya 60 km uzaklıktadır. Roma döneminde Aquae Sarvenae ve Bizans döneminde de dini bir işlev kazanmasına bağlı olarak Basilica Therme adlarıyla anılan bu hamamlar, İmparatorluk ılıcası olarak kullanılmıştır. Sarıkaya'daki hamamdan sadece anıtsal bazı duvar parçaları günümüze ulaşmıştır. Kozaklı'daki hamamdan ise ne yazık ki günümüze ulaşan bir kalıntı bulunmamaktadır. Kozaklı'da bulunan Roma hamamının 4x12 metre boyutlarında bir yapı olduğu bilinmektedir. Bölgenin kaplıca merkezi olarak gelişmeye başladığı yıllara kadar varlığını kısmen de olsa devam ettiren yapı, Kozaklı termal bölgesinin yapılandırılması çalışmalarıyla bağlantılı olarak yok olmuştur. Yapının, bugün Roza Resort Deluxe Hotel'in önünden geçen yolun altında

kaldığı söylenmektedir. Bölgenin eski dönemlerinin hatırlayanlar yapının 5-6 m uzunluğunda sütunlarının olduğunu belirtmektedirler (İşçen 2010: 70).

Doğu Roma Devleti'nin (Bizans) Anadolu'daki hakimiyetinin, 1071 Malazgirt savaşı sonrası gerilemesine bağlı olarak Türk toplulukları hızla Anadolu'ya yayılmaya başlamışlardır. Bu dönemde bölgenin eski ihtişamını ve ekonomik gücünü kaybettiği bilinmektedir. Bunun üzerine Selçuklular Anadolu topraklarını değerlendirmek ve bölge ticaretini canlandırabilmek için çeşitli boylardan Türkmen topluluklarını bölgeye yerleştirmişlerdir. 1200'lü yılların başından itibaren Selçuklu Hükümdarı Alaaddin Keykubat'ın uyguladığı iskan politikasına bağlı olarak bölgenin Türkleştirildiği görülmektedir. Kozaklı'da da ilk Türk yerleşimlerinin Selçuklular ile başladığı sanılmaktadır. Ancak bölgede Selçuklu döneminden kaldığı saptanan bir yapı bulunmamaktadır (İşçen 2010: 70).

Kozaklı bölgesine Türkmen toplulukların ikinci kez gelişleri Osmanlı Devleti döneminde olmuştur. Damat İbrahim Paşa zamanında Muşkara Köyü'nün kasaba yapılması ve adının Nevşehir'e dönüştürülmesini takiben Nevşehir'in güçlenmesi için bir dizi çalışma başlatıldığı bilinmektedir. Bu çalışmalar arasında 1700-1750 yılları arasında çeşitli Türkmen topluluklar bölgeye yerleştirilmiştir. Gelenler, Oğuzların farklı boylarına bağlı oymaklardır. Bölgeye yerleştirilen oymaklar arasında Kozaklı ve köylerine, Boynuincelü cemaatine bağlı oymaklarından yerleşenler olduğu bilinmektedir. Boynuincelü cemaati, çeşitli oymakların birleşiminden meydana gelmektedir (İşçen 2010: 69-70).

Nevşehir 1954 tarihine kadar Niğde iline bağlı bir ilçeydir. 1954 yılında Nevşehir il merkezi yapılmıştır. Bu gelişime bağlı olarak bazı köylerin ve ilçelerin statüsü yeniden belirlenmiştir. Daha önceden Kırşehir ili Avanos ilçesine bağlı olan Hamamorta, Kozaklı ve Bağlıca köyleri, bu tarihte birleştirilerek Kozaklı ilçesi oluşturulmuş ve yeni ilçe Avanos ile birlikte Nevşehir il merkezine bağlanmıştır (İşçen 2010: 69-70).

1.1.2. Coğrafi Konumu

Nevşehir iline bağlı Kozaklı ilçesi coğrafi alanı İç Anadolu'nun Orta Kızılırmak bölümünde, Kapadokya bölgesinin kuzey uç noktasında yer almaktadır ve Kırşehir, Yozgat il sınırlarına komşudur.

Bir kısım yerleşim yeri arazileri Bozok-Yozgat yaylasıyla kesişen Kozaklı'nın kuzey ve kuzeydoğusu Yozgat, batı ve kuzeybatısı Kırşehir iline bağlı arazi alanlarıyla çevrilidir. Bağlı olduğu Nevşehir ili ise Kozaklı'nın güneyinde yer almaktadır.

Kozaklı, en uzak ilçesi olduğu vilayeti Nevşehir dâhil Kayseri, Kırşehir, Yozgat illerine yaklaşık 90 km mesafededir. Yüzölçümü 7.396 kilometre karedir.¹

Orta Anadolu'ya iskân yıllarında, Kozaklı ilçesinin bugünkü yerleşim yerlerinin çoğu bakir bir arazi durumunda olup, çöl denilen düzlükler içinde yer yer sulak vadiler yer almaktadır. İskânlarla birlikte aşiretler genel olarak bu vadileri yurt edinmişlerdir.

1.1.3. Nüfusu

Kozaklı ilçesinin adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre merkez nüfusu; 3.725 erkek, 3.762 kadın olmak üzere 7.487'dir. Köylerin nüfusu 3.180 erkek, 3.370 kadın, toplam 6.550'dir. İlçenin toplam nüfusu ise 6905 erkek, 7132 kadın olmak üzere 14.037'dir. İlçe nüfusunun %47'si köylerde, %53'ü şehir merkezinde yaşamaktadır. İlçe nüfusumuzun %49'u erkek, %51'i kadın nüfusundan oluşmaktadır. Nüfus yoğunluğu %18'dir.²

1.2. KOZAKLININ İLÇE TÜZEL KİŞİLİĞİ SÜRECİ

1.2.1. Kırşehir Vilayeti Kozaklı Kazası

Yöreye yapılan iskânın ilk aşamasında Bağlıca, Buruncuk ve Kozaklı köyleri, eski hamam kalıntılarının 2-3 km yakınlarına; diğer bir köy olan Ortaköy ise adından da anlaşıldığı gibi yaklaşık olarak merkezde kurulur. 1800'lü yılların sonu ile 1900'lü yılların ilk yarısına kadar peyderpey göç alan Kozaklı, zamanla ilçe niteliğine bürünmeye başlar.

Kozaklı'nın hemen merkezinde kurulan yerleşim yeri önceleri Ortaköy olarak adlandırılır. Zaman içinde bu yerleşim yerinin Hamamorta adıyla ilçe olması düşünülse de Kozaklı adında karar kılınır.³ Kozaklı ilçesi 10 Mart 1954 tarih ve 8654 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve 01 Haziran 1954 tarihinde yürürlüğe giren

¹<http://www.nevsehirozeliidare.gov.tr/yoremizi-taniyalim>, 11 Eylül 2021

²<http://www.kozakli.gov.tr/nufus>, 6 Mayıs 2022

³<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d10/c004/tbmm10004025.pdf>, 25 Eylül 2021

kanunla ilçe olmuştur.⁴ Aldığı ad ile de Kozaklı, merkezine yaklaşık 3 km mesafede olan Kozaklı köyü ile adaş olmuş olur.

İlçe kabul kararıyla Kozaklı, önce Kırşehir vilayetine bağlanır. “Bütçe Komisyonu, Ordu DP Milletvekili Refet Aksoy’un muhalefetine karşı, ekseriyetle, Hacıbektaş ve Kozaklı ilçelerinin de Kırşehir’e bağlanmasını kabul etmiştir.” (Özüçetin, 2009: 325).

1.2.1.1. Kırşehir Vilayeti, Kozaklı Kazası Yerleşim Yerleri

Kırşehir vilayeti ilçesi olarak kabul kararı çıkan Kozaklı, ilk önce merkezi Hamamorta denilerek tek mahalle, 4 Nahiye ve 29 köyden oluşur.

Vilâyeti, Kazanın adı, Merkezi:

Kırşehir, Kozaklı, Hamamorta:

1. Aylı
2. Bağlıca
3. Bayramuşağı
4. Belekli
5. Buruncuk
6. Burnukara
7. Cılbah
8. Dere
9. Doyduk
10. Gülistanbüyüklü
11. Hacıfakılı
12. Hırsızuşağı
13. Kabakini
14. Karahasanlı (Ortarumlu)
15. Kaşkışla Kırşehir Vilâyeti Avanos Kazasının Karahasanlı Nahiyesinden
16. Kozaklı-Eski Kozaklı köyü-
17. Kuşaklı
18. Küllüce
19. Pinili

---

⁴<http://www.nevsehirozeldare.gov.tr/yoremizi-taniyalim>, 25 Eylül 2021

20. Sadıkali
21. Seydin
22. Temlik
23. Yassıca
24. Halaka Kırşehir Vilâyeti Avanos Kazasının Merkez Nahiyesinden
25. İmran
26. Kalecik
27. Kaşlıhüyük
28. Aşağıyağlı Yozgat Vilâyeti Boğazlıyan Kazasının Fakılı Nahiyesinden
29. Çöplüçiftiği
30. Kanlıca
31. Karasenir
32. Yiğitler (Sorsavuç)
33. Yukarıyağlı.⁵

1.2.2. Kozaklı Kazasının Nevşehir Vilayetine Bağlanması

1954 yılında ilçe olan Kozaklı'nın, Kırşehir iline bağlılığı uzun sürmez. Kozaklı ilçe olduktan birkaç ay sonra vilayeti olan Kırşehir, ilçe konumuna düşürülür ve akabinde de Nevşehir'in il olmasına ve Kozaklı ilçesinin Nevşehir'e bağlanmasına karar verilir.⁶

1.2.2.1 Nevşehir Vilayeti Kozaklı Yerleşim Yerleri

Vilayet değişikliği sonrası 33 yerleşim yerinden 8'i Kozaklı'dan alınarak çevre ilçelere dâhil edilir. Bunlar şunlardır. Bayramuşağı köyü-Mucur, Cılbah köyü-Şefaati, Gülistanbüyük köyü-Şefaati, Kabakini köyü-Şefaati, Kuşaklı köyü -

---

⁵<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d09/c029/tbmm09029057ss0179.pdf>, 2 Kasım, 2021

⁶Kırşehir Vilayeti'nin kaldırılmasına ve Nevşehir Kazasında (Nevşehir) Adı ile Yeniden Vilayet Kurulmasına Dair 6429 Nolu Kanun, 8748 sayılı 07.07.1954 ilan tarihli ve 30.05.1954 kabul tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Kırşehir Vilayeti'nin kaldırılması ve kaza haline getirilmesi dolayısı ile bu kaza ile eski Kırşehir Vilayeti'nin, (Avanos, Kozaklı, Mucur, Hacibektaş), Niğde Vilayeti'nin, (Gülşehir) ve Kayseri Vilayeti'nin (Ürgüp) kazaları, yeniden kurulan Nevşehir Vilayeti'ne, (Kaman) Ankara ve (Çiçekdağı) kazası da (Yozgat) Vilayeti'ne bağlanmıştır. T.C. Resmi Gazete, 7 Temmuz 1954, Sayı:8448, Kanun No:6429, Kabul Tarihi:30.06.1954, s. 9835-9836. (<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8748.pdf>, 12 Aralık 2021)

Mucur, Temlik köyü -Şefaati, Çöplüçiftliği köyü - Boğazlıyan, Yiğitler (Sorsavuç) - Boğazlıyan.

Yukarıda adı geçen 8 köy komşu ilçelere kaydırılınca, Kozaklı kaza olarak ilk evrede merkezdeki Hamamorta Mahallesi ile birlikte 26 yerleşim yerine sahip olur ve birkaç yıl sonra da 4 yerleşim alanı daha kendisine bağlanarak bu sayı 30'a çıkar.

Nevşehir vilayetinin Avanos kazasına bağlı Abdi, Gerce, Karayanalak, Çağşak köyleri Avanos kazasına 55-60 km mesafede olup bütün alışverişlerini 10-15 km mesafede olan Kozaklı pazarından yaptıkları, yalnız resmi işler için Avanos'a gidip gelmelerinin zor olduğu ve kış aylarında birçok zorluk yaşadıkları gerekçesi ile köy halkının Kozaklı'ya bağlanma taleplerini İdare Heyeti uygun bulsa da, Demokrat Parti Meclis Grubu Başkanı Ahmet Kemal Dedeoğlu tarafından, Umum Meclis Başkanlığına 13 Ocak 1956 tarihli yazıyla bu görüşmenin münasip olmadığını belirtmiştir. Umum Meclisi sebep göstermeksizin bu işi bir sene erteleme kararına varsa da aynı yılın Nisan ayında bahse konu köyler Kozaklı kazasının Merkez nahiyesine bağlanmıştır (Pişkin 2019: 36).

Dere ve Sadıkali adıyla maruf 2 yerleşim yeri bir zaman sonra Karahasanlı kasabası mahallerinden sayılmadan önce, Merkez Hamamorta Mahallesi dışında Kozaklı ilçesinin, 29 yerleşim yerine sahip olduğu görülmektedir:

1. Abdi
2. Aylı
3. Bağlıca
4. Belekli
5. Buruncuk
6. Burnukara
7. Çağşak
8. Dere
9. Doyduk
10. Gerce
11. Hacıfakılı
12. Hırsızuşağı
13. Karahasanlı
14. Karayanalak
15. Kaşkışla

16. Kozaklı
17. Küllüce
18. Pinili
19. Sadıkali
20. Seydin
21. Yassıca
22. Halaka
23. İmran
24. Kalecik
25. Taşlıhöyük
26. Aşağıyağlı
27. Kanlıca
28. Karasenir
29. Yukarıyağlı.

İKİNCİ BÖLÜM

KOZAKLI YÖRESİNE İSKÂNLAR, YERLEŞEN AŞİRETLER VE AŞİRET KİMLİĞİYLE KONUMLANMIŞ YER ADLARI

Bu bölümde, Kozaklı yöresine yerleşen boyların tarihsel seyri üzerinde durulmuştur. Yöreye iskân hareketi Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden gelen Oğuz boylarından mürekkeptir. Bölgedeki yer ve mevki adlarının anlamlandırılması hususunda tarihsel verilerden hareketle konuyla ilgili araştırmalardan yararlanılmıştır. Özellikle Oğuz aşiret yapılanması içerisinde bölgede yaşayan toplulukla yapılan görüşmelerde kendilerinin hangi boya ait olduklarının bilincinde olması önemli bir husustur. Bölgedeki yer adlarının adlandırılışında söz konusu aşiretlerin büyük bir etkisinin olduğunu belirtmekte yarar vardır. Yüzyıllardır söz konusu coğrafyada yaşamını sürdüren Ağcakoyunlu, Herikli, Kızılkoyunlu ve Yabanlı aşiretleri yöreye has dil ve kültür özellikleriyle yer adlarını anlamlı bir hale dönüştürmüştür.

2.1. YÖREYE İSKÂNLAR

Türklerin hepsi Anadolu'ya aynı zamanda gelmediği için Anadolu'nun Türkleşmesi birden bire değil uzun bir tarihî süreç içinde gerçekleşmiştir. Türklerin Anadolu'ya göç dalgası zaman zaman büyük kütleler halinde devam etmiş ve ardı arkası kesilmemiştir. Türk Beylikleri zamanında Anadolu'nun şehir, kasaba ve köylerinde yaşayan Türk nüfusu son derece artmıştır. Anadolu'nun eski şehirleri de tamamen Türk karakterini almıştır. Başka bir ifade ile söylemek gerekirse, XVI. yüzyılın başlarında, İç ve Batı Anadolu bölgelerinde %88,5'lik Türk nüfusuna karşılık %11,5'lik Hıristiyan nüfusu vardı. Bu da gösteriyor ki, Anadolu'nun etnik yapısı ve nüfusu, Anadolu Türk Beylikleri devrinde tamamen Türklüğün lehine olarak değişmiştir. Anadolu'ya Türk topluluklarının hemen hemen hepsinden kütleler gelmiş olmakla birlikte bunların çoğunluğunu Oğuz (Türkmen) boyları teşkil

ediyordu. Oğuzlar, Anadolu'da yerleştikleri yerlere genellikle kendi boy adlarını vermişlerdir. Bu hususta Osmanlı arşiv belgelerine (Tahrir Defterleri) dayanılarak yapılmış bir toponimi (yer bilimi) araştırmasına göre, XVI. yüzyılın ilk yarısı içinde Anadolu'da Oğuzların boy adlarını taşıyan 890 kadar köy tespit olunmuştur (Koca, 2008: 31-32). Oğuzlar, Anadolu'ya gelirken dillerini, geleneklerini, destanlarını, bir ölçüde İslam'a nüksetmiş Şaman adetlerini de Anadolu'ya getirdiler (Yılmaz, 2019: 4).

Türk Oğuz beyliklerine bağlı aşiret göçlerinde İç Anadolu, merkezî bir coğrafya olarak görülmektedir. Kozaklı aşiretlerinin de mensup olduğu ve ilgili bölümlerde ele alınacak Oğuz-Türkmen Yörük denilen ahaliler göçle birlikte, tüm kültür unsurlarını yerleştikleri coğrafyaya taşımaya başlamışlardır.

Kozaklı halkının, çalkantılı tarihi süreçler sonucunda Nevşehir civarına gelmeleri Selçuklu İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu ve Oğuz-Türkmen beyliği devletlerinin bölgelerdeki konumlanışlarının mutlak bir tezahürü olarak görülmektedir. Saha araştırmamızda gittiğimiz yerleşim alanlarındaki kaynak kişilerin büyük çoğunluğunun ortak görüşü, aşiretlerinin Musul, Kerkük, Halep, Gaziantep, Adana, Kahramanmaraş bölgelerinden geldiği yönündedir. “Dedelerimizin odalarda sohbetlerini cankulağıyla dinlerdim. Hatay, Çukurova, Maraş, Karaman diyarlarından göç ede ede geldik derlerdi. Oralardaki akrabalarından bahsederlerdi.” (KK 24). Türk göç dalgalarının İç Anadolu'ya nasıl geçtiği hususunda yazılı kaynaklar da kaynak kişilerimizin işaret ettiği yönde bilgiler içermektedir:

“Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da egemenlik sürmekte olan Akkoyunlu Devleti'nin zamanla ortadan kalkması nedeniyle bu devletin hâkimiyetinde bulunan konar-göçer teşekküllerin ilkin Antep-Halep taraflarına; devam eden süreçte ise Dulkadirli toprakları ile Sivas-Malatya-Kayseri sahalarına yayılmaları/gelmeleri süreci ile daha çok ilişkili görünmektedir. Orta Anadolu kırsalının günümüzdeki siyasî ve toplumsal örgütlenmesinin daha ziyade bu son aşama ile ilgili olduğunu söylemek mümkündür. Diğer bir ifade ile 1500'lere kadar Sivas-Kayseri-Maraş-Halep-Musul sahaları ve bu hattın ötesinde kalan coğrafyada çoktandır yerleşik olan ahali, günümüzde Orta Anadolu'da yaşamakta olan nüfusun ilk yaşam alanlarındandır.” (Aygün, 2018: 904-905).

Türklerin Anadolu'ya yayılmaları her bir aşiretin kendi başına buyruk hareket etmesiyle değil, bağlı oldukları boyların dağılımına göre gerçekleşmektedir. Yani

ahaliler küme küme, devlet yöneticilerinin buyrukları doğrultusunda ancak aşiret birliğiyle teşkilatlı bir şekilde ederek göç etmektedir.

“Camii’t-Tevârih’e göre, Oğuzlar Bozok ve Üçok olarak iki kola ayrılmışlardı. Reşidüddin’e (1274–1318) göre, Bozoklar sağ kanadı, Üçoklar ise sol kanadı teşkil ediyorlardı. XII. yüzyıl müelliflerinden İbnü’l-Esir de Oğuzların Bozok ve Üçok olarak ayrıldığını kaydetmektedir. Reşidüddin (1274–1318), Bozok ve Üçoklara dâhil olan boyların isimlerini şöyle açıklamaktadır: Bozoklar: Kayı, Yazır, Avşar, Bayat, Döger, Kızıq, Alkavlı, Durdurga, Beğdili, Kara avul, Yapurlu, Karqın; Üçoklar: Bayandur, Salur, Yiğdir, Becene, Eymür, Bügdüz, Çavuldur, Alayutlu, Yiva, Çepni, Ürügür, Kınık” (İllyev, 2010: 28-29).

Aşiretlerin sıkı bir şekilde Bozok, Üçok teşkilatlanması, Bozulus Türkmenleri’nde zamanla gevşer oluyor ve bunların akraba aşiretler olarak sadece boy beyleriyle hareket ettikleri görülüyor.

“Kadim Oğuz boylarından türeyen yeni Türkmen boyları, Türkmen halkının meydana getirdiği sosyolojik kollardır. Çok eskilerden gelen bu geleneği yaşlı kuşaklar günümüze kadar yaşatmışlardır. Ancak genç nesil için boy-uruğ meselesi önemini gittikçe yitirmektedir. Başlangıçta, Haleb, Dulkadir, Tarsus ve Yeni İl Türkmenleri’nde görülen ve aşiretlerin birleşmesi ile oluşturulan boy teşkilatı, Bozulus’ta bulunmamaktaydı. Ulus’un Orta Anadolu’ya gelmesinden sonra Tabanlı, Oğulbeğlü gibi büyük aşiretlerden kopan obaların, boy teşkilatı içinde ifrâz oldukları aşiretlere bağlandığı ve bunların boy beyleri tarafından idâre olunduğu görülmektedir.” (İllyev 2010: 35-36).

Kozaklı aşiretleriyle ilgili olarak Orta Anadolu’daki ahalinin üst yapılanması ise Dulkadirli Beyliği’ni işaret etmektedir. Dulkadirli beylik yapılanmasına bakıldığında, aslında Kozaklı’daki yer adlarını veren obaların Bozulus Türkmenleri olarak, Boynuinceli aşiretleri adıyla bölgeye yerleşerek, köyler oluşturdukları ortaya çıkmaktadır.

“Akkoyunlu Devleti’nin Anadolu’da etkisini kaybetmeye başlaması, Dulkadiroğullarının kısmen Memlûklüler kısmen de Safevî ve Osmanlıların destekleriyle, Harput’tan Kırşehir’e, Yozgat ve Sivas’ın güneyindeki Gürün’den Hatay’a kadar olan sahada daha da etkin olmalarına yol açmıştı. Oğuzların Bozok kolundan oldukları bilinen Dulkadirlilerin, Maraş-Bozok sahasında hâkimiyet sürmeleri sayesinde, pek çok Türkmen konar-göçerin de buraları vatan tutması mümkün olmuştur. Ayrıca, Dulkadirlilerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerden birinin Yozgat sahası olması, buranın Osmanlı idarî yapısında Bozok olarak adlandırılmasına imkân vermiştir.

....
Bu bağlamda, Bozulus Türkmenleri içinde Dulkadirli Türkmenlerinden olan 40 kadar aşiret bulunmaktaydı. Avşar, Çağıranlı, Cerid, Karacaaraplı, Gündeşli,

Çimeli, Dodurga ve Mihmadlı bunlardan bazılarıdır. Bahsi geçen cemaat adlarına, 1830'lara tarihli muhtelif nüfus defterlerinde, daha ziyade Boynuinceli Aşireti adıyla anılan cemaatler veya bu cemaatlere ait köy isimleri olarak sıklıkla rastlamak mümkündür.” (Aygün, 2018: 906-907).

Kozaklı aşiretlerinin topluca Orta Anadolu'ya dağılımlarıyla sıklıkla adı geçecek olan Bozok, Zülkadiriye, Süleymanlı adlarına aydınlık getirecek olursak; XVI. yüzyıl itibarıyla Zülkadiriye, Osmanlı imparatorluğu bünyesinde Çukurova'nın belli bölgelerini kapsayan Maraş eyaletiyken, Bozok ise Yozgat, Kırşehir, Sivas, Tokat ve Amasya coğrafi alanlarını kapsayan bir sancaktır. Kırşehir havalesinde adı geçen Süleymanlı ise kimi zaman kaza, kimi zamanda nahiye olarak karşımıza çıkmaktadır. Necmettin Aygün'ün, 1080-1178 yıllarında Danişmendli, 1298-1522 yıllarında ise Dulkadirli Beyliği teşekkülü Boynuinceli cemaatiyle ilgili tarihi vesikalardan aktarımıyla hem Kozaklı aşiret adları hem de bu aşiretlerin koydukları yer adları yavaş yavaş karşımıza çıkmaya başlamaktadır.

“1656 tahririne göre, Danişmendli Kazası teşekkülleri iki ana kola ayrılmış durumdaydı. Boynuinceli, Herikli, Salarlı, Danişmendli, Dumanlı, Deliler, Sıddıklı, Şerefli, Savcılı, Bekdikli, Karacakürd, Kurudlu, Turhasanlı, Küşne, Kütüklü, Kabaklı Ceridi ve muhtelif Aşar cemaatleri gibi pek çok aşiret veya cemaat Rum Evi; Cihanşahlı, Kürdmihmadlı ve Karamanlı gibi birçok aşiret veya cemaat ise Aydın Evi kolunu teşkil etmişti.

*....
1727 yılıyla birlikte Nevşehir ve köyelerine yerleştirilen cemaatler şunlardı: Çayan/Çapan (120 hâne), Karahacılı (18 hâne), İnallı (43 hâne), Eski Türkmenleri (65 hâne), Karacaaraplı (6 hâne), Dumanlı (138 hâne), Kızılkoyunlu (65 hâne), Danişmendli (25 hâne), Musahacılı (35 hâne), Şerefli (85 hâne), Boynuinceli (800 hâne; bunların 79 hânesi Bekdik, 59 hânesi Karacakürt ve 107 hânesi ise Herikli cemaatindendi), Tohtimürlü (6 hâne), Saman, Eymür, Abdallar, Yabanlıve Mamalı” (Aygün, 2018: 914- 918).*

Aygün'ün yukarıdaki aşiret adı sıralamaları, Kozaklı'ya doğru yol almaktadır. Aşiretler tek tek ele alındığında kaynaklarıyla aktarılacağı gibi Herikli aşireti 1656 tarihinde, diğer 2 aşiret olan Kızılkoyunlu ve Yabanlı aşireti ise 1727 yılında bu ilçeye iskân eden aşiretlerdir. Ancak bunlar, Kozaklı'ya iskân eden 4 aşiretten sadece 3'üdür. Kozaklı yöresine 15. Yüzyılda iskân etmiş olan Ağcakoyunlu Türkmen-Yörük aşireti bu araştırmada yer almamaktadır. Bunun nedeni Aygün'ün, Aksaray, Nevşehir, Kırşehir havalesine yapılan göçlerle ilgili olarak belli dönemler için tutulmuş iskân kayıtlarını ve Boynuinceli cemaatlerini esas alması olabilir.

Kozaklı'yı da kapsayacak şekilde yörede dil bilimsel ilk araştırmaları yapanlardan biri olan Zeynep Korkmaz'ın "Nevşehir ve Yöresi Ağızları -I-" adlı eserinde geçen 18 oymak bilgilerinde de Kozaklı'da Ağcakoyunlu aşireti yine bulunmamakta, Yabancı aşireti de sonradan dâhil edilmektedir. Bunun nedeni de Bozok havalesi tarafına yerleşmiş olan Ağcakoyunlu aşiretinin Niğde, Nevşehir, Aksaray kütüklerinde değil de Yozgat'la ilgili evkaf defterlerinde kayıtlı olmaları olabilir.

1. Çayan (Çapan)
2. Karahacılı
3. İnallu
4. Eskil (Eski İl) Türkmenleri
5. Karacaaraplu
6. Dumanlu (Bir kısmı Nevşehir Kozaklı-Bağlıca köyü)
7. Kızılkoyunlu
8. Danişmendlü
9. Musahacılı
10. Şerefli
11. Boynuinceli
12. Bekdik
13. Karacakürd
14. Herikli
15. Tohtimurlu
16. Saman
17. Eymür
18. Sarılar (Korkmaz, 1977: 26-27).

Zeynep Korkmaz çalışmasında, Ağcakoyunlu aşiretine her ne kadar yer vermese de İç Anadolu'ya Oğuzların, Bozok ve Üç Ok boyları olarak iki koldan dağıldıklarını özellikle vurgulamaktadır.

"Yukarıdaki arşiv vesikalarına ve Nevşehir Evkaf Defteri'ndeki kayıtlara dayanarak, 18.yüzyıl Ortalarına doğru Nevşehir ve köyelerine yapılmış yerleştirmeleri ve bölgenin bununla ilgili etnik durumunu özetlemeye çalıştık... Bu durum Nevşehir'in tarihi gelişmesinde ikinci basamak olarak bugüne kadar süregelmiştir... Bu yeni ayarlama gereğince, komşu il ve ilçelerden alınan bazı yerler Nevşehir sınırları içine girmiş bulunduğundan, yukarıdaki etnik

unsurlara bir iki oymak daha katmak gerekiyor. Bunlar Avanos köylerinde ve Hacıbektaş ilçesinin Engel köyünde yerleşmiş bulunan Abdallar oymağı ile yine Avanos ilçesinin bazı köylerinde yerleşmiş bulunan Yabanlı ve Mamalu oymaklarıdır... Bu bölgenin 16-20 yüzyıllar arasındaki tarihi gelişmeleri ile ilgili olarak, Oğuzların hem Bozok hem de Üç Ok kolundan gelme boylara bağlı oymaklar yurt tutmuşlardır.” (Korkmaz, 1977: 26-27).

Çalışmamızın ana omurgasını ortaya çıkarmak için hangi kaynağa başvurursak vuralım, temel konumuz olan yerleşim yerlerine adlarını veren Ağcakoyunlu, Herikli, Yabanlı ve Kızılkoyunlu aşiretlerinin Nevşehir, Kırşehir, Yozgat, Kayseri il hudutları orta alanında yer alan Kozaklı ilçe coğrafyasına belli süreçlerde, kısım kısım gelerek yerleştikleri gerçeğiyle yüz yüze gelmekteyiz.

Buraya kadar yaptığımız ön değerlendirmelerde ortaya çıkan gerçek, kaynak kişi beyanlarıyla, bilim insanlarının emek birikiminden derlediğimiz bilgilerin örtüşmekte olduğudur. Adı geçen aşiretler tek tek ele alındığında ise Kozaklı yer adlarının kültürel kaynağı ve anlamı daha da anlaşılır olacaktır.

2.2. YERLEŞEN AŞİRETLER

2.2.1. Ağcakoyunlu Aşireti

Bölgelerdeki iskân hareketliliğini ele alırken değinildiği gibi Kozaklı'daki yer adlarının bir kısmının ad babası olan Ağcakoyunlu aşiretinin yerleşim yeri arazileri çoğunlukla Yozgat ilinin güneydoğu coğrafi hudutları başlangıcındadır ve bazı mevkilerde Bozok yaylasıyla iç içedir. Kozaklı merkezine göre bu coğrafi konumlanma ilçenin kuzey ve kuzeydoğusudur.

Ağcakoyunlu aşiret adı kimilerince, “Açöyünlü” olarak anılır olsa da yapılan araştırmalarda bu isimde bir aşiret adına rastlanılmamıştır. Ağcakoyunlu adlandırmasının yöre ağzına bağlı olarak değişim gösterdiğini ifade etmek mümkündür.

Alan araştırmasında dikkat çeken bir başka husus da kimi aşiret mensuplarının Ağcakoyunlu aşiretini Akkoyunlu Devleti'nin kurucuları olarak görmesidir. Ağcakoyunlu veya Akçakoyunlu sıfatı, Akkoyunlu sözcüğü ile aynı manayı ifade ediyor gibi algılansa da ve bir zamanlar Ağcakoyunlu aşireti, Akkoyunlu Devleti içinde yer almış olsa da aşiret ile devlet (beylik) eşdeğer görülmemelidir. Bozulus'un esasını Akkoyunlu bakiyesi aşiretler oluşturmakla birlikte içlerinde büyük bir

Dulkadirli kolu da vardı (Sarı 2018: 37). Dolayısıyla Ağcakoyunlular, Akkoyunlu Devletini ve Dulkadirli diye bilinen Oğuz (Türkmen) beyliğini oluşturan unsurlar olarak değerlendirilmelidir. “XV. Yüzyılın başından itibaren Yozgat ve komşu yörelere yerleşen Dulkadirli oymakları Kızılkocalı, Selmanlı, Süleymanlı, Ağcalı, Çiçekli, Zâkirli, Mesudlu, Ağcakoyunlu, Kavurgalı, Demircili, Şam Bayatı, Söklen, Hisar Beyli ve Karalı boylarına mensuplardı.” (Sarı, 2018: 34).

Ağcakoyunlu aşiret mensuplarının görüşmemiz için özellikle önerdiği Mustafa Şimşek, Ağcakoyunlu adı konusunda övücü görüşler sunmuş, “ağca” sözcüğünün “iyi, saf, temiz” anlamında kullanıldığını belirtmiştir. “Ağcakoyunlu adı, çoğunlukla tüyleri beyaz koyunlar beslendiğimizdendir. Çünkü bizlerde kara koyun pek tutulmaz ve eti de iyi olmaz. Sonrası karakoyun uğursuz sayılır. Ağ, ağca yani ak olan temizdir, saftır. Bu yüzden ağca koyunun eti de sütü de iyidir.” (KK 24). Şimşek’in ağ/ağca konusundaki sözleri, binlerce yıl öncesinden harmanlanagelen bir kültürün, dil ögesiyle nasıl yaşatıldığının açık bir delilidir.

“Dede Korkut hikâyelerinde saadeti temsil eden ağ/ak/ağca rengiyle ilgili olarak ak otağ, ak meydan, ak elbise, ak gümüş, ak tağ, ağ yüz, ağ alın (temiz, iyi insan, saf kişi), ağ sakallu kocalar, ağ koyunlar, ağ pürçekli, ağkaftan, ağ sunkun kuşu, ak/ağ eller, akça yüzülü, ağ boz at, ağ otağ, ağca koyun, ağca ten, ağçam yüzülü, ağca koca gibi adlandırmalar karşımıza çıkar. Hikâyelerde ak bürçekli ana ifadesi de sıkça tekrarlanır.” (Küçük, 2010: 191).

Kaynak kişi Şimşek’in “ağ-ak, ağca-akça koyunlu” derken, kara renkli olana göre ak renkli koyunun daha makbul sayıldığı düşüncesi, Türk kültür ve inancında ak rengin anlam dünyasıyla da doğrudan bağdaşmaktadır.

Türk dilinde ağ, ak sözcükleri beyaz rengi çağrıştırmasına rağmen anlaşılan odur ki ağca-akça bağdaştırma tabirleri, beyaz renkten ziyade bir pekiştirme sıfatı olarak saflık, temizlik, iyi olma anlamında kullanılmaktadır. Bu durum karşısında Ağcakoyunlu adından, beyaz koyunları olandan daha ziyade koyunları iyi, bakımlı olan aşiret anlamını çıkarmamız daha doğru olacaktır. Buna ek olarak, ağ kelimesinin “ak” biçiminde eski Türk inanç sistemi içerisinde tanrısal bir renk olarak kutsallaştırılması da adı geçen yer adlandırmasının aynı zamanda mitolojik bilincin bir yansıması olduğunu göstermektedir.

Faruk Sümer’in “Oğuzlar (Türkmeler)” isimli eserinde, Ağcakoyunlu aşiretinin Yozgat / Bozok bölgesine 16. yüzyıl itibarıyla dönem dönem iskân edilmeye başladığı bilgisiyle, bir anlamda Kozaklı yöresini işaret ettiği sonucu çıkarmak

mümkündür. “Bu teşekkül (yani Kaçar) XVI. Yüzyılda Şam-Bayadı, Ağca-Koyunlu, Ağçalı ve Yıva obalarından meydana gelmişti. Bu oymakların ana kollarının Boz-Ok bölgesinde yaşadıkları görülüyor... Bu husus Kaçar boyunun Anadolu’daki Yozgat bölgesinden Azerbaycan’a, Ak-Koyunlu devrinde gittiğinde hiç şüphe bırakmıyor.” (Sümer,1980:230).

Ağcakoyunlu aşireti ahalisinden olanların dağılım aşamasında Yozgat, Kozaklı-Nevşehir, Kayseri, Karaman, Sivas, Maraş gibi göç güzergâhları ile İç Anadolu’nun bazı yöreleri dışında ve Akdeniz, Ege Bölgesi’ne de yerleştikleri Başbakanlık arşiv belgelerinde de sabittir. Ağcakoyunlu Haleb, Zile, Yüzdepare Kazası (Sivas Eyaleti), Konar-Göçer (Akçakoyunlu) Adana, Gönen (Hüdavendigâr Sancağı), Aydıncık (Kula Kazası) Bursa, Kayseri, Maraş, Yeni il (Sivas), Konya, Karaman, Mihaliç Kazası (Hüdavendigâr Sancağı) Adana Sehâvili, Tarsus havalisi olarak geçmektedir. (Türkay, 1979: 46). Bu bilgiler, kaynak kişilerin verdiği bilgilerle benzerlik göstermektedir: “Mersin ve Aydın ilinde akrabalarımız var. Eskisi gibi fazlaca gelip gitmesek de zaman zaman irtibatımızda olmaktadır.” (KK 27). Bu aşiret, İç Anadolu’da Bozok yaylasıyla sınırlı kalmamış, komşu yörelere de sarkarak obalar halinde yurt tuttıkları silsile takibiyle belirlenmiştir.

“Mahmudlu Yörükleri ve Kırıklı cemaati Ağcakoyunlu aşiretine mensuptur. Dulkadirli Beyliği, Osmanlı Devleti’ne ilhak ettikten sonra, Keskin kazasına gelmiş ve Çankırı Sancağı’nın 1578 yılı tahririnde yer almıştır. Bu cemaatlerin Bozok ve Kırşehir gibi yine Dulkadirli Beyliği’nin sınırları içerisinde bulunan yerlerden, ilhak ile birlikte Çankırı Sancağı arazisine gelmiş olmaları da muhtemeldir (Şimşek, 2012: 10-11).”

İlerideki bölümlerde anlamlarıyla ayrı ayrı ele alınacağı gibi ilçedeki 1 mahalle, 10 köy ve bunlara ait olan onlarca mevki adı, Kozaklı’nın kuruluş yıllarında Ağcakoyunlu aşireti mensuplarınca verilmiş olup, halen bu aşiretle birlikte anılmaktadır.

2.2.2. Herikli Aşireti

İskân yıllarında Kozaklı’nın güneybatı coğrafi alanında 5 yerleşim yeri kurmuş olan Herikli aşireti, Osmanlı İmparatorluğu evkaf defterleri dâhil pek çok kaynakta Bozulus, Yeni İl Türkmenleri olarak geçmektedir. Bu aşiret tarihin seyrine göre kimi zaman Danişmendli, kimi zaman da Dulkadirli Türkmen Beyliği’ni oluşturan

halklardan sayılmaktadır. Kozaklı'nın 4 ana kol aşiretinden olan Herikli aşiretinin Orta Anadolu'da, Boynuinceli diye bilinen 18 oymakla iç içe olduğu görülmektedir.

“Boynuinceli Aşireti, ifade edildiği üzere irili ufaklı on sekiz cemaatin birleşmesinden meydana geliyordu. 1834 yılına ait olan 3520 numaralı nüfus defterindeki sıralamaya göre bunlar şunlardı: Büyüksaları, Hacıahmedli, Karacakürd, Kurutlu, Herikli, Boynuinceli, Savcılı, Sıdıklı, Kürdmahmadlı, Küçüksaları, Harbendeli, Kütüklü, Danişmendli, Camili, Bekdik, Dumanlı, Durmuşlu ve Delüler. Görüldüğü üzere Boynuinceli Aşireti teşekkülleri 1729'da Muşkara'ya yerleştirilen Boynuinceli cemaatleri esas alındığında, aradan bir yüzyıl geçmesine rağmen çok büyük oranda yapısını korumuş bir teşekküldür.” (Aygün, 2018: 923).

Tarihi kayıtlara göre Herikli aşireti Danişmendli Türkmeni olarak kader birliği ettiği 22 oymakla bölgeye gelerek yerleşmiştir. Rum (Sivas) vilayetindeki Danişmendli Türkmenlerinden: Karaca Kürt, Herikli, Boynu İnceli, Sarıcalı, Kürdili-i Kebir ve Sagir, Sandıklı, Büyük Sâlârlu, Küçük Sâlârlu, Şerefli, Durdu-Hüseyinlü, Veliler ve diğer bir Kaşıkçı oymağı olmak üzere 22 oymaktan ibarettir (Orhonlu, 1987: 71-72). 16. yüzyılda Anadolu'nun özellikle güneyinde ve Akdeniz bölgesinde, konar-göçerlik yaptığı görülen Herikli aşiretinin, kalıcı bir yerleşik hayata geçme arzusunda olduğu görülmektedir. Bunun ilk belirtisi 18. yüzyıl sonlarında, 22 oymak teşekkülüyle yurt tuttıkları alanlarda bir kaza kurmalarıyla görülmüştür.

“Kayseri-Niğde havalisinde bulunan bir diğer konar-göçer teşekkül olan Danişmendli Türkmenleri arasında da mühim miktarda Dulkadirli aşireti vardı. XVI. yüzyılın sonlarında Orta Anadolu'da konar-göçerlik eden Gündeşli, Herikli, Ceceli, Cerid, Çöplü Avsarı, Çomdan, Davud Hacı, Karahacı, Kızılkocalı, Kulfalı, Küşne, Sarsallı, Selmanlı, Yeğen Alili gibi Dulkadirli Türkmenlerine mensup bazı oymakların da aralarında bulunduğu aşiretlerden Danişmendli adıyla yeni bir kaza oluşturulmuş, anılan aşiretler bundan sonra Danişmendli Türkmeni diye isimlendirilmiştir.” (Sarı, 2018: 35-36).

Yer adları konumuzla ilgili olan bu bilgilerin işaret ettiği en baş hususlardan biri, Türklerin, özellikle Oğuzların, Anadolu ve yakın coğrafyalarda kurduğu devlet teşekkülleri nizamının, Türkmen aşiretlerinin nerelerde, nasıl yurt tutunup, tutunamayacağını tayin etmiş olmasıdır. Görüldüğü gibi aşiret örgütlenmeleri ve yerleşim alanları kimi zaman oba ve köy, kimi zaman da kaza ve beylik olarak nitelendirilmektedir.

Tarihte yaşanan idari, ekonomik, toplumsal çalkantılar içinde Danişmendli Türkmeni diye bilinen Herikli aşireti de Oğuz boylarının küçük bir parçası olarak

Anadolu'nun kimi bölgelerine küme küme dağılmış durumdadır. Nice olumsuz şartlar içinde yapılan göçlerin birtakım hengâmelere yol açar olması da muhakkaktır. 1687-1689 yıllarında baş gösteren eşkıyalık hareketliliğini önlemek için Osmanlı İmparatorluğu sadaret makamlarınca Rakka Valisine, Karaman Beylerbeyine, Konya Mollasına, Koçhisar ve Karaman kadılarına gönderilen ferman ve hükümlerde Herikli Aşireti'nin de adı geçmektedir. 1688-89 yıllarında Türkmen oymaklarından...Herikli, Pir Budakoğlu, Dimleklü, Hardallı, Beymişlü, Karaşeyhli, Araplı Musa, Kızıl Ahmet ve diğerleri Beydili ile beraber Hısnı Mansur kasabasında, keza Bozkoyunlu Kara Eşmelü ve diğer oymaklar da Elbistan kazasındaki ekili yerleri, köyleri tahrip ettikleri gibi yüzlerce insanı da katlettiler (Orhonlu, 1987: 43).

Kozaklı ve yörede "Herikli" ya da "Herikli" olarak anılan bu aşiret adı, kimi incelemelerde Herek, Herekli, Herekoğlu, Herikli, Heriklü, Hereke gibi çeşitli başlıklar altında sunulmaktadır (Türkay, 1979: 417).

Saha çalışmamızda Hereke, Herekoğlu, Herekeli, Herekelü, Herekili, Herekülü, Heriki, Horki adını sorduğumuz söz konusu Herikli aşireti mensuplarının tamamı, kendilerini, hiçbir zaman öylesi adlarla değil, "Herikli ya da Herikli" olarak bildiklerini ve öteden beri bu adla anılır olduklarını beyan etmişlerdir. Konuyla ilgili olarak Boğaziçi (eski adı Karayanalak) köyünden Mustafa Şahin ise yukarıda sıralanan adların bir kısmını mesnetsiz olarak nitelemektedir. "Herikli veya Herikli, Osmanlıca telaffuzuyla da Heriklü-Herüklü kavramı dışındaki diğer adlar mesnetsiz birer tevatürdür. Heriklü-Heriklü bir yer adı olarak aşiretimizin geldiği diyarlardan taşımadır. Tüm kaynaklarda da Türkmen ve Yörük olarak bu ad ile geçmektedir." (KK75). Gerek kaynak kişiler, gerekse 1163 tarihine kadar tarihi kayıtlara ulaşılarak aktarılan bilgiler, hiçbir yakıştırmaya, tereddüte mahal bırakmayarak bu aşiret adının Herikli yahut Herikli olduğunu ve bunların iskânın ilk aşamasında Kırşehir ve Avanos arasında yurt tuttıklarını doğrulamaktadır.

Nevşehir il merkezindeki Herikli Mahallesi dâhil olmak üzere, Nevşehir'e bağlı Gülşehir, Hacıbektaş ve Kozaklı ilçeleri yerleşim alanlarından bir kısmına ad verecek olan Herikli aşireti, 1727 yılında, koldaş olduğu diğer Türkmen oymaklarıyla Nevşehir yöresine göç ettiği görülmektedir.

III. Ahmet devrinde Sadrazam İbrahim Paşa doğduğu köyde 1727 yılında bir kasaba inşa ettirmiş ve adına Nevşehir denmiştir. İnşası büyük bir medeni başarı olan bu şehrin şenlendirilmesi için o civarda olan Boynu-inceli

oymakları grubundan şehirde taş evler yapamaya kudretli olan Boynu-inceli, Büyük Sâlârlu, Hacı Ahmetli, Küçük Sâlârlu, Karaca Kürdlü, Danişmendil, Dumanlı, Herikli, Beydil, Çeçeli, Kütüklü, Kürt Mihmatlı oymakları burada iskân edildi, kendilerine Aksaray Sancağı'nın Eyupili Kazasında bulunan harabe köylerde çiftlik toprakları ayrıldı (Orhonlu, 1987: 111).

Saha araştırmamızda Herikli aşireti mensupları kökenlerini Türkmen-Yörük olarak belirtirken, Osmanlı İmparatorluğu ve Dullkadirli Beyliği ilgili kayıtlarında bu aşiret bazen sırf Türkmen bazen de sırf Yörük olarak geçmektedir. “Çok sayıdaki Yörük boyunu ve köyünü yazmağa imkân yoktur... Nevşehir'de on altı Herikli Köyü vardır. Nevşehir'de Boynuinceli Yörükleri de çöktür...” (Eröz, 1977:108-109).

Ahmet Caferoğlu'nun, Türk lehçeleri ve Anadolu ağızları üzerine yaptığı çalışmayla, Herikli adı ve bu aşiretin Kozaklı yöresindeki yerleşim yerlerinin Avanos'a bağlı olduklarına dair kayıtları ortaya çıkardığı görülmektedir. Bu kayıtlar 1954 öncesini işaret etmektedir. Herikli aşireti mensubu bu yerleşim yerleri, ilçe oluşum süreciyle birlikte Kozaklı'ya bağlanmış olacaktır.

“Yerli halk ağızlarında yukarıdaki iki şekilde telaffuz edilen bu aşiret adı, harekesiz yazıldığından yanlış olarak Herikli suretinde okunmuştur. Bugün bunlardan bir kısım Kırşehir'in Avanos kazasına bağlı bazı köylerde, dağınık halde, oturmaktadır. Menşei itibarıyla Herikli'ler, benim Kırşehir'de edindiğim malumata göre, Akkoyunlu uruğuna mensupturlar. KTCL'nin bir yerinde, her ne kadar Kızıl Koyunlulara bağlı oldukları tespit edilmişse de aynı eserin diğer bir yerinde, bu aşiret Akkoyunlu'dan sayılmıştır. Bekir Bezirgân'a göre, Avanos kazasına yerleşen Herikli'lerin on iki köyleri vardır. Bunlardan tespit edebildiğim sekizi şunlardır: 1. Kaleycik, 2. Garayanah, 3. Apdi, 4. Gerce, 5. Kayaaltı, 6. Çağışah, 7. Kızıl a'l, 8. Köşektaş. Diğer meskûn oldukları köy adı ise bir türlü tesbit edilememiştir.” (Caferoğlu, 1946: 90-91).

Zeynep Korkmaz'ın Kozaklı'nın 1954 yılı sonrasını da esas alan incelemesinde, Herikli aşiretinin yöreye ne zaman intikal ettiğine ve hangi yerleşim yerlerini kurmuş olduklarına dair bilgiler de mevcuttur. “16. yüzyıl kayıtlarına göre tespit ettiğimiz bu iskân durumu öyle zannediyoruz ki 18.yüzyıl ortalarına kadar büyük bir değişiklik göstermeden süregelmiştir.” (Korkmaz, 1977: 7). 16. yüzyıl ve 18. yüzyıl arasında Kozaklı'ya iskânın gerçekleştiği bilgisi, ilgili diğer bilim çevrelerinin araştırmalarında da vardır. Ancak Korkmaz'ın Kozaklı yer adları sıralamasında, Herikli aşiretine mensup Çağsak ve Kalecik köyleri yok iken, aksine aşirete mensup olmayan kimi köylerde yer almaktadır. “Heriklü: Kızılırmak'ın sağ yanı Kırılı, Kazıklı, Karaburç, Karaburna, Karahüyük, Hacılar, Sığırlı, Yüksekli, Kayaaltı,

Karayağlık, Abdi, Gerce, İmran Aylı, Halaka gibi köylerin adı Herikli oymağıdır (Korkmaz, 1977: 24). Burada adı geçen Karayağlık, Abdi, Gerce, İmran, Aylı, Halaka köyleri Kozaklı ilçesi köyleridir. Fakat İmran, Aylı, Halaka köyleri Herikli aşiretine mensup değildir. Konuyla ilgili yörede yapılan diğer incelemeler ve kaynak kişiler bu 3 köyü Herikli aşiret mensubu saymamaktadır. “Karşılıklı evlenmeler olmuştur ama bizim köy asla Herikli aşireti değil Kızılkoyunlu’dur.” (KK75). “Yeni adı Dört Yol olan Halaka ahalisi de bu aşiret bilgisine katılmamaktadır. Bizim köyümüz kısmen Kızılkoyunlu, kısmen de Yabanlı’dır. Başka aşiret ahalisi yoktur.” (KK 100). Aylı köyü ahalisiyle yaptığımız görüşmede de bu bilginin yanlışlığı dile getirilmiştir. “Biz zaten Sivas yöresinden gelmeyiz ve Herikli değiliz.” (KK63).

Herikli aşiretiyle ilgili İsa Özkan şu sonuca varmaktadır:

“Nevşehir’in Kozaklı ilçesinde Heriklilere komşu köylerde yaşayan iki Türkmen aşiretinin adının da koyunla ilgili olması ve Ağcakoyunlu ile Kızıl Koyunlu şeklinde anılması dikkat çekicidir. Dolayısıyla bu adın erük+li/(h)erik+li şeklinde meyva isminden gelmesini uzak ihtimal olarak görüyoruz. Keza Pürnek, Karaman, Kara Koyunlu, Bozkoyunlu gibi Türkmen aşiretleri de koyunla ilgili isimler taşımaktadır. Ayrıca, Karakeçili, Kızılkeçili, Akkeçili, Sarıkeçili, Alayuntlu aşiretleri de besledikleri hayvanların türü ve renginden ad almışlardır. Bu verilerin ışığında XVI. Yüzyıldan bu yana tarihi ve sözlü kaynaklarda Herikli diye anılan bu Türkmen topluluğunun adının Orhon Türkçesinde karşılaştığımız ör- fiilinden ör-i-k biçimine -iz ekinin getirilmesiyle ör->ör-i-k, ör-i-k-li>er-i-k-li>{h)erikli) türemiş bir ad olduğu kanaatindeyiz.” (Özkan, 2007: 239).

Toparladığımız bu bilgilere göre nihayetinde 18. Yüzyıl sonlarına doğru Kozaklı yerleşim yerleri oluşurken, Herikli aşiretine mensup 5 köy kurucu unsurlardan sayılarak ilçe kapsamına alınacaktır.

2.2.3. Kızılkoyunlu Aşireti

Kızılkoyunlu aşiretinin, farklı zaman dilimleri içinde Türkistan’dan İran, Irak, Suriye göçtüğünden sonra dönemlere göre nüfus, yerleşim, idari, siyasi, ekonomik nedenlerle Anadolu’da da sürekli iskân politikalarına maruz kaldığı görülmektedir. Bu nedenle bu aşiret kolları, yerleştiği bölgeye göre pek çok yönetim birliklerine dâhil edilmişlerdir. Kızılkoyunlu aşiretinin tabii olduğu Oğuz Boyu, Beydili Türkmen-Yörük teşekkülüdür. Beydili oymakları XVI. yüzyılda Anadolu’ya yerleşmişlerdir.

Orta Asya'dan batıya doğru göç eden Beydililer'in , bu göç sırasında birçok güzergâh kullandığı, bu güzergâhlardan ikisi Hazar denizinin kuzeyi ve güneyi olduğu tespit edilmiştir. Batıya göç eden Beydili oymaklarının bir kısmı geçtikleri güzergâhlar üzerindeki bölgelere, bir kısmı da Anadolu'ya yerleştirilmiştir. Beydililerin yerleştiği bölgeler daha çok göçebe hayatlarını devam ettirebilecekleri ve hayvancılıkla uğraşabilecekleri bölgelerdir. Anadolu'ya yerleşen Beydili oymakları Akkaş, Arablı, Arablı İbrahim, Kırgıllı, Kızılkoyunlu, Kömecli, Mîrzâ, Perdeltâcirlisi, TecerliPardal, Ulaşlı ve Yâdigârlı gibi oymaklardan oluşmaktadır. Orta Asya'dan Anadolu'ya doğru gerçekleşen bu göç sırasında Beydili oymakları İran, Azerbaycan, Irak, Suriye ve Anadolu'ya yerleşmiştir (Şanda 2018: 12-13).

Kızılkoyunluların 1611 tarihinde Lekvanik oymak birliğine dâhil edilerek zamanın Urfa şehri köylerine yerleştirildikleri görülmektedir. Rakka havalisinde yer kalmayınca Lekvanik oymaklarından Kızılkoyunlu, Urfa şehri nahiyesine bağlı olan Kızılca, Kötü Viran, Kaab Değirmeni ve Göbekli isimli köylere yerleştirildiler (Halaçoğlu, 2021: 6).

Halaçoğlu, Urfa bölgesinde Kızılkoyunlu aşiretinin 'Lekvanik Ekradı' sayılmasına Ekrad ve Yörük ayrımına dikkat çekerek açıklık getirmektedir. Halaçoğlu'na göre, Yörük sözcüğü yerine Ekrad yazılmıştır ve Türkmen-Yörük tanımlaması yerine Kızılkoyunlular, Türkmen Ekradı olarak kayıtlara geçmiştir.

"30 Temmuz 1610 yılına ait bir mühimme kaydında da "Havass-ı hümayunumdan Lek-Vanik nam Türkman taifesi arzuhal sunup asker-i İslam için, bunlardan beş katar deve ve beşyüz re's koyun sürsat ferman olunmağla... " şeklinde Türkmen taifesinden gösterilirken, "19 Mart 1611 tarihli ikinci bir mühimme kaydında "Ekrad ve Yürük taifesinden Lek cemaati" şeklinde ifade edilmiştir. ...Keza Türkmen aşireti olduğundan hiçbir şüphe bulunmayan Recebli Afşarı için ise "Türkman ve Ekraddan Recebli Afşarı cemaati... " ifadesi aslında iki tabirin de etnik bir anlam taşımadığının bir göstergesidir... Nitekim yukarıda verdiğimiz bütün örneklerden, ekrad kelimesinin konar-göçer veya Yörükle eş anlamda kullanıldığı ve bu son örneklerden, Osmanlı belgelerinde, bilhassa Türkmen, Kürd ve Ekrad kelimelerinin etnik bir anlam ifade etmediği açıkça ortaya çıkmaktadır." (Halaçoğlu 1996: 139-146).

Türkmen oymaklarından Kızılkoyunlu ve başka kollarında Lekvanik teşekkülüne dâhil edilme nedeninin iskânlarla yaşanan asayişsizlikten kaynaklandığı görülmektedir. Bu idari zorlamalarla, ahali olarak kalabalık ve etkin Türkmen obaları ister istemez parçalanarak başkaca Oğuz kollarına dâhil olma yoluna başvurmuşlardır. Cevdet Paşa'nın işaret ettiği Kürdler Lek-Vanik Ekradı olup bunlar Hacılar, Kırıntılı, Ak-Baş, Kızıl-Koyunlu gibi kendisine tâbi obalar ile Rakka'ya iskân edilen oymaklardan idi; sonraları Rakka'daki yerleştirildiği

yerden kaçıp Avşar'ın arkasına takılarak Kayseri taraflarına gelmiş ve Avşar ile birlikte Çukur-Ova'ya inip çıkmaya başlamıştı. Yukarıda adı geçen obalardan Hacılar, Kırıntılı, Ak-Baş ve Kızıl Koyunlu'nun Lek-Vânik oynağına sonradan bağlandığı anlaşılıyor. Bunlar, adlarının da gösterdiği gibi, halis Türk olup, bugün onların torunları baba ve dedeleri gibi sadece Türkçe konuşmakta ve Kürdlük ile hiçbir ilgileri bulunmamaktadır; mezhepleri de Hanefî'dir (Sümer, 1980:280-281).

1124 yılında Receplü Avşarlarına bağlı bir kol olan ve zamanla Lekvanik Ekrad'ına dâhil edilen Kızılkoyunlular tekrardan Avşarlarla birlikte bütünleşerek Anadolu'nun içlerine Kayseri, Kırşehir yöresine göç etmeye tabi tutulurlar.

“Kızılkoyunlu oynağının bağlı bulunduğu Likvanik Kürtleri (Ekran-ı Likvanik) 1124 yılından önceki yıllarda, Raka'ya iskân etmiş bulunan Receplü Aşarlarına bağlıdır. Bunların bir bölümleri yerleştikleri Raka'dan çıkarak Kayseriye sancağındaki Develü, Harmancık, Yahyalı ilçeleri ile Zamantı bucağına gelmişlerdir. Bunlar bu yörede çapulculuk hareketlerine devam ettiklerinden ve “iskân firarileri” sayıldıklarından, yeniden bir ferman gönderilerek, bunların bir bölümünün Orta Anadolu'ya yerleştirmesi emrolunmuştur. Likvanik Ekradına bağlı Kızılkoyunlu cemaati da ferman uyarına Orta Anadolu'nun Kırşehir Sancağındaki Süleymanlı ilçesinin harap köylerine yerleştirileceklerdir. Sonradan bunların Nevşehir yöresine aktarılmış olanları, kendi ifadelerine göre, Kırşehir yöresinden gelmişlerdir. Bugün Nevşehir'in Avanos ilçesine bağlı bulunan bazı köylerinde bol sayıda Kızılkoyunlu oynağı mensupları vardır.” (Korkmaz, 1977: 18).

Osmanlı İmparatorluğu kayıtlarında görüldüğü gibi Cumhuriyet dönemi Başbakanlık Arşiv Belgelerine göre de bölge pek çok sancağına bağlı olarak hayatlarını idame ettiren konar-göçer Türkmen-Yörük taifesi Kızılkoyunlu aşireti, 1700'lü yıllarda, Anadolu'nun pek çok bölgesiyle birlikte belli sayıda obalarıyla Nevşehir kazası Niğde sancağı yerleşim alanlarında yurt tutmaya başlarlar. “Kızılkoyunlu: Rakka, Karaman, Kırşehir Sancakları, Haymana Kazası (Ankara Sancağı), Bolvadin Kazası (Karahisar-ı Sahib Sancağı), Şam Havalisi, Ankara civarı... Süleymanlı Kazası (Kırşehri Sancağı), Nevşehir Kazası (Niğde Sancağı); Konar-Göçer Türkmen Ekradı Taifesinden” (Türkay, 1979: 527).

Kızılkoyunlular, Nevşehir bölgesine ilk aşamada 65 hane olarak yerleşmişlerdir. “1727 yılıyla birlikte Nevşehir ve köylerine yerleştirilen cemaatler şunlardı: Kızılkoyunlu (65 hâne), Danişmendli (25 hâne), Musahacılı (35 hâne), Şerefli (85 hâne), Boynuinceli (800 hâne; bunların 79 hânesi Bekdik, 59 hânesi Karacakürt ve

107 hânesi ise Herikli cemaatindendi) ...konar-göçer teşekküllerden biri de Boynuinceli Aşireti'ne bağlı muhtelif cemaatlerdi.” (Aygün, 2018: 917-918).

Kozaklı'da, Kızılkoyunlu Mahallesi ve Dörtüol köyü (Halaka) kısmen dâhil olmak üzere Kızılkoyunlu aşiretine mensup olarak bilinen 8 yerleşim yeri adı bulunmakta ve buralar genel olarak ilçe merkezinin batısında yer almaktadırlar.

2.2.4. Yabanlı Aşireti

Yer adlarını tespit için yapılan görüşmelerde bu aşiret mensupları daha sözün başında, atalarının Halep diyarlarından göçüp geldiklerini vurguladılar. Ancak hangi Oğuz boyuna tabi oldukları konusunda tam bir bilgi verememişlerdir. Ahalinin geçmişine yönelik bu beyanı, zamanın devlet arşivleriyle de tasdik edilmektedir. “Üçoklu Oğuz Boylarına ait (Bayad-Karkın) Vesikalar-ı Bayad 1. Haleb Türkmenleri t: Tâife-i Bayad...11-Cemâat- ı Yabanlu (tabi-i Bayad, mücerred: 4, hâne: 29, nefer: 33; İskender Kethüdâveled-i Yaban... Haleb defteri, Bşb. Arş., tarihsiz (Kanuni). Nr. 1040, yap. 23 b- 29 b. (Demirtaş, 1949a: 366)”. Demirtaş'ın aktardığı bilgi, Osmanlı arşivlerinde yer almaktadır ve Yabanlı Türkmen oymağının da Bayad boyuna tabii olduğu anlaşılmaktadır (DAGM,2010: 23).⁷

Bir vesikaya göre 19, bir başka vesikaya göre ise 56 Bayad oymağı arasında adı geçen ve eski tabiriyle “Yabanlu” günümüzde ise Yabanlı olarak adlandırılan bu aşiretin XVII. yüzyılda iskân ettirilme nedeni de yaşadıkları bölgede cereyan eden olaylara ve Bayat boyunun aşırı nüfus artışına dayandırılmaktadır.

“Bayad kabilesinin bu bahsettiklerimizden başka, İldikli, Peçili, Yabanlu, Melek Hacılı ve Güzüceklü gibi oymakları da hep şahıs adları taşımaktadır. Bu boy, XVI. asrın ikinci yarısında bir taraftan nüfus artışı, diğer taraftan kendisine yeni oymakların iltihakıyla boy kadrosunu genişletmiş ve bu sebeple Haleb Türkmenleri'nin Beğdili kabilesinden sonra en büyük teşekkülü olmuştur. ...Fakat bu boyun gerek nüfusu gerek kabileyi bünyesinde husule gelen inkişaf, onun XVII. asır başlarında parçalanma ve dağılmasında âmil olan en mühim sebeplerden birisi olmuştur.” (Demirtaş, 1949b: 324-325).

Kozaklı ilçesine bağlı Yabanlı aşiretinin günümüzde kullandığı bazı yer adları, Osmanlı Devleti'ne ait Kırşehir nüfus defterlerinde de geçmektedir. Aynı zamanda

⁷[https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/osmanli-arsivi-yayinlar/397_NUMARALI_HALEB_LIVASI_MUFASSAL_TAHRIR_DEFTERI\(943-1536\)-1.pdf](https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/osmanli-arsivi-yayinlar/397_NUMARALI_HALEB_LIVASI_MUFASSAL_TAHRIR_DEFTERI(943-1536)-1.pdf), 15 Ocak 2022

söz konusu kayıtlarda bu aşiret, Müslümanların kutsal topraklarından Mekke ve Medine şehirleriyle ilgili olarak “Haremeyn-i Şerifeyn Aşiretleri Köyleri” olarak zikredilmektedir.⁸

Kimi Türkmen obalarının “Haremeyn-i Şerifeyn Aşiretine Bağlı Aşiretlerden” sayılma nedeni konusunda iki görüş ileri sürülmektedir. Birincisi, bu aşiretlerin Karakeçili aşiret teşekkülünden oldukları ve savaşlarda aşırı kahramanlık göstermelerinden, mertliklerden dolayı bu unvanın verildiğidir.

“Karakeçililer Osmanlıların bütün seferlerine katılmışlardır. Bu arada Yavuz Sultan Selim’in bütün seferlerinde de mertlikler göstermişler, bu yüzden Yavuz onlara “Haremeyn-i Şerifeyn Aşireti” unvanını vermiştir. Bilindiği gibi II. Abdülhamid Alman imparatoruna Karakeçili aşiretinin mensuplarını tanıtırken kendi akrabaları olarak takdim etmiştir. Ayrıca aynı padişah Karakeçililerin bulunduğu bir alay meydana getirerek bu alaya “Ertuğrul Alayı” adını vermiştir.” (Özçelik, 2003: 95).

İkinci görüşe göre ise aslında meselenin özü daha başka niteliktedir ve Haremeyn Aşiretleri’yle kast edilenin, vergilerini kutsal topraklara verenler olduğudur.

“Osmanlı İmparatorluğunda Türkmen teşkilatlarının isimleri zaman zaman vergilerinin bağlı olduğu yerlerin adıyla anılmaktadır. Yeniil Türkmenleri için kullanılan Üsküdar Türkmenleri isminin, aşiretin vergisinin Üsküdar’daki Atik Valide Sultan evkafına bağlı olmasından ileri gelmesi bunun en bilinen örneklerindendi. Benzer şekilde Haremeyn aşireti de Kutsal topraklarda bulunan aşiretleri değil Anadolu’da olup vergileri Haremeyn’e bağlı olan aşiretleri ifade etmektedir.” (Akın, 2020: 53).

Yabancı aşireti, Kozaklı ahalisini oluşturan Herikli, Kızılkoyunlu ve diğer aşiret obalarıyla birlikte aynı tarihlerde Nevşehir yöresine yerleşmişlerdir. 1727 yılıyla birlikte Nevşehir ve köyelerine yerleştirilen cemaatler şunlardı: ... Kızılkoyunlu (65 hâne), ...Şerefli (85 hâne), Boynuinceli (800 hâne; bunların 79 hânesi Bekdik, 59

⁸ 1256 Tarih ve 2115 Numaralı Kırşehir Nüfus Defterine Göre Haremeyn-i Şerifeyn Aşireti Dâhilinde Bulunan Aşiret ve Cemaatlerin Oluşturduğu- Yaşadıkları Köylerin İsimleri, Hangi Aşirete/Cemaate Bağlı Oldukları, Hane Sayıları, Kaydedilen Nefer Sayıları ve Toplam Nüfusları

a- Haremeyn-i Şerifeyn Aşiretine Bağlı Yabancı Aşireti Köyleri

1- Karye-i Çoprasık (Çopur Aşık) 47

Hane 25/Kaydedilen Nüfus 54 /Sabi:14 Toplam Nüfus: 125 kişilik köy48

2- Karye-i Büyüklü Hane 48/Kaydedilen Nüfus 86 /Sabi:18, Toplam Nüfus: 240 49

3- Karye-i Segedin Hane 47/Kaydedilen Nüfus 95 /Sabi:21, Toplam Nüfus: 235 50

4- Karye-i Güllüce Hane 5/Kaydedilen Nüfus 14 /Sabi: 4, Toplam Nüfus: 2551

5- Karye-i Yasdıca Hane14/Kaydedilen Nüfus 31 /Sabi:11, Toplam Nüfus: 7052 (Gündüz, 2018: 30).

hânesi Karacakürt ve 107 hânesi ise Herikli cemaatindendi), Tohtimürlü (6 hâne), Saman, Eymür, Abdallar, Yabanlı ve Mamalı...(Aygün, 2018: 917- 918).

Kozaklı ilçe olmadan evvel Avanos'a bağlı olduğundan bugünkü Yabanlı yerleşim yerlerinin bazıları ilk kuruluş evresinde Avanos ilçesine bağlı gözükmetedir. "18. Yüzyıl ortalarına doğru Nevşehir ve köylerine yapılmış yerleştirmeleri 128 ve bölgenin bununla ilgili etnik bilgilerini özetlemeye çalıştık... Bölgedeki etnik unsurlara bir iki oymak daha katmak gerekiyor. Bunlar... Avanos ilçesinin bazı köylerine yerleşmiş bulunan Yabanlı ve Mamalı oymaklarıdır."(Korkmaz, 1977: 26).

İlçe merkezi Yabanlı Mahallesi dâhil olmak üzere Kozaklı'da, Yabanlı aşiretine ait 12 yerleşim yeri ve bunlara ait çok sayıda mevki adı tespit edilmiştir. Yabanlı aşireti yerleşim yerleri, ilçenin güneyine düşen Nevşehir il merkezi istikametinden ziyade Kırşehir ve Yozgat il coğrafyalarına doğru konumlanmış vaziyettedir.

2.2.5 Nüfus Olarak Azınlıkta Kalan Diğer Aşiretler

Halk bilimsel araştırmamızda gerek önceden tespit ederek bilgisine başvuru gerekse mülakat yapılan kaynak kişilerin çok büyük bir kısmı, Kozaklı'daki 3 yerleşim yerini aşiretsiz köyler diye nitelendirmişlerdir. Bu 3 yerin böyle bilinmelerinin nedenini sorguladığımızda bunların Kozaklı'daki 4 aşiretten birine mensup olmadığı dile getirilmiştir. İlçe ahalisi, eskiden olduğu gibi halen buraları kendi tabirleriyle "Aşiretsizler" diye anmaya devam etmektedir. Bunlar Karahasanlı, Karasenir ve Belekli adındaki yerleşim yerleridir.

"Aşiretsiz köyler" adlandırması, Kozaklıya yapılan iskânların ışığı altında pek de anlamlı gelmeyince Belekli, Karahasanlı, Karasenir yer adlarının ve ahalisinin tarihçesine başvurduk ve tahmin ettiğimiz gibi karşımıza yine Türk Oğuz Boyu Türkmen-Yörük aşiret teşekkülleri çıktı. İnceleme metninde yer adlarının kaynağı ve anlamı bölümünde, "aşiretsiz" denilen bu köylerin kültür yapılarını etraflıca ele alındığından, bu bölümle ilgili olarak 3 köy ahalisinin nerden geldiği, kim oldukları hususundaki tespitlerle yetinilmiştir.

2.2.5.1 Karahasanlı Köyü Aşireti

Kozaklı ilçe olmadan önce nahiye olarak geçen ve önce Kırşehir'e daha sonra Avanos'a bağlı olduğu görülen Karahasanlı ve 4 oba teşekkülünün, Anadolu'nun güneyindeki Berelli Yörük taifesinin bu yöreye iskân etmiş kolları olduğu bilgisi tarihi kayıtlarda mevcuttur. Kırşehir vilayetine, vaktiyle daha fazla, aşiret halinde yerleştirilmiş ve günümüzde bu ad altında Avanos kazasına bağlı: 1- Sadıg Alı, 2- Urum evi, 3- Burnukara ve 4-Dereköy, adlı köylerde yaşamaktadırlar (Caferoğlu, 1946: 91).

Faruk Sümer'in tespitlerine göre de Karahasanlı obaları Kozaklı'daki diğer 4 aşiret gibi Dulkadir eline bağlı oymaklardandır.

“Asıl kitapda Ceridler'in Dulkadir eline bağlı boylardan biri oldukları, bu boya mensub bir kolun, Dulkadir eline mensub diğer boyların kolları gibi, Boz -Ulus arasında yaşadığı bildirilmiştir. Cerid'in Dulkadirli eli arasındaki ana kolunun Bayır-Cerid, Kara-Hasanlı, Oruç- Gazilu ve Mamalu gibi obaları olduğu, Boz-Ulus arasında yaşayan Ceridler'in Cerid Sultan Hacılı adını taşıdığı, Barakların da aslında bir Cerid obası olduğu yazıldığı gibi, Boz-Ulus arasındaki Ceridler'in XVII. yüzyılın başlarında, diğer pek çok Boz-Ulus oymakları gibi, Orta Anadolu'ya gelip, Kır Şehir yöresi ile Ankara'ya bağlı Keskin kazası dâhilinde yurd tuttukları, Bu Ceridler'in de 1692 yılında Rakka bölgesinde, Beğ-Dililer'e komşu olarak, Belihçayı kıyılarında yerleştikleri de söylenmiştir.” (Sümer, 1980: 606).

2.2.5.2 Karasenir Köyü Aşireti

Bu yerleşim alanı da Kanlıca ve Karahasanlı gibi Bozok yerleşim alanları hudut başlangıcındadır. Kaynak kişiler iskân yıllarına değinerek Ankara-Koçhisar, Şerefli oymağından bahsetmişlerdir. “Oymağımız Şerefli imiş. Ankara Koçhisar'dan kopup gelmişiz.” (KK143). Araştırmada, Karasenir Şerefli oymağının da Danişmendli oymağından olduğuyla ilgili bilgi edinildi. 1830'larda Aksaray-Koçhisar sahasında 30 kadar köy ile en büyük aşiretlerden birini oluşturan Şerefli Aşireti mensuplarının adının 1711'de Kayseri'de de geçmesi, Danişmendli teşekküllerinin Aksaray sahasına doğru gerçekleştirdikleri yayılma ve yerleşme sürecini henüz tamamlamamış oldukları, yaylak-kışlak ekseninde Kayseri'ye de gidip geldiklerini şeklinde yorumlanabilir (Aygün, 2018: 904-905).

2.2.5.3 Belekli Köyü Aşireti

Yabancı köyleriyle komşu olan Belekli'nin kurucularının da Haremeyn-i Şerifeyn aşiretleriyle birlikte 1840 tarihinde yöreye iskân ederek bu yerleşim alanını yurt edindikleri görülmektedir (Gündüz, 2018: 32).

2.3 AŞİRETLER TARAFINDAN ADLANDIRILMIŞ YER ADLARI

2.3.1 Ağcakoyunlu Aşireti Tarafından Adlandırılmış Yerleşim Yeri Adları

Kozaklı'da Ağcakoyunlu aşiretiyle anılan 1 mahalle ve 8 köy olmak üzere 9 yerleşim yeri bulunmaktadır. Mahalle olarak adı geçen yerleşim alanı, iskân edildiğinde Kozaklı merkezinin hemen yakınına kurulan Buruncuk köyüdür. Bu köy, ilçe gelişim süreciyle bir zaman sonra mahalleye dönüştürülmüştür.

Mahalle: Buruncuk (KK 19, KK 20, KK 21, KK 22, KK 23, KK 24, KK 25, KK 26, KK 27, KK 28).

Köyler: Akpınar (KK 59, KK 60, KK 61, KK 62), Büyükyazlı (KK 80, KK 81, KK 82, KK 83), Hacıfakılı (KK 107, KK 108, KK 109, KK 110), Kanlıca (KK 126, KK 127, KK 128, KK 129, KK 130, KK 131, KK 132), Kapaklı (KK 133, KK 134), (KK 135), Kuruazlı (KK 152, KK 153, KK 154, KK 155), Küçükyağlı (KK 156, KK 157, KK 158, KK 159), Merdanalı (KK 164, KK 165, KK 166), Taşlıhöyük (KK 171, KK 172, KK 173, KK 174).

2.3.2 Ağcakoyunlu Aşireti Tarafından Adlandırılmış Mevki Adları

Buruncuk Mahallesi Mevki Adları:

Gölyurdu, Laleli, Bozoğlan, Yarıkkaya, Safalıkaya, Şırşır, Yabancı Değirmeni, Adana Gediği, Uçuk, Keveklik, Horhor, Cırığınören (KK 19, KK 20, KK 21, KK 22, KK 23, KK 24, KK 25, KK 26, KK 27, KK 28).

Akpınar Köyü Mevki Adları:

Develik, Körkuyu, Gavurölüsü, Sarıdağ, Saylak, Ürmütlü, Göztepesi, Arkaç, Eşekkıran, Killikyolu, Kumseki, Yanıkçardak, Yazılıtaş (KK 59, KK 60, KK 61, KK 62).

Büyükyazlı Köyü Mevki Adları:

Şemsettin Kalesi, Lale Döleği, Fırın Önü, Altunçukuru, Arpaçukuru, Yanık Değirmen, Kızıl Savak, Çanak Kaya, Başpınar, Kızıl Bayır, Kırgı, Dölek (KK 80, KK 81, KK 82, KK 83).

Hacıfakılı Köyü Mevki Adları:

Kırmızıburun, Yanık Değirmen, Karasu, Yabanlıdüzü, Koca İğde, Koyak, Tilki Kayası, Deliklikaya, Şapkalıkaya, Kartal Kayası, Yelatan (KK 107, KK 108, KK 109, KK 110).

Kanlıca Köyü Mevki Adları:

Kızılsavak, Kaledibi, Süpürgelik, Karaseki, Taşlı Arkaç, Teke Deresi, Sarıtaş, Horonyurdu, Kızılburun, Çardak, Kocatepe, Keveklilik, Kültepe, Karaçalı, Kuşgözü, Kamışlağıl (KK 126, KK 127, KK 128, KK 129, KK 130, KK 131, KK 132).

Kapaklı Köyü Mevki Adları:

Çardaklı, Göztepesi, Uzunağıl, Acıkuyu, Kumludere, Kurtderesi, Yıldırımıyeri, Hebilyurdu, Maşatlık, Dikilitaş, Kumluören, Çat, Taşlıtepe (KK 133, KK 134, KK 135).

Kuruvağıl Köyü Mevki Adaları:

Tuztaşı, Avlak, Çökelge, Havayurdu, Gavurölüsü, Akçaağıl (KK 152, KK 153, KK 154, KK 155).

Küçükyağı Köyü Mevki Adları:

Yelatan, Kuzu İni, Maşatlık, İncebel, Taştepe, Bardakçı, Mahuk, Eşekkıran, Damlalı İn (KK 156, KK 157, KK 158, KK 159).

Merdanali Köyü Mevki Adları:

Tepesidelik, Kurtderesi, Çatal Arkaç, Killik, Tilki Deliği, Hebilyurdu, Karacaoğlan Çardağı, Keçiarkacı, Yeniburun, Toprakpınar, Merdanali Tepesi (KK 164, KK 165, KK 166).

Taşlıhöyük Köyü Mevki Adları:

Sayağıl, Çöl, Sofrasıbüyük, Çardak, Eşekkıran, Taşlyurt, Dağılgan, Lale Döleği, Çevriyat, Gölet (KK 171, KK 172, KK 173, KK 174).

2.3.3 Herikli Aşireti Tarafından Adlandırılmış Yerleşim Yeri Adları

İlk bölümlerinde tarihçesi ile ilerdeki bölümlerde anlamlarıyla sunulan Herikli aşireti çoğu yerleşim yerleri Hacıbektaş (5), Gülşehir (6) ve Kozaklı (5) coğrafi üçgeninde bulunmaktadır.

Kozaklı ilçesinde Herikli aşiretine mensup olarak bilinen köyler şunlardır:

Köyler: Abdi (KK 54, KK 55, KK 56, KK 57, KK 58), Boğaziçi (KK 72, KK 73, KK 74, KK 75, KK 76, KK 77), Cağşak (KK 84, KK 85, KK 86), Gerce (KK 101, KK 102, KK 103, KK 104, KK 105, KK 106), Kalecik (KK 119, KK 120, KK 121, KK 122, KK 123, KK 124, KK 125).

2.3.4 Herikli Aşireti Tarafından Adlandırılmış Mevki Adları

Abdi Köyü Mevki Adları:

Camızarkacı, Akçaağıl, Ömeryatan, Çifttepe, Obadağitan, Saylak, Kalankaldı, Çalıpalma, Karadam, Hakanyurdu, Sehimler, Düz, Kelteşiği (KK 54, KK 55, KK 56, KK 57, KK 58).

Boğaziçi Köyü Mevki Adları:

Düz, Çöl, Kolbaşı, Yalnıztepe, Bozat, Yelatan, Horhor, Darıyeri, Öz, Kocahasan, Çift Arkaç, Karaçoban, Torcuman, Kak, Kızılbaşyolu, Yurtyeri, Kara Arkaç, Bölüşük, Cinkayası, Kaldırım, Yamaç, Sığırmalıoğlu, Kalankaldı, Kaçkaçyurdu, Damdelik, Tapırlıyer, Gavurtaa (KK 72, KK 73, KK 74, KK 75, KK 76, KK 77).

Cağşak Köyü Mevki Adları:

Taştepe, Kamışlı Arkaç, Yağlama, Yanıkören, Horhor, Beştepe, Çöl (KK 84, KK 85, KK 86).

Gerce Köyü Mevki Adları:

Bozat, Yazlakbaşı, Arkaç Yurdu, Kelt, Kocadere, Çiğdemli Boğaz, Cankurtaran, Sığırmalı, Tilki Deliği, Cinliköprü, Katiçi, Garipmezar, Küllü Arkaç, Yalnıztepe, Yunnak (KK 101, KK 102, KK 103, KK 104, KK 105, KK 106).

Kalecik Köyü Mevki Adları:

Dölek, Akbayır, Şehir Kolu, Çokumtaş, Çokumağıl, Kuyuluyurt, Çerçi Höyüğü, Kaldırım, Göğpınar-Göpınar, Samsun Höyüğü, Arpaçukuru, Kelt, Çökük, Yazlak, Maşat, Kızlardamı, Uçukkaya, Gökuyu, Kızılbaş Konağı (KK 119, KK 120, KK 121, KK 122, KK 123, KK 124, KK 125).

2.3.5 Kızılkoyunlu Aşireti Tarafından Adlandırılmış Yerleşim Yeri Adları

3'ü mahalle ve ahalisi tamamen Kozaklı merkeze göç etmiş olan Burnukara köyü ile birlikte 5'i köy olmak üzere toplam 8 yerleşim yeri Kızılkoyunlu aşireti mensubu

olarak bilinmektedir. Eski adı Halaka olan Dörtüol köyü ise yaklaşık olarak yarısı Kızılkoyunlu, diğer yarısı ise Yabanlı aşireti mensubudur ve mevki olarak arazileri aynıdır.

Mahalleler: Bağlıca (KK 9, KK 10, KK 11, KK 12, KK 13, KK 14, KK 15), Hamamorta (KK 33, KK 34, KK 35, KK 36, KK 37, KK 38, KK 39), Kızılkoyunlu (KK 43, KK 44, KK 45, KK 46).

Köyler: Aylı (KK 63, KK 64, KK 65, KK 66), Burnukara (KK 78, KK 79), Doyduk (kısmen) (KK 91, KK 92, KK 93, KK 94, KK 95), Dörtüol (KK 96, KK 97, KK 98, KK 99, KK 100), İmran (KK 115, KK 116, KK 117, KK 118).

2.3.6 Kızılkoyunlu Aşireti Tarafından Adlandırılmış Mevki Adları

Bağlıca Mahallesi Mevki Adları:

Ağoluk, Körpınar, Karacangal, Yeniyapan, Eşe Deresi, Kavaklıören, Çerkez Kayası, Şebeğini, Nohut Kayası, Cankurtaran, Uyuz Hamamı, Kara İn (KK 9, KK 10, KK 11, KK 12, KK 13, KK 14, KK 15).

Hamamorta Mahallesi Mevki Adları:

Adatepe, Pullu Tepe, Acıkuyu, Karakum, Çakmaklık, Tokdemiroğlu, Kepir, Yedidağ (KK 33, KK 34, KK 35, KK 36, KK 37, KK 38, KK 39).

Kızılkoyunlu Mahallesi Mevki Adları:

Acı, Davalı Su, Çukurağıl, Keval, Mendilli, Çanak, Sulu Çardak, Tilki Kayası, Ören, Küllühöyük, Çetelik, Capıllı Dere (KK 43, KK 44, KK 45, KK 46).

Aylı Köyü Mevki Adları:

Devebaşı, Meryemkaçan, Çalıklıbayır, Koyak, Yazlak, Balıklı, Ağılönü, Çerezli, Körin, Cinlikaya, Mektep Yurdu, Kızılbaşyolu (KK 63, KK 64, KK 65, KK 66).

Burnukara Köyü Mevki Adları:

Çatmeyil, Yayla, Bahçecik, Coplandere, Yeğencik, Kırgı (KK 78, KK 79).

Doyduk Köyü Mevki Adları:

Aylı Yüzü, Dede, Gariptürbe, Çukurağıl, Gözen, Selbasan, Tilki Kayası, Gavuroğlunun İni, Değirmen, İğdeli Dere, Sürmeli, Leylek Kayası, Cin Tepesi, Mamalı Uşağı, Yazlak, Şehir Kolu, Kefal (KK 91, KK 92, KK 93, KK 94, KK 95).

Dörtüol Köyü Mevki Adları:

Çavuşun Yurdu, Çiğdem Tepesi, Kelt, Çöl, Ömeryatan, Çevriyat, Lale, Çukurtarla, Deliklikaya, İkitelliarası (KK 96, KK 97, KK 98, KK 99, KK 100).

İmran Köyü Mevki Adları:

Kelt, Balıklı, Eşşekkayası, Cırcırbaşı, Delikkaya, Yazlakdüzü, Tozluyurt, Yazlakboğazı, Sarının İni, Seki, Ağdaş, Cinlikaya (KK 115, KK 116, KK 117, KK 118).

2.3.7 Yabancı Aşireti Tarafından Adlandırılmış Yerleşim Yeri Adları

Yabancı aşiretiyle anılan 1 mahalle ve 7 köy bulunmaktadır.

Mahalle: Yabancı Mahallesi (KK 47, KK 48, KK 49, KK 50).

Köy: Yassıca (KK 175, KK 176, KK 177, KK 178, KK 179), Küllüce (KK 160, KK 161, KK 162, KK 163), Çayıçi (KK 87, KK 88, KK 89, KK 90), Özce (KK 167, KK 168, KK 169, KK 170), Kaşkışla (KK 148, KK 149, KK 150, KK 151), Hızırüşağı (KK 111, KK 112, KK 113, KK 114), Dört Yol (Kısmen) (KK 96, KK 97, KK 98, KK 99, KK 100).

2.3.8 Yabancı Aşireti Tarafından Adlandırılmış Mevki Adları

Yabancı Mahallesi Mevki Adları:

Acı, Davalı Su Mevki, Capıllı Dere, Çukurağıl, Keval, Mendilli, Çanak, Sulu Çardak, Tilki Kayası, Ören, Küllü Höyük, Çetelik Mevki (KK 47, KK 48, KK 49, KK 50).

Çayıçi Köyü Mevki Adları:

Yayla, Aşlık, Kombina, Alacahöyük, Yedigöz, Kurtderesi, Sıramaç, Örenyeri, Tilki Kayası, Dökmetaş, Kanlıbel, Gavur Dağı (KK 87, KK 88, KK 89, KK 90).

Hızırüşağı Köyü Mevki Adları:

Çöl, Kızılağıl, Kurtboğan, Buzluk, Kartal Tepesi, Üçağıl, Cin Deresi, Kelt, Kızıl Arkaç, Üçkuyu (KK 111, KK 112, KK 113, KK 114).

Özce Köyü Mevki Adları:

Göztepesi, Kale, Kızıltepe, Acıkuyu (KK 167, KK 168, KK 169, KK 170).

Kaşkışla Köyü Mevki Adları:

Yerbüzüğü, Karakum, Yurtlak, Kaanyurdu, Tatlıkuyu, Yeliburun, Meşelik, Tepesidelik, Cinniburun, Karbeyaz, Zopin (KK 148, KK 149, KK 150, KK 151).

Küllüce Köyü Mevki Adları:

Abidoğlu, Alatepe, Değirmen Ocağı, atalhyk, Dikilitaş, Tozluyurt, z Kayası, Kırcalı (KK 160, KK 161, KK 162, KK 163).

Yassıca Ky Mevki Adları:

eşme Boğazı, Gkhyk, Balalı, teyz, Ko Deresi, Garipli, Kurudere (KK 175, KK 176, KK 177, KK 178, KK 179).

2.3.9 Nfus Olarak Azınlıkta Kalan Diğer Aşiretler Tarafından Adlandırılmış Yerleşim Yeri Adları

Kozaklı ilesinde Ağcakoyunlu, Herikli, Kızılkoynlu ve Yabanlı aşiretiyle bağlantılı olmayan 3 ky bulunmaktadır:

Köyler: Karahasanlı (KK 136, KK 137, KK 138, KK 139, KK 140, KK 141, KK 142), Karasenir (KK 143, KK 144, KK 145, KK 146, KK 147), Belekli (KK 67, KK 68, KK 69, KK 70, KK 71).

2.3.10 Nfus Olarak Azınlıkta Kalan Diğer Aşiretler Tarafından Adlandırılmış Mevki Adları

Karahasanlı Ky Mevki Adları:

Erbeyin Dz, Urum Evleri, Tekir, zbek, Sıanlı, Yeğencik, ardak, Gğ Arka, Erbek, Maşat, elebiarkacı, şıhvelideresi, Atkafası, Hyk, Dereköy (KK 136, KK 137, KK 138, KK 139, KK 140, KK 141, KK 142).

Karasenir Ky Mevki Adları:

Kıyınst, Alatepe, Tozluyurt, Gölyeri, akıllıburun, Keveklilik, Dlek, Kkkuyu, Bykkuyu, Kumhyk, Sazlık, Sivrinin Dibi, Karaalı, Bozbel, Tuztaşı, kiyz, Kartal Kayası, Uuk, Yurtlar, Kızıldikme, Oklar (KK 143, KK 144, KK 145, KK 146, KK 147).

Belekli Ky Mevki Adları:

Bkarşısı-Beykarşısı, BeyleğinDz, ncebel, Kıranağıl, Kurşunluboğaz, Yelliburun, Abidoğlu l (KK 67, KK 68, KK 69, KK 70, KK 71).

2.3.11 Aşiretler Tarafından Adlandırılmamış Yerleşim Yeri Adları

Mahalle: Altınsu Mahallesi (KK 1, KK 2, KK 3, KK 4, KK 5, KK 6), Emek Mahallesi (KK 29, KK 30, KK 31, KK 32), Bahçelievler Mahallesi (KK 16, KK 17, KK 18), Yeni Mahalle (KK 51, KK 52, KK 53).

2.3.12 Aşiretler Tarafından Adlandırılmamış Mevki Adları

Altınsu Mahallesi Mevki Adları: Eriğin Hamamı Mevki, Gazinin Hamamı Mevki, Gömük, Camızpişiren (KK 7, KK 8).

Emek Mahallesi Mevki Adları: Kaplıcalar, Gözek (KK 29, KK 30, KK 31, KK 32).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOZAKLI İLÇESİ YER ADLARININ VERİLİŞ NEDENİ VE ANLAMI

Çalışmanın bu kısmında, Kozaklı ve köylerinde bulunan yerleşim yeri ve mevki adlarının verilmiş sebebi, bu yerleşim ve mevki adlarıyla ilgili anlatılar, kaynak kişilerden ve literatür taramasından elde edilen bulgular neticesinde verilmiştir. Kozaklı yöresindeki bazı yerleşim ve mevki adlarının köken ve anlamıyla ilgili bulgular da bu bölüm içerisinde değerlendirilmiştir.

3.1. KOZAKLI YERLEŞİM YERİ ADLARI

3.1.1. Kozaklı Adı Üzerine

Kozaklı adının nereden geldiği ve onun etrafında teşekkül eden pek çok anlatı ve görüş mevcuttur. Kaynak kişilerden ve literatür taramasından elde edilen veriler birbiriyle çelişir durumdadır.

Kuruluş günlerinden bu yana silsile yoluyla ilçede yaşamakta olan ahalinin geneli Kozaklı adının kaynağını, Altınsu Mahallesi'nde türbesi olan ve Kozoğlu adıyla bilinen bir şahsa dayandırmaktadır. Yine Kozaklı Belediyesi'nin kuruluşunda yer aldığı söylenen şahıslar da yerleşim yerinin ilk kuruluşunu ve adını Kozoğlu'na bağlamaktadır.

“Tarihte isim yapmış zatlardan Kozoğlu, bu yerleşim yerini kurarak adına Kozaklı demiş. Kozaklı adı, Kozoğlu sözcüğünden türetilmiş. Kimilerine göre de kuz, köz diye ilçedeki doğal sıcak sudan dolayı bu ad verilmiş.” (KK 4). Kozaklı adının kökenini yerele değil de aşiretlerin göç edip geldiği başka bölgelerdeki önderlere dayandırarak Kozak Bey'inden geldiğiyle ilgili bir başka görüş de şudur: “Aşiretimiz Çukurova'dan göç ettiğinde kimi obalar Akdeniz ve Ege bölgesine uzanmış. Oralardan göçüp gelen dedelerimiz,

köylerimizi kurmuş ve adına Kozaklı demiş. Bu ad, iskân edip geldikleri yöredeki beylerinin adıdır. Aslında Kozak Bey'i imiş sonra Kozaklı denilmiş.” (KK 122).

Saha araştırmamızda gerçekleştirdiğimiz bu bilgilerin bazı yazılı kaynaklarla örtüştüğü söylenebilir. 17. yy. başlarında Kozaklı'nın bulunduğu boş arazilerde Aydın yöresinden gelen Yörükler buradaki bozkırlarda sürülerini otlatmıştır. Bu arazilere yerleşmeye karar veren aşiretin başkanı Kozak Bey'in buraları yurt edinmesiyle aynı isimle anılmıştır (Türkmen, 2016: 21).

Kozaklı adının bir boy beyi ya da herhangi bir şahsiyetten geldiğiyle ilgili görüşlerin dışında da görüşler mevcuttur. Bu görüşlerden biri ilçe kuruluşundan bu yana evi, Kozoğlu türbesiyle dip dibe olan hane sahibidir. Öteki ise uzun yıllardır türbesinin koruyuculuğunu yapan ve türbe alanının uygun bir köşesinde kulübesi bulunan şahıstır. Türbe ile komşu ev sahibi, Kozoğlu adı ve türbeyle ilgili şu bilgiyi vermiştir:

“1960 yılından beri bu ev bize ait. Evimizin hemen dibinde birkaç mezar taşı daha vardı ve zamanla aşınıp dağılıp gittiler. Bu türbeye gelince, eskiden burada yaklaşık 70 cm kadar yükseklikte, 150 cm kadar uzunlukta, üst kısmı avuç içi kadar baştan sona yontulu bir mezar taşı vardı. Üzerinde kesinlikle kazılı tek harf, işaret veya kitabe yoktu. Vatandaş saygı gösterse de fazla önemsemezdi bu mezarı. Çünkü kime ait olduğu bilinmiyordu. 1990'lı yıllarda belediye buraya, mezar taşını içine alan dört sütunlu bir kubbe yaptırarak türbe haline dönüştürdü. Bir zaman sonrada buraya Kozoğlu Türbesi denilmeye başlandı. Bizler bu durum karşısında oldukça şaşırдық. Çünkü o güne kadar “Kozoğlu” adının ilçe içinde esamesi okunmazdı. Eğer sorarsanız Kozoğlu adıyla bu ilçede yer, sülale, yer adı yok. Hatta soyadı bile yok. Şimdilerde de o mezar taşını mermerle kaplayıp, üzerine de bir yazıt ilaştırdiler. Bu mezarla ilgili bir olayla da karşılaştık ama bunu dinleyen, anlayan, araştıran olmadı. 1970 yılıydı sanırım. Bir sabah kahvaltı ederken kapımız çaldı. Kapıyı çalan tanımadığımız yaşlı ve bakımlı bir kadındı. İçeri buyur ettik. İkramlarda bulunduk. Bir zaman sonra kadın bu mezardan söz ederek o yere göz kulak olmamızı rica etti. Bir gün tekrar gelip burasının koruma altına alınması için girişimde bulunacağından bahsetti. Bu yatır Çulluk Baba'nın diyordu. Bu isim hâlâ hafızamızda gömülü durur. Nereli ve kim olduğu sorduğumuzda uzak diyarlar diye geçiştiren yaşlı kadın, kısa zamanda yine geleceğini söylemesine rağmen bir daha gelmedi.” (KK 7).

Kozoğlu Türbesiyle ilgili olarak türbedar da yukarıda verilen bilgilere benzer görüşler söylemiştir:

“Gördüğünüz gibi türbe alanın uygun bir köşesinde kulübem var. Yaklaşık 40 yıldır buradayım. Söz konusu bu yerde belli belirsiz birkaç mezar daha vardı. Şimdilerde Kozoğlu Türbesine dönüştürülen mezar, 1 metre kadar taştan ibaretti. Taşın üzerinde ne yazı ne de bir şekil vardı. 1990 yılında bura, belediye

tarafından türbeye dönüştürüldü. Adını da Kozoğlu Türbesi koydular ve mezar taşını da mermerle kaplayarak üzerine de bir yazı ilâştirdiler.” (KK3).

Ziyaret ettiğimiz Kozoğlu Türbesi içindeki mermerle kaplanmış gömüt üzerine ilâştirilmiş kitabede şu ifadeler yer almaktadır: “*Katibi Kemal Vukufu Hazırıl Mescit Mübarek Muhammet Biricik Ak Kabiyesi Turanlı Fi Cemaati Kozoğlu Hamizine Vesayetin Mahiyeti 802 H.*” Türbe yakınlarında işyeri olan şahıslar bu kitabenin kopya olduğunu dile getirmişlerdir. Bu kitabenin aslı Yozgat ili, Yenifakılı ilçesi Yiğitler köyü cami duvarında imiş. 2020 yılı içinde kopyasını astılar buraya (KK6). Kozaklı’ya yaklaşık 30 kilometre mesafedeki Yiğitler köyünde ise ahali, köy camisinin giriş kapısının 1 metre kadar yüksekindeki kitabenin, cami kuruluşundan bu yana duvarda yer aldığını beyan etmişlerdir: “Gördüğümüz gibi cami duvarında Arap alfabesiyle, Osmanlıca bir kitabe bulunmaktadır. Ben muhtarken günün birinde Kozaklı Kaymakamı ve Belediye başkanı geldi ve fotoğrafını çekip, gittiler (KK 180).

Literatür taraması neticesinde Kozaklı adının ilçedeki aşiretlerin göç ederek geldiği diyarlarda yer veya oymak adı olarak geçtiği tespit edilmiştir. Bu adın, kimi yerlerde önüne çeşitli sıfatların aldığı da görülmüştür. Prof. Dr. Cahit Tanyol’un Gaziantep’te Baraklar üzerine yaptığı araştırmada bölgedeki Baraklar’ın alt kolu olarak gösterdiği bazı aşiretler bulunmaktadır: ...4) İsalı Oymağı, dört koldan meydana gelmektedir: Kara Kozaklı, İsalı, Kıyanlı, Karaman uşağı koludur (Yalçın, 2014: 35).

Kozaklı adı, Halep Türkmenlerine bağlı taifeler ve Yörükleri arasında Basma Kozaklı cemaati adıyla da yer almaktadır. “1-Halep Türkmenlerine Bağlı Taifeler. ... Nefer sayıları verilip, koyun sayıları verilmeyen ve tabloda “—” işareti ile gösterilen cemaatler vergileri mal-ı dimos veya cemaatleriyle birlikte alınanlar ile bir köye yerleşmiş olan cemaatlerdir. Basma Kozaklı cemaatinin neferleri yazılmayıp mal-ı dimosu yazılmıştır (DAGM 2010: 21-22).”⁹

Kozaklı adı, sözcük olarak yalın halde yani herhangi bir sıfat yüklenmemiş haliyle Yörük cemaati olarak arşivlerde de kayıtlı bulunmaktadır. “Kozak, Kozaklı (Kozaklı): Maraş, Kırşehir, Bozok ve Karasi Sancakları Anamur Kazası (İçel Sancağı), Gördos Kazası (Saruhan Sancağı) Yörükân Taifesinden” (Türkay, 1979:

⁹[https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/osmanli-arsivi-yayinlar/397_NUMARALI_HALEB_LIVASI_MUFASSAL_TAHRIR_DEFTERI\(943-1536\)-1.pdf](https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/osmanli-arsivi-yayinlar/397_NUMARALI_HALEB_LIVASI_MUFASSAL_TAHRIR_DEFTERI(943-1536)-1.pdf), 15 Ocak 2022

537). Anadolu, Karaman, Rum, Diyarbakır, Arap ve Zülkadriye eyaletlerini esas alan arşivlerde ise Kozaklı, Mersin ili Mut ilçesine kayıtlı görülmektedir (DAGM 2013: 920).”¹⁰

Gaziantep yöresiyle ilgili bir araştırmada Kozaklı, Karakozaklı olarak 12 Barak oymağı arasında sonuncu sırada bulunmaktadır (Yalman, 1977: 6-7). Hatay ili Arsuz ilçesi coğrafi alanındaki eski yerleşim yerlerinden Kozaklı köyü günümüzde Kozaklı adıyla mahalleye dönüştürülmüştür.¹¹

Tarihi dönemlere ait devlet kayıtlarındaki bilgiler, Nevşehir ili, Kozaklı ilçesi adının oba, oymak, cemaat ve yer adı olarak bir geçmişi olduğunu ifade etmektedir. Anlaşılan odur ki, ilçe halkı ataları, göç edip gelerek yurt tutukları bu yerleşim alanına da Kozaklı adını vermekle kültürel kimliklerini yaşama ve yaşatma arzusundadır.

Kozaklı adının anlamı ise sözcüğün sonuna getirilen –lı sahiplik ekiyle yeni bir isim türetilerek, Kozak’ı olan yer veya ahali tanımlaması yapıldığı fikrini ortaya çıkarmaktadır. Arsuz ilçesi Kozaklı eski köy muhtarı da bu doğrultuda bilgi vermiştir: “Burası eskiden çam ağaçlarıyla kaplı ormanlık alanmış ve kozaktan geçilmezmiş. Biz, çamlardan dökülen kuru meyve gibi yumrulara Kozak deriz. Bu yüzdende buraya Kozaklı demişler.” (KK 181).

Kozaklı adının nereden geldiğiyle ilgili gerek sözlü gerek yazılı kaynaklardan elde edilen bilgilerden hareketle söylenebilecek en temel görüş ister bir şahıs isterse mekânın özelliğinden kaynaklı olsun adlandırmanın bir toplumun ortak kültürel belleğinde yer alan örüntülerle inşa edilmesidir. Kozaklı adının tarihsel ve kültürel geçmişle bir ilintisi olması, orada yaşayan topluluğun kültürel kimliklerini oluşturmasına hizmet etmektedir.

3.1.2 Mahalle Adları

3.1.2.1. Altınsu Mahallesi

Tek mahalle ile kurulan ilçe zamanla çevre köylerden göç almaya başlar ve tam merkezde yeni bir yerleşim yeri oluşur. Doğal sıcak su kaynağına atfen de bu yere Altınsu Mahallesi adı verilir.

¹⁰https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/elektronik-yayinlar/anadolu_halep_yer_adlari.pdf, 2 Ocak 2022

¹¹<https://www.nufusune.com/149449-hatay-arsuz-kozakli-mahallesi-nufusu>, 29 Aralık 2021

3.1.2.2 Bağlıca Mahallesi

İlçe merkezine yaklaşık 2 km mesafede olan Bağlıca, Kozaklı'nın kurucu köylerindedir. Bağlıca, Kızılkoyunlu aşireti yerleşim yerleri arasında sayılmaktadır. Kaynak kişilerden bazıları bu yer adının Atçekenler diye bilinen sülalelerin varlığıyla örtüştürmüştür. “Konya, Karaman tarafından gelmişiz. Oymağımızın asıl adı Atçekenler’miş.” (KK 11). Bu yerleşim alanındaki saha araştırmamızda pek çok insanın oymak adlarını hemen dile getirmekle birlikte, geçmişlerine çok düşkün oldukları tespit edilmiştir. “Dumanlu; Atçekenler tâifesine bağlı olarak gösterilen bu oymak Ertaş yaylasının kuzey taraflarına yerleştirilmiş ve bugün Nevşehir’in Kozaklı ilçesine bağlı bulunan Bağlıca köyünü meydana getirmiştir. Evkaf defterindeki sayıları 138 hânedir. Bir fermenda bunların Boynu İncelü Cemaatine bağlı oymaklardan oldukları zikredilmiştir.” (Öztaşkın, 2008: 147).

Sözlü kaynaklar Bağlıca adının burada bulunan yamaçlarındaki bağlardan kaynaklandığını belirtmiştir. Ancak kendi ifadeleriyle oymaklarının göç ederek geldiği Karaman, Konya, Aksaray güzergâhında da Bağlıca yer adı bulunmaktadır.¹²

3.1.2.3 Bahçelievler Mahallesi

Bu mahallenin oluşum aşamasında imar planlanması, tüm evlerin bir bahçeye sahip olmasını esas almış ve bu nedenle mahalleye Bahçelievler adı konulduğu (KK 16, KK 17, KK 18) dile getirilmiştir.

3.1.2.4 Buruncuk Mahallesi

Ağcakoyunlu aşireti yerleşim alanlarındandır. Yöreye iskân sırasında kurulan ilk köylerden biridir. İlçe merkezine 1-2 km mesafede olduğu için zamanla mahalle dönüştürülmüştür.

Buruncuk konum itibarıyla ilçenin kuzeyinde yer alan vadinin yükseltisi üzerine kurulmuş yerleşim yeridir. Mahalle sakinleri bundan dolayı bu adın verildiğinde hemfikir gözükmemektedir.

Kaynak kişiler Karaman, Aydın ve Kahramanmaraş'ta aşiret silsilelerinin olduğunu ve hâlâ akrabalık bağlarının devam ettiğini vurgulamaktadır (KK 22). “Karaman'dan gelenler olurdu. Dedemlerde bazen giderlerdi ama son zamanlarda irtibatımız koptu.”

¹²<https://www.esmekaya.bel.tr/?SyfNmb=2&pt=Hakk%C4%B1m%C4%B1zda>, 15 Nisan 2022

(KK 19). Görüşmede adı geçen ilgili yöreleri ele aldığımızda, oradaki coğrafi alanlarda Buruncuk adıyla yerleşim yerleri tespit edilmiştir (DAGM 2013: 105, 281-282).¹³

3.1.2.5 Emek Mahallesi

Bu mahallenin kuruluşunda başta insan kaynakları olmak üzere belediye imkânları seferber edilerek pek çok imkânsızlıklarla evler yapıldığından “Emek” adı verilmiş. (KK 29, KK 31).

3.1.2.6 Hamamorta Mahallesi

Hamamorta Mahallesi'nin eski adı Ortaköy'dür.

İskân yıllarında Kızılkoyunlu aşiretine mensup ailelerin oluşturduğu Kozaklı'nın kurucu köylerinden biridir (KK 33, KK 34, KK 39,). Merkeze yakın köylerin ve eski hamamların bulunduğu coğrafi alanın hemen hemen orta yerinde bulunduğu için bu yerleşim yerine Ortaköy denilmiştir (KK 34, KK 36). Kozaklı ilçe olduğunda ise burası mahalle yapılmış ve Ortaköy adı da Hamamorta olarak değiştirilmiştir.

3.1.2.7 Hoca Ahmet Yesevi Mahallesi

Hoca Ahmet Yesevi adını yaşatmak için mahalleye bu ad verilmiştir (KK 41, 42).

3.1.2.8 Kızılkoyunlu Mahallesi

İlçeye 3 km mesafede bulunan bu yerleşim yeri, iskânın ilk aşamasında Kozaklı köyü adıyla kurulmuştur. Kozaklı köyünün kurucularının Kızılkoyunlu ve Yabanlı aşireti mensuplarıdır (KK 43, KK 44, KK 46). Kozaklı köyü zamanla iki mahalle haline dönüştürülerek bu yerleşim yerinden birine Kızılkoyunlu aşiretinin adı verilmiştir.

---

¹³https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/elektronik-yayinlar/anadolu_halep_yer_adlari.pdf,3 Aralık 2021

3.1.2.9 Yabancı Mahallesi

Yabancı aşiretinin eski Kozaklı köyünün kurucu aşiretlerindedir (KK 47, KK 50). Bu mahallenin sakinlerinin çoğunluğu Yabancı aşireti mensubu olduğu için (KK 48) mahalleye Yabancı aşiretinin adı verilmiştir.

3.1.2.10 Yeni Mahalle

Hamamorta ve Bahçelievler Mahallesi yerleşim yerlerinin orta kısmındaki alanda sonradan kurulduğu için buraya Yeni Mahalle adının verildiği tespit edilmiştir (KK 51, KK 52, KK 53).

3.1.3 Köy Adları

3.1.3.1 Abdi Köyü

Kaynak kişiler Abdi Ağa isimli birinin iskân yıllarında oba önderlerinden olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple söz konusu şahsın ismini yaşatmak için köye Abdi köyü adının verildiği bilgisine ulaşılmıştır (KK 54, KK 57, KK 58).

3.1.3.2 Akpınar Köyü

Yöre halkı bu yerleşim alanına iskân edildiğinde bölgede büyük bir pınar bulunmaktaymış. Bu sebeple bu yerleşim yerine Akpınar adı verilmiştir (KK 60, KK 61, KK 62).

3.1.3.3 Aylı Köyü

Adı geçen köydeki kaynak kişiler oymaklarının Sivas'tan göçüp geldiklerini beyan etmişlerdir. "Aslımıza Elbeyli derlermiş. Sivas yöresinden Bozok yaylasına, oradan da buraya göç etmişiz. Köye önce Elbeyli sonra Aylı demişler." (KK 63).

Aylı, Kozaklı ahalisince Kızılkoyunlu aşireti mensubu olarak bilinse de köy halkından kimileri bu fikre itiraz etmiştir (KK 66). Bizim oymaklarımızın, Kızılkoyunlularla bir ilgisi yok. Halkımız önce Sivas'a yerleşmiş, daha sonra buraya

göç etmişler (KK 65). Kaynak kişilerimizin Aylı adıyla Elbeyli çağrıştırmasına rağmen bu adın her ikisinin de Sivas yöresinde yer adı olduğu görülmektedir.¹⁴

3.1.3.4 Belekli Köyü

Bu yerleşim yerinin asıl adı “beyler yurdu” anlamında “Beylek” olarak geçmekteymiş (KK 69). Zamanla Belekli denilmiş. “Köyün adı Beylek iken Belekli olmuş derler. Ba’ler dediğimiz ve aslen Beyler olarak geçen Türkmen oymağı kurmuş köyümüzü. Beyler sülalesi dışındaki ahali çoğunlukla değişik bölgelerden kopup gelme olduğu için belli bir aşiret adıyla anılmaz köyümüz.” (KK 68).

“Köyümüzü, benimde mensubu olduğum Mürseloğulları kurmuş. Sülalemiz Türkmen asıllıdır ve Hatay tarafından göç ederek gelmiş. İskân ettiğimizde önceleri Yozgat, Bozok yaylasının Sivas iline doğru uzanan alanlara yerleşmişiz. Bundan dolayı o alanlara da Beylek adı verilmiş. Hatay ve Bitlis Ahlât ilçesinde de Mürseloğulları’nın kurduğu Belekli veya Beylek adı ile yerleşim alanları varmış.” (KK 70).

3.1.3.5 Boğaziçi Köyü

Yerleşim yeri iki vadi arasında yer aldığı için Boğaziçi denilmiştir (KK 72, KK 73, KK 74). Köyün eski adı ise “Karayanalak”tır. Karayanalak adının değişmesini köy halkından kimileri çok cazip görürken, kimileri ise bunu kültür köklerinden kopma olarak değerlendirerek tepkiyle karşılamaktadır (KK 74).

“Boğaziçi adı yeni verildi. Karayanalak adının değiştirilmesine çok üzüldük. Çünkü bu ad köken ve kavram olarak Türk dilinde tarihi nitelik taşımaktaydı. Yanalak adıyla dulda, rüzgâr esmeyen çukur, çökük yer kast edilmiş olunmaktaydı. Yanalak’ın bu anlama geldiğini Ürgüplü bir çanak çömlek ustası da bir sohbetle belirterek ‘Biz döktüğümüz çanak ve çömlekleri yanalak bir yerde bekletir, kuruturuz’ demişti. Keşke özgü olan Karayanalak adı değişmeseydi.” (KK 75).

¹⁴ Nitekim çoğunluğu Akkoyunluların bakiyeleri olan ve doğu ve güneydoğu Anadolu’ya yayılmış bulunan Bozulus Türkmenlerini oluşturan aşiretlerden birisi de İbeylilerdir. 1540 yılında Bozulus içinde sadece beş hane ile temsil edilmekte olan bu grup Antep bölgesinde yaşamaktadır. Bunlar da Sivas’takiler gibi çiftçilik ve hayvancılıkla iştigal etmektedirler. İlbeyli köylerinden Bedirli, Hanlı, Aylı ve Çallı’nın ayrı ayrı nahiye yapılarak Sivas merkez kazasına bağlandığı görülmektedir. 1890’lı yılların başında Sivas merkez kazasına bağlı 16 nahiye arasında Hanlı, Bedirli, Çallı, Aylı ve Elbeyli isimleri bulunmaktadır (Kuzucu 2004: 171-181).

Kara sıfatı takınmış olan yanalak nitelemesi, kaynak kişilerin belirttiği gibi çukur, çökek anlamlarında Türkiye’de yer adı olarak geçerken, “Türkistan’ın Altay bölgesinde “ıygılak” olarak aynı anlamlarda kullanılmaktadır.” (Şahin, 2007: 6-7). Ayrıca yanalak sözcüğünün TDK Derleme Sözlüğünde “meyve kurutmaya ayrılmış yer” anlamında da kullanıldığı bilgisi de mevcuttur (<https://sozluk.gov.tr> TDK).

3.1.3.6 Burnukara Köyü

Burnukara iskân yıllarında bu yerleşim alanını kuran önder kişilerden birinin lakabıdır (KK 79). Bu köy yıllar öncesinde susuzluk gibi nedenlerden dolayı dağılmış (KK 78) ve yerleşim yeri olarak resmîyetten kalkmıştır. Köyün sakinleri ise çoğunluk olarak ilçe merkezine yerleşmiştir (KK 78, KK 79).

3.1.3.7 Büyükyazlı Köyü

Büyükyazlı ve Küçükyazlı köyü ahalisi aynı oymaktadır ve arazileri de iç içedir (KK 81, KK 83, KK 156). Köy ahalilerinden olanlar büyük, küçük sıfatlarından soyutlayarak Yazlı yer adının menşei konusuna, ürettikleri tereyağı ve yazlı hamur işleriyle açıklık getirmişlerdir. “Nüfusu az olan düzlükteki obaya Küçükyazlı, daha kalabalık olana da Büyükyazlı denir. Aşağı ve Yukarıyazlı denildiği de olur. Eskiden mal, davar sürüleri çok olduğu için tereyağı ve yazlı yufka çok yapılmış. Yazlı adı ondan ötürü denilse de dedelerimiz buralara Yazlı Kebir, Yazlı Sagir derlerdi.” (KK 159). Kaynak kişinin dedelerinin “kebir” ile Büyükyazlı, “sagir” ile Küçükyazlı köyünü kastederek eski tabirleri kullandıkları anlaşılmaktadır.

3.1.3.8 Çağsak Köyü

Anadolu halk ağzında, “çağlamak” sözcüğünün “çağlamak” olarak telaffuz edildiği gibi bu yer adına da yöre insanının geneli “çağsak” yerine “çağsak” demektedir. Köydeki kaynak kişilerle görüşmelerimize göre “çağsak” adı, yerleşim yerinin taşlık alanındaki su akıntısı ile ilgili olarak zemini gevşek, oynak anlamına gelmektedir (KK 85, KK 86).

Öte yandan Türk dilinde çağsak adı çok eski bir tanımlama olarak görülmektedir. Dîvanû Lugâtî't-Türk'te çağsak, bir harf değişimi ile benzer anlamda Çaxşak olarak geçmektedir. “Çaxşak: 1.dağ tepelerinde taşlık bölge. 2. Kayısı ve üzüm yarması”

(Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014: 236-205). Anadolu'nun Güney Bölgesindeki bazı Türkmen obalarında çağşak kelimesinin yokuş aşağı iniş anlamında da kullanıldığı bilgisi vardır (Yalman, 1977: 517).

3.1.3.9 Çayıçi Köyü

İlk kurulduğunda Pinili diye bilinen (KK 89, KK 90) ve kayıtlara da bu şekilde geçen köyün adı, sonraki yıllarda yerleşim yeri alanının hemen yanında akıp giden sudan dolayı Çayıçi olarak değiştirilmiştir. “Biz ırmaktan çok küçük, suyu az akıntılara çay deriz. Bu ad da ondan dolayı verildi köyümüze. Eski adı ise Pinili’ydi.” (KK 88).

Yabancı aşiretine mensup bu yerleşim yerinde yaşayan kişiler, her ne kadar köy adının aslında “Filini” olduğunu ileri sürse de (KK 87) yöre aşiretlerinin geçmişiyle ilgili hiçbir dokümanda “Filini” ve “Pinili” adıyla bir yer ve oymak adına ulaşılamamıştır.

3.1.3.10 Doyduk Köyü

Kızılkoyunlu aşiret köylerinden sayılan Doyduk köyü ahalisi, iskânın ilk aşamasında, Kaşkışla köyü arazisinin batı yamaçlarına yerleşir ve daha sonra bugünkü yerleşim alanına göç ederler (KK 92, KK 93). Bu köy halkını oluşturan sülâlerin bir kısmı Tokdemirli, bir kısmı ise Mamalı ve Çepni olarak bilinmektedir (KK 95).

Doyduk adının verilme sebebi bir hikâyeye dayanmaktadır. “Buraya göçüldüğü günlerde yanında bir çocukla bir gezgin çıkagelmiş. Aç, susuz ve çok perişanlanmış. Odaya alınarak karınları doyurulmuş. Adamcağız yemekten sonra ellerini açarak “Çok şükür doyduk.” demiş. Bu nedenle de köye Doyduk adı konulmuş.” (KK 91).

3.1.3.11 Dört Yol Köyü

Bahsedilen köyün eski adı Halaka’dır (KK 96, KK 99). Köy sakinleri bu adın yerine, dört yolun kesiştiği alana yakın olduğundan köye Dört Yol adının verilmesi konusunda ısrar etmiştir (KK 96, KK 99). Köy halkının “Halaka” isminin değiştirilmesi noktasında ısrar etmesinin nedeni ise çevrede bulunan köylülerin, Halaka adından dolayı kendileriyle alay etmesindedir. Çünkü halaka adı bir tür hayvan barınağı demekmiş (KK 100). Ancak halaka adının tam tersine eskiden iyi, düzgün anlamında kullanıldığı görülmektedir. “Modern dil bilimciler bir taraftan bu

kökü Arapça ‘şekil ve biçim verme (takdır)’ anlamına gelen ḥalaḳa ile bağdaştırmışlar; diğer taraftan ‘düzgün, kolay ve pürüzsüz olmak’ anlamındaki İbranice ḥ-l-ḳ kökünün, ‘pürüzsüzleştirmek ve kolaylaştırmak’ anlamına gelen Arapça ḥalaḳa köküne karşılık geldiğini ifade etmişlerdir.” (Koca, 2016: 123).

3.1.3.12 Gerce Köyü

Kaynak kişilerle yapılan görüşmelerde köyün adının nereden esinlenerek konulduğu noktasında herhangi bir bilgi alınamamıştır. Yazılı kaynaklara bakıldığında ise Gerce adının Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgesinde 2 anlamda kullanıldığı bilgisi yer almaktadır. “gerce sıra, dizi... sarmaşık türünden bir çeşit bitki” (<https://sozluk.gov.tr> TDK).

3.1.3.13 Hacıfakılı Köyü

Hacıfakılı adı yer adından ziyade Ağcakoyunlu aşiretinin ileri gelen önderlerinin adı olarak beyan edilmiştir (KK 107, KK 109, KK 110). Yer bilimi araştırmalarına göre ise Hacıfakılı ad türetmesiyle, başkaca Hacı sıfatı almış yer adlarında olduğu gibi dini önderleri bulunan yerleşim yerleri ifade edilmektedir.

“Çalışma alanında hacı ismini alan köyler; Hacıhasanlı, Hacımirza, Hacıselimli, Hacıoğlu, Ömerhacılı’dır. Hoca unvanını alan İshacalı ve molla unvanını alan Mollaosmanlar köyü dışında bu unvanlara sahip başka bir yerleşme yoktur. Bunlara ek olarak Hacıfakılı köyünün isminde ise hem hacı hem de fakı sözcüğü yer almaktadır. Fakı, hoca ile müezzin anlamına gelen bir sözcük olup Anadolu’da bu ada sahip birçok yerleşme vardır. Ancak fakının hoca dışında soylu anlamına da geldiği görülmektedir. Fakat fakı sözcüğünün bu anlamda yörede kullanılmaması bu köy adlarının orada yaşamış bir dini önderle ilgili olduğunu göstermektedir.” (Türkan, 2020: s.71).

3.1.3.14 Hızırüşağı Köyü

Sözlü kaynaklar Hızırüşağı köyünün adını Yabancı aşiretinin önderlerinden biriyle ilişkilendirilmiştir (KK 111, KK 112). “Yabancı aşiretimizin önderlerinden birinin adı Hızır’mış. O şahısla ilgili olarak köyümüze Hızırüşağı adı konmuş.” (KK114). 1800’lü yıllarda ise bu köy adı Kırşehir nüfus defterlerinde yerleşim yeri olarak kayda geçirilmiştir.¹⁵

¹⁵“11- Karye-i Hızır Uşağı Hane17 /Kaydedilen Nüfus33 /Sabi:09, Toplam Nüfus: 85.” (Gündüz, 2018: 30-31).

3.1.3.15 İmran Köyü

“Büyüklerimden aklımda kaldığı kadarıyla köyümüze, hayır getirsin diye Kur’an’daki İmran Suresi’nin adı verilmiştir.” (KK116). İmran köyünün, 1500’lü yıllarını esas alan evkaf defterlerinde bu günkü yerleşim alanında dâhil olduğu coğrafyada mezra olarak geçtiği görülmektedir (DAGM 2013: 690).¹⁶

3.1.3.16 Kalecik Köyü

Kalecik ahalisi, Kalecik adının köy yerleşim alanındaki kaleye benzeyen kayalıklardan esinlenilerek konulmuş olduğunu belirtir (KK 120, KK 124, KK 125). Bununla birlikte 16. yy. devlet arşivlerinde, bu köyünde mensubu olduğu Herikli aşiretinin yurt tuttuğu Larende/Karaman, Elbistan/Maraş, Gedik/Bozok, Zamantı, Kayseri yöresinde Kalecik adıyla pek çok yer adı bulunmaktadır (DAGM 2013: 730-731).¹⁷

3.1.3.17 Kanlıca Köyü

Kanlıca yer adı Osmanlı arşivlerinde Kanlıca, Yabancı aşiretine bağlı Akçakoyunlu Haremeyn Aşireti oymağı olarak kayıtlı gözükmektedir. Aynı kayıtlarda Kanlıca oba ahalisinin yerleşim alanını yurt tuttuktan bir zaman sonra hastalıktan kırıldığı, kimi obalarında göçtüğü bilgisi bulunmaktadır (Mihmat, 2013: 73). 18. yüzyıl Temettuat Defteri’nde her ne kadar Kanlıca ahalisinin bir hastalıktan dolayı 10 haneye düştüğü belirtilmiş olsa da dedelerinden dinledikleri kadarıyla, günümüz köy halkından pek çok kişi bunun nedeninin, başka sebeplerden kaynaklandığını dile getirmişlerdir.

“Köyde fazlaca yetişkin yokmuş. Çünkü millet harpteymiş. Boğazlıyan ve Akdağ ormanlıklarında üstlenmiş Ermeni çeteleri bunu fırsat bilip, bir yandan yöredeki halkı birbirine kışkırtıyor, bir yandan da Türkmen köylerine sürekli baskınlar düzenliyormuş. Zaman zaman bölgedeki devlet yetkililerine haberler salınsa da bu çetelerin üzerine bir türlü gidilmiyormuş. Bunu fırsat bilen çete mensupları da yağmalarla yetinmeyerek, katliam yapacak kadar iyiden iyiye azıtmışlar. Bir gün sabaha karşı yine köyümüzü basmışlar ve pek çok insanı kurşunlayıp, bugünkü orta mahalledeki kuyulara atarak ‘kanınla kal’ diye naralar atmışlar. Yakın köylerden feryadı figanı ve silah seslerini duyan gelmiş.

¹⁶https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/elektronik-yayinlar/anadolu_halep_yer_adlari.pdf, 16 Ocak 2022

¹⁷https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/elektronik-yayinlar/anadolu_halep_yer_adlari.pdf, 17 Ocak 2022

Kuyular kan ile dolmuş taşmış ve Karasu deresine karışmış. Bundan dolayı köyümüze Kanlıca adı verilmiş.” (KK 131).

Hem yazılı kaynaklar hem de sözlü kaynaklardan elde edilen bilgilerin örtüştüğü bir nokta var ki o da bir şekilde köyde yaşayanların savaş veya felaket gibi olayların etkisi altında kaldığıdır. Dolayısıyla Kanlıca isminin köye verilmiş sebebinin yaşanan ortak keder ile açıklamak mümkündür.

“Kanlıca köyünde yerleşen Akçakoyunlu Cemaat’ine tabi Harameyn Aşireti’nin hane sayısı 41’dir. Tahmini nüfusu 205’dir. Kanlıca köyü Abdülcabbarzade Ahmet Bey’in arazisi olarak kayıtlara geçmiştir. Köy aslında 15 hane iken vuku bulan hastalıktan dolayı 4 hanesi göç etmiş ve 1 hanesi de Karaseki köyüne yerleşmiştir. Böylece köyde 10 hane kalmıştır. Köyün tahmini nüfusu 50’dir. Nüfusun tamamını Müslüman halk oluşturmaktadır (Mihmat 2013, 57-73).”

Kanlıcalı kimi insanların tepkisi, aktardığımız bilgilerde köy kurulduğu yıllardan bir zaman sonra oba nüfusunun 205 kişiden, 50 kişiye düşme nedeninin hastalık ve göçe dayandırılmasıdır.

3.1.3.18 Kapaklı Köyü

Söz konusu köyün adının burada bulunan ağzı bir çeşit taş cinsiyle kapalı büyükçe bir kuyunun olmasından geldiği belirtilmiştir (KK 134, KK 135). Bağlı aşiretle birlikte yöreye iskânlar göz önüne alındığında ise Kapaklı adı 2 yerde geçmektedir (DAGM 2013: 742- 749).¹⁸

3.1.3.19 Karahasanlı Köyü

Görüştiğimiz kaynak kişiler aşiretlerinin Çukurova bölgesinden göç ederek geldiklerini belirtmişlerdir (KK 140, KK 142). “Bizim halkımızın büyük ekseriyeti Mamalu ve Ceridsülaleri olarak bilinir. Oymaklarımız Adana yöresinden göç edip gelmişler. “Karahasanlı Uşağı” derlermiş halkımıza. Bu bölgelerde de halen bu ad geçermiş. Kara Hasan adlı bir bey oymaklarımızın önderiymiş. Köyümüze ve karşı yamaçtaki höyüğe onun adı verilmiş.” (KK 137).

¹⁸“Kapaklı kışlası, Malyan., Kayseri’ye kz., Kayseri’ye l. Karaman vt.: TD 976/106...Kapaklı k., bk. Manşar k., Sorkun n., Bozok kz., Bozok l., Zülkadriyyevt.”
https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/elektronik-yayinlar/anadolu_halep_yer_adlari.pdf, 18 Ocak 2022

Kozaklı yerleşim yerlerini oluşturan 4 aşiret gibi Mamalılar'ın da Dulkadirli Türkmenleri'nden olduğu bilgisine Arif Sarı'nın, Evliya Çelebi yazmalarında tespit ettiği görülmektedir. “XVII. yüzyılda Bozok ve çevresinde bulunan Türkmenlerin temsilcisi durumundaki Mamalıların bir kolu Kars-ı Maraş'ta olup, 1649 yılında Kars-ı Maraş'ı dolaşan Evliya Çelebi, “Bunların çoğu Mamalı Türkmenidir.” diyerek aslında Bozok ve Kars-ı Maraş'taki aşiretlerin birbirleriyle bağını açık şekilde ortaya koymuştur.” (Sarı, 2018: 35).

Karahasanlı adıyla ilgili başvurduğumuz kişilerinin sülale olarak andıkları Ceridler'in aslında sülale değil, Dulkadirli Türkmen aşireti teşekkülü olduğu görülmektedir. Anadolu'nun güneyinde en yoğun konar-göçer grupların yaşadığı yerlerden olan Dulkadirli ve Halep Türkmenlerine mensup aşiretler de katılmışlardı. Bu bağlamda, Bozulus Türkmenleri içinde Dulkadirli Türkmenlerinden olan 40 kadar aşiret bulunmaktaydı. Avşar, Çağıranlı, Cerid, Karacaaraplı, Gündeşli, Çimeli, Dodurga ve Mihmadlı bunlardan bazılarıdır (Aygün, 2018: 907).

Çalışma metnimizin “Nüfus Olarak Azınlıkta Kalan Diğer Aşiretler” bölümünde de bahsedildiği gibi sadece Kozaklı'da değil, eskiden beri Türkmen obası kimliği olarak yurt tutulan yerlere Karahasanlı adının verildiği söylenebilir.

3.1.3.20 Karasenir Köyü

Köy halkından olanlar Karasenir adının kökenini, yerleşim alanının ortasından akıp giderek Kızılırmak'ı besleyen kollardan Karasu'ya bağlamaktadır. “Köy kurulduğunda dedelerimiz orta yerden akıp giden suya istinaden buraya Karasenir demişler. Senir sınır demekmiş. Köyümüzde Yozgat il hudutlarıyla sınır olduğu için burası sınır demek istemişler (KK147).”

Kozaklı yerleşim yerinin ve halkının resmîyetlerdeki tarihçesi göz önüne alındığında Karasenir adı da mevcut aşiretlerin yaşadıkları diyarlarda bulunmaktadır (DAGM 2013: 792).¹⁹

Alan araştırmamızda “Senir sınır demekmiş.” (KK 147) beyanıyla, Karasenir adı niteleme sıfatsız ele alındığında, eski Türk dilinde “senir” sözcüğünün, sınırı çağrıştırır mahiyette olduğu görülmektedir (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014:494-685).

¹⁹https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/elektronik-yayinlar/anadolu_halep_yer_adlari.pdf, 18 Ocak 2022

3.1.3.21 Kaşkışla Köyü

Kaşkışla'daki yerleşim yeri sakinleri ağırlıklı olarak yer adlarının kaynağını ve anlamını, bahse konu coğrafi alana dayandırmaktadır (KK 149, KK 150). Bunun dışında alan araştırmasındaki pek çok kaynak kişi de benzer görüşü ifade etmiştir. Kaşkışla'daki görüşmelerde köyün adıyla ilgili olarak şunlar ifade edilmiştir: “Köyümüzün içinde koca koca taşlarla örülmüş eski yapı varmış. Zamanla yıkılıp gitmiş. Burası askeri kışla imiş. Köy adına Taşkışla demişler ama yanlışlıkla kütüğe Kaşkışla olarak geçmiş. Bunun için köyümüzün adı Kaşkışla olarak kaldı.” (KK 151).²⁰ Daha önce yapılan derleme çalışmasında ise söz konusu köyün adının önceleri “Karşkışla” olarak yer aldığı farklı bir varyant tespit edilmiştir (Demir, 2010: 62).

3.1.3.22 Kuruağıl Köyü

Kuruağıl, Kozaklı'nın güneyinde, orta alanında bir nevi hayvan barınağı olan düzlük bir arazide kurulmuştur. Bu köye bu ad bunun için verilmiş. “Koyun sürülerinin yattığı büyükçe bir ağıl varmış burada. Onun için obamız buraya göçmüş. Görüldüğü gibi kupkuru çöl burası ve bunun içinde Kuruağıl denilmiş.” (KK153). Hayvanlarla ilgili olarak ağıl sözcüğünün eskiden beri Türkistan illerinde kullanıldığına dair bilgiler Türk dilinin ilk sözlüğü sayılan Dîvanû Lugâti't-Türk'te de yer almaktadır (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014: 35). Ögel'e göre de bazı Türkmen obaları “ağıl” adını, “hayvan barınağı dışında etrafı çitle veya başka bir şeyle çevrilmiş, bir yer veya tarla anlamlarında” da kullanmaktadır (Ögel, 1978: 13).

---

²⁰1928'de Avanos Merkez Nahiyeye Bağlı 53 köy şunlardır; Akarca, Ayılı, Eski Viran, Orta, Bağlıca, Bayram Uşağı, Buruncak, Burnu Kara, Belekli, Büyüklü, Paşalı, Pinili, Temlik, Çablak, Çağşak, Çalış, Çopraşık, HacıFakılı, Hızır Uşağı, Halaka, Hamam Orta, Dere, Rumlı, Sekdin, Taşlı Höyük, Topraklı, Doyduk, Abdi, İmran, Kaşkışla, Kabakini, Karaca Uşağı, KaraHasanlı Sadık Ali, Kara Fahılı, Kara Yanalak, Kara Yusuf Höyüğü, Kızılağıl, Kalecik, Kılınçlı, Kozaklı Kızıl Koyunlu, Kozaklı Yabanlı, Kaya Altı, Gerce, Genezin, Köşektaş, Güllice, Göynük, Mehmedİbşirli, Mehmed Tatar İlyas, Yağlı Sağır, Yağlı Kebir, Yasdıca, Yeğencik. (Akpınar ve Nizamoğlu, 2018: 503)

3.1.3.23 Küçükyağlı Köyü

Büyükyağlı ve Küçükyağlı köyleri aynı oymak olarak yan yana kurulmuştur. Köken ve anlam olarak aynı kaynaktan gelmektedir. (Küçükyağlı adıyla ilgili geniş bilgi için bk. Büyükyağlı Köyü.).

3.1.3.24 Küllüce Köyü

Köyün adı ve kaynağıyla ilgili çalışmamızda kaynak kişilerin çoğu, Yabanlı aşireti mensubu oldukları dışında bilgilerinin olmadıklarını söylemiştir (KK 160, KK 161, KK 163), sadece bir kişi, yerleşim yerine toprak yapısından dolayı Küllüce adının verildiğini belirtmiştir. “İlk yerleşim zamanlarında ev yapmak için köyümüzün batısındaki yükseltinin çevresini eştikçe kül çıkarmış. Büyüklerimiz bu nedenle bu ad konulmuş derlerdi.” (KK 162). Daha önce yapılan araştırmaya göre köy ilk kurulduğunda gül bahçelerinin çok olması nedeniyle köye “Güllüce” adının verildiği yönündedir. Gül bahçeleri kurduktan sonra köyün adının “Küllüce” olarak değiştirildiği belirtilmektedir (Yumuşak, 2017: 171).

Yapılan bir incelemede Küllüce adı, 1256 Tarih ve 2115 Numaralı Kırşehir Nüfus Defterinde ise Haremeyn-i Şerifeyn Aşireti dâhilinde Güllüce olarak geçmektedir (Gündüz, 2018: 30).

3.1.3.25 Merdanali Köyü

Ağcakoyunlu aşiretine mensup (KK 165, KK 166) Merdanali köyü, çok fazla göç vermiş olduğundan 3 haneli bir yerdir. Bu yerleşim yerinin adı konusundaki rivayet şu şekildedir: “Yağlı köyü ahalisinden ayrılan obalar kurmuş köyümüzü. Yani Ağcakoyunlu aşiret mensubuyuz. İnanç olarak Sünni Türkmen kökenli olsak da pek çok gelenek ve göreneklerimiz Alevi-Bektaşî kültürüyle benzeşir. Bu yerleşim alanına obalarımız kurulurken günlerce karla karışık yağmur yağmış ve tufan kopmuş gibi sel taşkınları olmuş. Obamızın yaşlılarından biri yerleşim alanın doğusundaki tepeye çıkarak ellerini göğşe açıp ‘Yetiş pirim Ali car sende kaldı!’ diye haykırınca tufan durmuş derler. Bunun üzerine tepeye Merdanali Tepesi, köyümüze de Merdanali adı verilmiştir.” (KK 164).

Merdanali'nin ve çevresindeki komşu köylerin 1911 yılında köy vasfına kavuştuğu görülmektedir. “Aralık 1911 tarihinde dâhilindeki Avanos Kazası dâhilinde Akpınar,

Üçkuyu, Merdan Ali, Kapaklı, Gülistan, Altıpınar, Kuşaklı, Karaağaç, Bazlamaç, Mededsiz, Kuruağıl adındaki mahallelerin ayrı ayrı köy teşkilinin askeri açıdan bir mahzur olmadığına karar verilmiştir.” (Akpınar ve Nizamoğlu 2018: 503).

3.1.3.26 Özce Köyü

Kaynak kişiler köyün eski adının “Sadin” olduğunu belirtmiştir. “Köyümüzün asıl adı Sadin’di. Seydin, Segedin olarak da telaffuz edilirdi. Bu ad değiştirilerek Özce adında karar kılındı. Bunun nedeni, köyümüzün aşağısındaki öz dediğimiz dere yatağıdır.” (KK 168). 1970 tarihi itibarıyla yeni adı Özce olan ancak halkın Sadin dediği bu köy adı, 1800 yılları Kırşehir defter kayıtlarında ise Seydin olarak geçmektedir (DVMİUM, 1933: 661).

3.1.3.27 Taşlıhöyük Köyü

Kozaklı’ya 8 km mesafede bulunan bu yerleşim yeri fazlaca göç vermiş ve köyde sadece 10-15 hane kalmış durumdadır. Görüşmelerde köyün eski zamanlardan kalma taşlarla örülü höyüğün yanı başında kurulmasından dolayı bu adı aldığı bilgisine ulaşılmıştır. Ancak köyün kurulduğu yıllardaki taşlardan oluşan höyük zamanla ahali tarafından dağıtılmış ve bu alana evler yapılmıştır (KK 171, KK 172, KK 173).

3.1.3.28 Yassıca Köyü

Kaynak kişi ile yapılan görüşmede Yassıca adının, “Yaslıca” olarak hikâyesi Halep’e dayanmaktadır:

“Yassıca adı aslında Yaslıca’dır. Bu yöreye göçmeden önce Yabancı aşireti Halep’te iken bir Arap kabilesiyle büyük kavgalar yapmış. Bu kavgalarda hem onların kabile ileri geleni hem de aşiret reisimiz Yabancı’nın Beyi ölmüş. O evrede çıkarılan bir fermanla aşiretimiz Anadolu’ya sürülmüş. Beyimiz öldüğü için halkımız günlerce yas tutmuş ve halkımız için onlar yaslı, yaslıca demişler. Bu yaslıca tabiriyle anılır olmuştuk. Bu yöreye geldiğimizde ahalimize “Yaslıcalar” demişler. Resmîyete ise Yassıca olarak geçmiş.” (KK 177).

Köy adı, tarihi kayıtlarda Yassıca yerine Yaslıca’dır ve diğer Yabancı aşireti yerleşim yerleri gibi Haremeyn Şerifeyn Aşireti mekânı olarak geçmektedir (Gündüz, 2018: 30).

3.2 KOZAKLI MEVKİ ADLARI

3.2.1 Mahalleye Bağlı Mevki Adları

3.2.1.1 Altınsu Mahallesi Mevki Adları

Eriğin Hamamı Mevki: “1980 yılları öncesinde, günümüzde Belediye Şehir Kaplıcası'nın bulunduğu coğrafi alanda 2 hamam bulunmaktaydı. Biri “Eriğin Hamamı”ydı diğeri “Gazinin Hamamı”ydı. Eriğin Hamamı denilen çevrili alan üstü açık 3 havuz ibaretti. Buranın sahibi ve işletmecisi Erik lakaplı yaşlı bir kadındı. Buraya Eriğini Hamam mevki adı denilmektedir.” (KK 1).

Gazinin Hamamı Mevki: “Altınsu mahallesi merkezi alanının doğusuna düşen sıcak suların çıktığı vadiye doğru kısmında geniş odalar halinde üstü kapalı 3 havuz varmış. Burasını “Gazi” adında bir şahıs işletirmiş. Bu hamam 1978 yılında yıkılarak yerine Belediye Şehir Hamamı yapılmış. Yaşlı insanlar bu yere halen Gazinin Hamamı mevkii demektedir (KK 2).

Gömük: İlçe merkezinin hemen yakınında bulunan hamam çevresindeki doğal çamurluk alan (KK 1, KK 4, KK 5, KK 6, KK 7).

Camızpişiren: Kaplıca bölgesi dere yatağında akıp giden doğal sıcak suyun kurulan bentten dolayı göllendiği yer. “Eskiden buraya camız düşmüş ve hayvan anında haşlanarak ölmüş. O günden beri buraya Camızpişiren denilmektedir.” (KK8).

3.2.1.2 Bağlıca Mahallesi Mevki Adları

Ağoluk: Su akan yeri çeşme oluşuna benzeyen büyükçe bir kayanın bulunduğu dere yatağı mevki (KK 11, KK 12, KK 13).

Körpınar: Kaynağı kuruyarak suyu kesilmiş pınarın olduğu mevki (KK 10, KK 14, KK 15).

Karaçangal: Kangal bitkisinin bol yetiştiği yer. Yöre halkından eskiden kangala, çangal adını verdikleriyle ilgili bilgi edinilmiştir (KK 14).

Yeniyapan: Bir vadinin orta yerinde çeşmelerin bulunduğu alan. Bu çeşmenin suyunun dinçlik kazandırdığı düşünülmektedir (KK 13).

Eşe Deresi: Yöreye iskân edildiği günlerde yaşlı, garip halli, adı Ayşe ama halk tarafından kısaca Eşe denilen kimsesiz bir kadın, bu dere mevkiinde bir müddet yaşadktan sonra bir daha görünmez olmuş. Bu dereye Eşe adı, o kadına istinaden konulmuştur (KK 10).

Kavaklıören: Etrafı kavak ağaçlarıyla çevrili, eski yerleşim yeri kalıntıları olan yer (KK 9, KK 12).

Çerkez Kayası: Bağlıca köyünün kurulduğu yıllarda, altında mağaraların olduğu bu kayalık alanda bir Çerkez obası kısa bir süre burada yaşamış ve daha sonra göçmüş. O günden sonra bu mevkiye Çerkez Kayası denilmiştir (KK 13).

Şebeğin İni: Yöre halkı mağaraya “in” demektedir. Bir maymun cinsi şebek adı, bir olaydan dolayı köydeki bir kişiye lakap olarak takılmış. Olayın geçtiği inde Şebeğin İni denilmiş. Bahse konu olan kişi ise derleme yaptığımız kaynak kişinin yakınıdır. Arif Güney hem dedesinin anılması hem de “Şebeğin İni” yer adı hikâyesinin unutulmaması yaşanan olayı özellikle anlatmak istediğini dile getirmiştir.

“Ailemiz, Bağlıca ahalisinin Dillamlar sülalesindedir. Dedemiz hayata atıldığında çok yoksulmuş ve köyde başkalarının koyun çobanlığını yaparmış. Asıl adı İbrahim olan Büyükbabam yani dedem, her yıl kışa doğru koyunlar ahırlara, çardaklara kapatılır olunca sürü sahiplerinden, hak yani çobanlığının ücretini istemeye çıkarmış. Mal sahipleri ise az veya hiç ücret vermemek için “Şu kadar koyunum, toklum, keçim, koçum eksik!” gibisinden çeşitli bahaneler uydurarak, dedeme çıkışlılar hatta döverlermiş. Bunu alışkanlık haline getirmişler. Bu olayın geçtiği yıl, kış gelip koyunlar ahırlara kapatıldıktan sonra her zaman olduğu gibi dedem yine hakkını isteyince bu sefer daha da ağır ithamlarda bulunmuşlar. Kimini kurda kaptırdın, kimini ona buna sattın, sürümüzü yarıya indirdin diye sopalarla dedemi dövmeye başlamışlar. O da kaçmakta bulmuş çareyi. Bekçiler, sürü sahipleri peşine düşmüş. Dedem köyün sağ yamacındaki büyük ine girmiş. Tavanı 3-4 metre yükseklikteki inin duvarlarında aşağıdan yukarıya doğru insan sığamayacak delikler varmış. Adamlar taşlarla vururken dedem can havliyle delikten deliğe atlayıp turmanarak tavandaki kovuğun birinin içine girerek görünmez olmuş. Bekçiler, “İnsan değil bu, Şebek maymunu, kaybıldı” diye sürü sahiplerine seslenmiş. Sürü sahipleri de “kovuğun içindedir, bir yere gidemez sap saman ot getirin, yakın, dumana boğulur çıkar” demiş. Ateşler yakıp saatlerce beklemişler ama nafile. Sonunda ölmüştür diye çekip gitmişler. Hâlbuki dedem, girdiği kovuktan sürünerek bir dehlize, dehlizden de öze inerek çoktan kaçıp gitmiş. Bir yıl Konya’da akrabaların yanında kaldıktan sonra köye gelmiş. “Şebek ölmemiş, Şebek ölmemiş” diye köy çalkalanmış. Ancak hayalet görmüş gibi dedemden çekinir olmuş herkes. O olaydan sonrada dedeme Şebek, ine Şebeğin İni, o yere de Şebeğin İni Mevkisi demeye başlamışlar.” (KK 9).

Nohut Kayası: Üzerinde nohut kurutulup, dövülen üstü geniş ve düz kaya olan mevki (KK 9, KK 11).

Cankurtaran: Hemen önünde büyük bir pınarın bulunduğu ve söylendiğine göre içi yazın serin, kışın sıcak olan mağaraların bulunduğu arazi alanı. Bu alanın yakınındaki yoldan gelip geçenler bu pınardan su içer, etrafında oturup dinlenirlermiş. Bu nedenle buraya “Cankurtaran” denilmiştir (KK 10, KK 13).

Uyuz Hamamı: “Bugünkü kaplıcaların olduğu alandaki arazilerin büyük bir kısmı Bağlıca ahalisine aitken çoğu satıldı. Şimdilerde o yerlere termal apart oteller yapıldı. 1970’li yıllarda belediye ait hamamlar yapılırken o alanın yakında uyuz hamamı denilen eski bir hamam kalıntısı vardı. Yüzeyde değil de yer altına doğru taşın basamaklarla inilen içi havuz gibi oyulmuş birkaç oda vardı. Koruma altına alınmadığı için yeni yol ve inşaat çalışmalarıyla yok olup gitti. Halkımız o alana uyuz hamamı mevki derdi.” (KK 12).

Kara İn: “Çocukken gezdiğimiz uyuz hamamı ya da Bizans hamamı denilen ve şimdilerde devasa otellerin yapıldığı mevkinin yanındaki kayalıkların altında, yakılan ateşlerden dolayı kapkara is bağlamış inler vardı. Bu inlerin üzerinde zamanla taş toprakla dolmuş oyma çukurlar bulunmaktaydı. Birde kaybolmaya yüz tutmuş kayalardan aşağıya doğru kademeli basamaklar yapıldı. Buraya karain mevki denilirdi.” (KK 15).

3.2.1.3 Bahçelievler Mahallesi Mevki Adları

Bu mahallenin batısı ve kuzeyi ekilebilen veya ekilemeyen arazi ile çevrilidir. Bu araziler ise Kızılkoyunlu, Yabancı ve Hamamorta Mahallesi’ne ait olduğu için (KK 16, KK 17, KK 18) Bahçelievler mevki adları adı geçen mahalleler kapsamında ele alınmıştır.

3.2.1.4 Buruncuk Mahallesi Mevki Adları

Göl Yurdu: Kış ve bahar aylarında orta kısmındaki çukurlukta yer yer su biriken düzlük alana bu isim verilmiştir (KK 20, KK 23, KK 27).

Laleli: Yabancı lalelerin bol olduğu, eski ören yerleri mevki (KK 19, KK 24).

Bozoğlan: Yüksek tepelerin bulunduğu yer. Bu mevkiye bu adın verilmesinin sebebi, çok eski zamanlarda Bozoğlan adında kimsesiz, garip birinin sıklıkla bu tepelik alanda eğlenip, türküler söylemesinden kaynaklanır (KK 19, KK 20). Bir başka kaynağa göre bu mevki üzerindeki otların etrafta bulunan kaplıcalar sebebiyle erken bozarması ve karşidan hepsi boz renkteyken görenleri etkilediği için bu isim verilmiştir (Yumuşak, 2017: 110).

Yarıkkaya: Giriş kısmı ikiye ayrılmış görünümde, içerisi iç içe odacıklarla dolu, orta yerinden su akan mağaranın olduğu kayalık alandır (KK 20, KK 22, KK 23).

Sefalıkaya: Altında oda gibi büyükçe bir oluşum olan ve önünde pınar bulunan, insanların dinlenip eğlence yaptığı yer (KK 25, KK 26).

Şırşır: Buruncuk köyünün güney yamacındaki bağların orta alanında bulunan bir çeşmenin kesik kesik sesler çıkararak akması nedeniyle mevkiye bu ad verilmiştir (KK 23).

Yabancı Değirmeni: Çok eskiden Yabancı aşiretine ait su değirmeninin olduğu mevkidir (KK 19, KK 23).

Adanagediği: Yüksek bir tepelik alanın çukurlaşmış yamacından geçen yolun bulunduğu mevki. Eskiden Adana'ya bu yoldan gidildiği için bu adlandırma yapılmış (KK 27).

Uçuk: Yer yer bina yıkıntıları bulunan eski ören yeri (KK 28).

Keveklilik: Yapısı yumuşak olan kayaların bulunduğu mevkidir (KK 26).

Horhor: Derinliğinden horul horul sesler gelen su kaynağı olan mevki adıdır (KK 19, KK 25). (Horhor bk. Çağsak köyü)

Cırrığın Ören: Ülkemizdeki kuş türlerinden ardıç kuşlarının yörelere göre diğer adı "cırıkk-cırıkk" kuşudur. Cırıkk kuşlarının bol olduğu eski yerleşim yerine bu isim verilmiştir (KK 26).

3.2.1.5 Emek Mahallesi Mevki Adları

Kaplıcalar: Kaplıcaların yoğun olduğu eski hamamlar bölgesine verilen addır (KK 29, KK 30, KK 31, KK 32).

Gözek: Sıcak suyun yer altından fışkırdığı ana kaynak alanı (KK 29, KK 30, KK 32).

3.2.1.6 Hamamorta Mahallesi Mevki Adları

Adatepe: Hafif çukur arazi ortasında ada gibi görünen yüksek yere verilen addır (KK 33, KK 39).

Pullutepe: Eşeledikçe pul gibi ince küçük taşlar çıkan tepelik alan (KK 34, KK 37).

Acıkuyu: Suyu acı olan bir kuyunun olduğu mevkidir (KK 35, KK 38, KK 39).

Karakum: Toprak yapısı karaya yakın renkte kumlu olan arazi alanı (KK 38, KK 39).

Çakmaklık: Bu mevkideki tarlaları sürdükçe çakmak taşı çıktığı için mevkiye bu ad verilmiştir (KK 39).

Tokdemirli: Tokdemirli adıyla bilinen şu anki Doyduk köyü ahalisi iskânın ilk yıllarında bir müddet bu alanda konaklamış ve ondan dolayı buraya Tokdemirli denilmiştir (KK 33).

Kepir: Toprağı kuru, verimsiz arazi alanı (KK 35). Dîvânu Lugâti't-Türk'te Kepir, -r harfi almış olarak kurumak anlamında geçmektedir (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014: 704).

Yedidağ: Orta alanında yedi tepe bulunan mevki (KK 38).

3.2.1.7 Hoca Ahmet Yesevi Mahallesi Mevki Adları

Bu mahalledeki arazi alanları Bağlıca, Kızılkoyunlu, Yabanlı ve Hamamorta Mahalleleri mevkileri kapsamında ele alınmıştır.

3.2.1.8 Kızılkoyunlu ve Yabanlı Mahallesi Mevki Adları

Bu iki mahalle, yöreye iskânın ilk aşamasında eski adıyla Kozaklı köyünü kuran iki aşiret mensuplarından müteşekkildir (KK 43, KK 44, KK 45, KK 46, KK 47, KK 48, KK 49, KK 50). Bahsedilen toplulukların arazileri de aynı olduğu için bu mahallelere ait yer adları bir olarak ele alınmıştır.

Acı: Mahallenin batısındaki çayırılık alanda suyunun tadı acımtırak olan bir çeşmenin bulunduğu yer (KK 46, KK 49).

Davalı Su Mevki: Yabanlı ve Kızılkoyunlu Mahalleleri ile Karahasanlı köyü arasındaki sulak, öz mevki adı (KK 44, KK 45). Davalı Su mevki denilmesinin nedeni, kuyuların bulunduğu bu coğrafi alanın paylaşımından çıkan kavga sonucu "Cömbül" lakaplı bir kişinin öldürülmesiyle ilgilidir (KK 47).

Eski zamanlarda içerisine tahıl ve su doldurulan küplerin olduğu bu alanı Yabanlı ve Kızılkoyunlu aşireti mensupları paylaşamazlar. Bir tarihte yine kavgaya tutuşmuşlar. Yabanlı aşiret mensubundan asıl adı Abdullah olan Cömbül lakaplı bir şahıs silahla vurularak öldürülmüş. Bunun üzerine Cömbül lakaplı şahsın bacıları Hüsne ve Zeliha ağıt yakmış. O günden sonrada buraya "Davalı Su Mevkisi" denmeye başlanmış.

Yakılan ağıt özellikle belli bir yaş üstü insanlar tarafından halen unutulmamıştır. Ancak alan araştırmamızda ağıtın tamamını çok az kişinin hatırladığı ortaya çıkmıştır.

CÖMBÜL'ÜN AĞIT'I

*Atıma biner de bağıım beklerim
Sağ olursam düşmanımı peklerim
Fatma kızım el kahrını çekmesin
Babasıyım her şeyini denklerim*

*Düşmanlar vurdu da eğildi başım
Ortalarda kala kaldı naaşım
Ne anam varmış da, ne de gardaşım
Şu yalan dünyaya geldim gidiyom
Yabancı uğruna öldüm gidiyom*

*Acı tarlalarda diken kırmadım
Düşmanımdan hayfımı almadım
Elim tutup kellesine vurmadım
Şu yalan dünyaya geldim gidiyom
Yabancı namına öldüm gidiyom*

*Bekledim de kimselerim gelmedi
Osman Çavuş, Mahmut arka vermedi
Kesildi dermanım halim kalmadı
Şu yalan dünyaya geldim gidiyom
Yabancı namına öldüm gidiyom*

*Eşime deyinde pulluğum satsın
Gelmesin mahpuslar temelli yatsın
Eğer bacım sebebini sorarsan
Zeyte'den diyorlar ocağı batsın*

*Anadan öksüzde, babadan yetim
Dursun'um burnuma bir içim tütün
Yabancı yüzüme dost idi bütün
Gıybetime düşman imiş neyleyim (KK47).*

Çukur Ağıl: Aşağı çökerek büyük bir çukur haline gelen ve eski hayvan barınakları bulunan yer (KK 46, KK 47).

Keval: Bu mevkideki ağıl duvarları yumuşak taşlardan yapılmıştır. Yumuşak olan, kolay yontulan taşlara “kevek-kevenk” denildiği için bu mevkiye “kevekağıl” demek yerine kısaltılmış olarak “keval” denilmiştir (KK 44).

Mendilli: Bu mevkinin orta alanında bir höyük bulunmaktadır. Nasip, kısmet yeri olarak da bilinen höyükte de Mendilli adlı muhterem bir zatın mezarı olduğuna inanılmaktadır. Bu sebeple bu mevkinin adına Mendilli adı verilmiştir (KK 47). Başka bir sözlü kaynağa göre şunlar geçmektedir: “...bu alanda hayvan otlatılmış. Çobanlar yemeklerini ortak yemek için mendillerinin üzerine erzaklarını kor öyle yerlermiş. Bu sebeple Mendilli mevki adı verildiği rivayet edilmektedir.” (Yumuşak, 2017: 168).

Çanak: Mevki yayvan, çukur kap gibi olduğu için çanak denilmiştir (KK 46, KK 50). Sulu Çardak: Çardak, hayvanların barındırıldığı yer demektir. Mevkide eskiden birçok pınar olduğu için bu mevkiye bu ad konulmuş (KK 48). (Çardak: bk. Akpınar köyü mevki, Yanıkçardak)

Tilki Kayası: Altında tilki yuvaları olan kayalık araziye verilen addır (KK 43, KK 47, KK 48).

Ören: Eski yapı kalıntılarının bulunduğu yerdir (KK 48, KK 50).

Küllü Höyük: Toprağı kül ile karışık yığma höyük bulunan mevkidir (KK 45, KK46).

Çetelik Mevki: Eski Kozaklı köyünün kuzeybatısına düşen dere yatağına doğru uzanan kavaklık alan. 1900’lü yıllarda yıllarında bu yerde bir kişi idam edilir. O günden sonrada bu yere Çetelik Mevki adı verilir. Çetelik mevkisinin ağıdıyla birlikte öyküsüne kaynak kişilerimiz aracılığıyla ulaşabildik. 1938 doğumlu Hatice Atsan’ın aktardığı öykü şöyledir:

“1917 veya 1918 tarihleri olsa gerek. Çeteler o tarihlerde yöredeki köylere özellikle geceleyin sıklıkla baskınlar yapardı. Halka eziyet eder, mallarını yağmalardı. İleri gelenler şikâyetle bulunsa da devlet kuvvetleri bunlarla baş gelemezdi herhal. Bölgedeki yetkiler heyet kurun, idam edin demiş olsa gerek. Aşiret ileri gelenlerimiz ahaliyi toplayıp heyet kurdular. Silahlar dağıtıldı ve sırayınan nöbetler tutulamaya başlandı. Günlerden bir gün bu çeteler baskın için geldiklerinde nöbet tutanlar onları püskürttü ve bir kişiyi de yakaladı. Yakalanan şahıs çetelere elbirliği edermiş. Köyümüzde akrabaları olan biriydi. Haberler salındı yetkililere. Meşveret ederek, idam edin demişler. Şimdilerde Çetelik denilen yere dar ağaçları dikildi. İdam için de köy ahalisinden Hacılı ve Yusuf adında iki kişi görevlendirilmiş. Olayı duyan yakın yöre halkı da üçer beşer bu mevkide toplanmıştı. Yakalanıp idam edilecek şahsın hısımları akrabası bir kadın etmeyin gitmeyin, asmayın diye orta yerde ağlayıp sızlayarak

yakınmaya başlamıştı. Halk galeyana gelerek idamın bir an evvel yapılsın istedi. İdam edilenin akrabası kadın ağıtlar yaktı. Aklında kalanı şu şekildedir:”

*“Hacılı’da kollarını bağıyor
Yusuf oğlan sicimini yağıyor
Göz pınarım siyim siyim ağlıyor
Asıyorlar civanımı bak sana
Nasıl dayanayım nazlı yar sana*

*Kıratı da bağladılar meşeye
Çıksın gelsin haber salın Eşe’ye
Bilseydim çıkardım koca Paşaya
Asıyorlar civanımı bak sana
Nasıl dayanayım nazlı yar sana*

*Seyre gelen toplandılar bostana
Kaçan gitti kalanıysa mestane
Dedim sana gidek Arabistan’a
Asıyorlar civanımı bak sana
Nasıl dayanayım nazlı yar sana.” (KK49).*

Capıllı Dere: “Eski adı Kozaklı olan mahallemizin Agoluk denilen yerden aşağıya doğru uzanan dere yatağının üzeri yabancı ot ve sazla kaplı bataklıktı. Zemini böyle yerlere biz capıllı yer deriz.” (KK 50).

3.2.1.9 Yeni Mahalle Mevki Adları

Bu mahallenin arazileri birbirine komşu Kızılkoyunlu, Yabancı, Hamamorta ve Buruncuk Mahallesi kapsamında ele alınmıştır.

3.2.2 Köylere Bağlı Mevki Adları

3.2.2.1 Abdi Köyü Mevki Adları

Camızarkacı: Eskiden bu mevkide camızların barındığı çevrili alanlar olduğu için bu bölgeye Camızarkacı adı verilmiştir (KK 54).

Akçaağıl: Etrafı beyaz kevenk taşlarla çevrili hayvan barınaklarının bulunduğu mevkidir (KK 55).

Ömeryatan: Bu mevkide bulunan bir mezarın Ömer adında muhterem bir zata ait olduğu bilinmekte ve ahali bu nedenle bu yere Ömeryatan mevkisi demektedir (KK 54, KK 57).

Çifttepe: İki yığma tepenin bulunduğu mevkidir (KK 54, KK 57, KK 58).

Obadağitan: Büyük bir dere yatağının yamacı olan mevkidir. Bir zamanlar büyük bir sel akıntısı olur ve bu dere yatağının yamacına yerleşmiş obayı yerle bir eder ve o günden sonra buraya Obadağitan denir (KK 56).

Saylak: Yassı, düz kayalıklarla çevrili alana verilmiş addır (KK 58). Yalman, Binboğadaki Yörüklerin, saylak sözcüğünü “sayalak” olarak telaffuz ettikleri bilgisini vermektedir. Ona göre sayalak, yumuşak taşlarla çevrilmiş yer anlamına gelmektedir (Yalman, 1977: 139).

Kalankaldı: Bir zamanlar bu mevkide hırsız, arsız, eşkıyalara yataklık eden bir oba barınmaktaymış. Köy halkı ve bunlar arasında çıkan çatışmadan sonra elebaşlarının çoğu yöreyi terk ederek kaçmak zorunda kalmış. Ancak yaşlı, çocuk bazı mazlum insanlar bölgede kalmış. Yöre halkı da kalan kişilere dokunmamış. Onun için bu mevkiye “Giden gitti, kalan kaldı.” manasında Kalan kaldı demişler (KK56).”

Çalıpalma: Eski zamanlar itibarıyla Avanos, Nevşehir, Aksaray’a giden at arabası yolunun geçtiği bir dere yatağı başlangıcı olan mevki. Burada eşkıyalar zaman zaman pusuya yatarak, soygunculuk, hırsızlık yaparmış. Bu yere Çalıpalma adı ondan ötürü verilmiştir (KK 55, KK 57).

Karadam: Yanmış, çökmüş mağara gibi bir ören yerine verilen ad (KK 54, KK 58).

Hakanyurdu: Üzerinde taht gibi oturak yeri bulunan kayalık mevkine verilen addır (KK 55, KK 56).

Sehimler: Paylaşılmış tarla yerleri. Halk ağzında pay, sehim olarak da kullanılmaktadır (KK 55, KK 58).

Düz: Engebesiz, geniş ve genellikle buğday yetiştirmek amacıyla kullanılan tarlalara ya da arazilere verilen isimdir (KK 55), (KK 57), (KK 58).

Kelteşiği: “Kelt” diye bilinen hudut başlangıcı mevki (KK 54, KK 56, KK 58).

3.2.2.2 Akpınar Köyü Mevki Adları

Develik: Kaynak kişi Develik adıyla ilgili şunları ifade eder: “Düz denilen coğrafi alanın orta yerine yığma bir Tümülüs ve hemen yakınında çeşme var. Köy kurulduğu yıllarda her oymağın develeri varmış. Develer akşamları bu çeşmenin etrafındaki ağaçlarda barındırılmış. Bu mevkiye bu ad ondan dolayı verilmiş.” (KK59).

Körkuyu: Suyu kesilmiş âtil kuyu bulunan mevkinin adıdır (KK 60, KK 61).

Gavurölüsü: Tarla sürülürken bu arazide, kapak taşında haç işareti bulunan bir mezar çıkmış ve o günden sonra burası bu ad ile anılır olmuş (KK 62).

Sarıdağ: Köyün güney batısında yer alan toprak yapısı sarı, yüksek tepelik alanın adıdır (KK 61, KK 62).

Saylak: Düz kayalık yer anlamında kullanılan mevkinin adı (KK 59, KK 61, KK 62).

Ürmüt-Ürmütlü: Kaynak kişilerin bazıları “Armutlu” dese de büyük bir çoğunluğu söz konusu mevkinin “Ürmütlü” olduğunu belirtir (KK 59, KK 60, KK 61). Eskiden bu mevkiden killi toprak getirip damların üzerine atarlarmış ve yağışta damlar akmazmış (KK 59, KK 62). Ürmüt ve ürmütlü adının ne anlama geldiği bilinmemektedir.

Göztepesi: Yöre halkı tarafından göze benzetilen bir tepe dolayısıyla bu mevkiye Göztepesi denilmiştir (KK 60, KK 61).

Arhaç: Genellikle küçükbaş hayvanların toplandığı ve yattığı korunaklı mevkiye verilen addır (KK 59, KK 60).

Eşekkıran: Eskiden eşeklerin kışın barındığı ve zaman zaman kurtların saldırısına uğradığı mevkinin adı (KK 59).

Killiyolu: Toprak cinsi kil olan ve ortasından yolgeçen araziye verilen addır (KK 59, KK 62).

Kumseki: Kumlu ve başlangıcı yüksek olan arazi (KK 60).

Yanıkçardak: Yanmış ve yıkılmış, üstü kapalı hayvan barınağının bulunduğu mevki (KK 59). Kaşgarlı Mahmud, Dîvânu Lugâti't-Türk'te, bazı Oğuz boylarının çardak, oda tabiri yerine kalma adını kullandığını belirtir (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014: 679).

Yazılıtaş: Üzerinde birtakım işaretler ve harflerin olduğu büyükçe dikili bir taşın bulunduğu mevki (KK 60, KK 61).

3.2.2.3 Aylı Köyü Mevki Adları

Devebaşı: Bu mevkide bulunan büyükçe bir kayanın tepe uzantısı devenin başına benzermiş. Kaya durmakta ancak deve başına benzer kısmı zamanla parçalanmıştır (KK 64).

Meryemkaçan: Eskiden köy halkından Meryem adlı bir kızın, başka obadan biriyle sözleşerek buluştuğu ve kaçıp gittiği mevkinin adıdır. Kız kaçarken en son bu mevkide görülmüştür. Mevki bu olaydan sonra bu adla anılır olmuştur (KK 63, KK 65, KK 66).

Çalıklıbayır: Çalıklı yokuş. Çalık, toprak altında küçük yumrusu olan, çiğdem gibi yenilir bir kök bitki çeşididir. Bu mevkide özellikle gençler arazide çiğdem, çalık toplayarak, bir tür besin olarak yerler. Bayır ise belli bir arazide yokuş yukarı olan yer anlamındadır (KK 63, KK 66).

Koyak: Bu mevkinin bir alanında gerektiğinde sığınmak için kullanılan çukur bir yer olduğu için yöre halkı bu mevkiye Koyak adı vermiştir (KK 64, KK 65). Anadolu'nun güneyindeki Türkmen-Yörük topluluklarının da bu şekilde yüzey oluşumlarına koyak dediği bilinmektedir.²¹

Yazlak: Yazın hayvanların otladığı mevkinin adıdır (KK 63, KK 64, KK 66). Kimi yörelerde yayla sözcüğüyle aynı anlamda kullanılan “yazlak”ı, Kozaklı halkı ise belli ve sınırlı bir zamanda yaylım yeri adı olarak kullanmaktadır.²²

Balıklı: Eskiden köyün ortasından akan ve içinde balıkların olduğu bir derenin yatağına verilen ad (KK 66).

Ağılönü: Çevrili bir hayvan barınağının araziye açılan kısmına verilen ad (KK 63, KK 64).

Çerezli: Bu mevkide çokça alıç ağacı olduğu ve mevsimi geldiğinde toplanan alıçlar çerez olarak tüketildiği için bu isim verilmiştir (KK 65, KK 66).

Körin: Toprak kayması sonucu girilmez olan mağaranın bulunduğu mevkinin adı (KK 65).

Cinlikaya: Yüzeyinde kapı pencere gibi derin oymalar bulunan büyük bir kayanın bulunduğu mevki. Kaynak kişiler burasının cinlerin evi olduğuna inanmaktadır (KK 65, KK 66). Türk kültür ve inanç hayatında gerek İslamiyet öncesi gerekse İslamiyet’i kabulle birlikte kişiöğünü olumlu veya olumsuz yönde etkilediği tabiatüstü varlıklara inanış doğal olarak yer adlarına yansımış bulunmaktadır. Bunların en başta gelenine cin denilmektedir. Anadolu’da cinlerin daha çok göl, ırmak, dağ, tepe, kayalık, mağara ve özellikle virane olmuş ıssız yerlerde barındığına inanılmakta ve bu tarz yerlere de “Cinli” denilmektedir.

Mektepyurdu: Cumhuriyetin ilk yıllarında okul yapımına başlanan ancak tamamlanmadan yarım bırakılmış olan mevkiye bu isim verilmiştir (KK 63, KK 65).

²¹“Koyak: derin olmayan mağara gibi tabii çukurlara koyak derler.” (Yalman, 1977: 136).

²² “Yayla Türkçe bir sözlüktür. Eskiden, şimdi yaz aylarına gelen “yay” ve ilkbahar karşılığı da “yaz” sözcüğü kullanılırdı. Hayvanların otlatılması amacıyla aralıklı bir şekilde dağıtılabilirdikleri yerlere “yayla” denilmektedir. “Yay”dan türetilen “yaylamak” fiili ile yazlığa çıkmak veya otluğa çıkarmak anlaşılmaktadır. Türkçede kullanılan “yaymak” “yazlak” “yaylak” ve “yayla” sözcüklerinin genel olarak ifade ettikleri anlam aynıdır.” (Emiroğlu 1977: 16).

Kızılbayolu: Hacıbektaş'a giden kaybolmaya yüz tutmuş, belli yerlerde kesişen eski yolların bulunduğu mevki (KK 63, KK 65).

3.2.2.4 Belekli Köyü Mevki Adları

Bâkarşısı-Beykarşısı: Bu mevkide üzerinde taht gibi oyma oturma yeri olan bir kaya bulunmaktadır. Eskiden beylerin en yaşlısı burada konaklamış. Bu ad bundan dolayı bu mevkiye verilmiştir (KK 67, KK 69, KK 70).

İncebel: Yokuş yukarı olan tarafı ince bel gibi yükseltisi olan mevkinin adıdır (KK 67, KK 68).

Kıranağıl: Ahali salgın hastalıktan dolayı hayvanların topluca ölmesine "Kıran girdi" demektedir. Bir zamanlar bu ağıl mevkisinde öldürücü ve bulaşıcı bir hastalıktan tüm hayvanlar ölmüş ve bu ad buraya bu nedenle verilmiştir (KK 67, KK 69, KK 71).²³

Kurşunluboğaz: Dar bir dere yatağında bulunan bu arazideki tarları sürdükçe zaman zaman kurşun, mermi çıkarmış, ondan dolayı bu ad verilmiştir (KK 69, KK 71).

Yelliburun: Vadinin orta yerinde burun gibi yükselti olduğu için bu mevkiye Yelliburun denilmiştir (KK 70).

Abidoğlu Çölü: Kaynak kişiler eskiden Bozok yaylasında Abidoğlu adında bir aşiret ağasının yaşadığını belirtir. Bu mevkiye kadar uzanan bir toprağı olduğu için Abidoğlu çölü denilmiştir. Çöl yöre halkı tarafından çorak araziye verilen addır (KK 68, KK 71).

Beyleğin Düzü: Belekli köyünün güney batısındaki engebesiz dümdüz araziye verilen addır. "Köyümüzü, benimde mensubu olduğum Mürseloğulları kurmuş. Sülalemiz Türkmen asıllıdır ve Hatay tarafından göç ederek gelmiş. İskân ettiğimizde önceleri Yozgat, Bozok yaylasının Sivas iline doğru uzanan alanlara yerleşmişiz. Bundan dolayı o alanlara da Beylek adı verilmiş. Hatay ve Bitlis Ahlât ilçesinde de Mürseloğulları'nın kurduğu Belekli veya Beylek adı ile yerleşim alanları varmış." (KK 71).

²³Kâmûs-i Türkî'de de kıran sözcüğünün aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir. "Kâmûs-i Türkî'de kıran kelimesi burada söz edilen biçimde bir örnekle verilmiştir: Koyunkıran: Koyunları itlaf eden salgın hastalık;" (Bülbül Oğuz: 241).

3.2.2.5 Boğaziçi Köyü Mevki Adları

Düz: Köyün doğusunda engebese olmayan geniş araziye verilen ad (KK 72, KK 73, KK 75, KK 76).

Çöl: Pek verimli olmayan, susuz, çoğu yeri kıraç topraktan oluşan, eskiden daha çok hayvanların yayılım yeri olarak kullanılan arazidir (KK 73, KK 74, KK 77).

Kolbaşı: Yolun kanat gibi ikiye ayrıldığı yer, ayırım başı (KK 77).

Yalnıztepe: Orta alanında büyükçe bir tepe bulunan mevki (KK 75, KK 77).

Bozat: Türk diliyle renk olarak resmedilen pek çok ad ve sıfatların kaynağı doğa olarak bilinmektedir. Boz renkte bunlardan biridir. Bozkır, Bozyayla, Bozdağ, Boztepe, Bozkurt, Bozok adları gibi. Yöre insanına göre Bozat, toprak yapısı boz renkte olan arazi anlamındadır (KK 72, KK 73, KK 74, KK 75). Anadolu'da, özellikle Türkmen yerleşim yerlerinde Boz sözcüğünün aynı anlamlarda kullanıldığı görülmektedir (Yalman, 1977: 516).

Bittepesi: Bu yörede ekili ürünlere zaman zaman yaprak biti düşürmüş. Bunun nedenini köy halkı orta alandaki tepeye bağlamış. Bu mevkiye Bittepesi adı buna istinaden konulmuştur (KK 76).

Yelatan: Ekin başaklarının dalgalanır gibi görüldüğü, yelin fazlaca estiği mevki (KK 72, KK 77).

Horhor: Horul horul ses çıkararak akan büyük su kaynağı olan yer (KK 72, KK 74, KK 75, KK 76).

Darıyeri: Genelde darı ekilen tarlaların bulunduğu mevkiye verilen addır (KK 73, KK 75, KK 77).

Öz: Orta yerinde büyük bir dere olan araziye verilen ad (KK 72, KK 73, KK 74).

Kocahasan: Kocahasan adı iskân yıllarında aşiretin ileri gelenlerinden birisinin adıymış ve burada ona ait arazi çok olduğu için söz konusu mevkiye onun adı verilmiştir (KK 72).

Çifli Arkaç: Koyun sürülerinin yattığı, etrafı çevrili, iki bölmeli hayvan barınaklarının bulunduğu mevki (KK 75, KK 77).

Karaçoban: Başlangıcında koyun sürülerinin yattığı büyük bir mağara bulunan dere yatağı mevki. "Bu mevkide elinde değneğiyle karalara bürünmüş çoban kılığında birinin zaman zaman görüldüğüne inanılmaktadır (KK72, KK 76)."

Torcuman: Oba ahalisi bu yer adının ne anlama geldiğini bilmemektedir (KK 73, KK 76, KK 77). Türk dilinde ender rastlanan bu ad ile kastedilenin tıpkı Boğaziçi

köyündeki bahse konu arazi yapısında olduğu gibi, sulak yer için kullanıldığı anlaşılmaktadır.²⁴

Kak: Kaynak kişiler, bu mevkide eskiden meyvelerin kurutulması işleminin gerçekleştiğini belirterek söz konusu mevkiye kak adı verildiğini belirtmiştir (KK 72, KK77).

Kızılbaşyolu: Boğaziçi köyünde de olduğu gibi bu yer adının birkaç defa geçmesinin nedeni, Hacıbektaş ilçesi hudutlarına yakın olan köy arazilerinin birbirleriyle komşu olmasından kaynaklanmaktadır (KK 74, KK 76). (bk. Kalecik köyü mevki: Kızılbaşyolu)

Yurtyeri: Bulgar Türkleri'nin yerleştirildiği Yurt köyü yerleşim yerine yakın arazi (KK 72, KK 75).

Kara Arkaç: Karaçoban mevkisindeki hayvan barınağı olan yerlere verilen ad. (KK 72, KK 73).

Bölüşük: Sonradan paylaşılan tarlaların olduğu mevki adıdır (KK 73, KK 75).

Cinkayası: Cin görüldüğü söylenen kayalık bir mevki (KK 74).

Kaldırım: İpek yolunun geçtiği taş döşeli mevki (KK 73, KK 76).

Yamaç: Köyün hemen karşısında tepelere doğru olan mevki adıdır (KK 74, KK 77).

Sığırmalıoğlu: Büyükbaş hayvanların yaylım için gittiği yol olan mevki (KK 73, KK 77).

Kalankaldı: Terk edilmiş eski ören yeri olan mevki (KK 74).

Kaçkaçyurdu: “İskân yıllarında köye baskın yapmak isteyen eşkıyalar çıkan çatışmadan sonra bu mevkiden kaçıp gitmişler. Burasına bu ad ondan dolayı verilmiş.” (KK73).

Damdelik: Üzerinde pencere gibi deliği olan mağaranın bulunduğu mevki (KK 72, KK 76).

Tapırlıyer: Köy ahalisi “tapır”ı, büyük kesekli, taşlı engebeli yer anlamında kullanmaktadır (KK 72, KK 73, KK 77). Bazı Türkmen Oymakları'nın ise “tapır”ı, düz arazi anlamında kullandığı görülmektedir (Yalman, 1977: 139).

Gavurtaa: “Bir laf vardır bizde, Çarığı çattım taaya attım diye. Taa sözcüğü ile kaya veya duvar gibi yüksek yer yüzeylerindeki oyuklar kastedilmektedir. Gavartaa

---

²⁴ “Torcuman: Hayvanların beslendiği sulak yer. (Nevşehir)” (Yavaş, 2016: 237).

denilen mevkide dikey halde çok yüksek kayalar vardır. Bu kayaların insan ulaşamayacak olan kimi yerlerinde, kareler şeklide kesilerek içe doğru oda halinde oyulmuş yerler vardır. Bu oyuklar, ahalimiz burada yurt tutmadan önce varmış. Bunun içindir ki buraya Gavurtaa denilmiştir.” (KK 72).

3.2.2.6 Burnukara Köyü Mevki Adları

Çatmeyil: Yamacından doğal kaynak suları akan yer yer kayalıklı olan meyilli araziye verilen ad (KK 78, KK 79).

Yayla: Koyun sürülerinin yaylım yeri olan mevki (KK 78).

Bahçecik: Köy dağılmadan önce kavun, karpuz ekilen mevkiye verilen addır (KK 79).

Coplandere: Bataklığa benzer sazlık, dere yatağı olan mevkidir (KK 78).

Yeğencik: bk. Karahasanlı köyü mevki adları (KK 78).

Kırgı: Arazisi tepelere doğru dikleşen mevkidir (KK 79).

3.2.2.7 Büyükyazlı Köyü Mevki Adları

Şemsettin Kalesi: Kozaklı ilçesi Büyük yazlı köyü Boğazlıyan’a en yakın köylerdendir. Şemsettin Kalesi adı bir anlatıya dayanmaktadır.

“Köyün kurulduğu 1800’lü yıllarda Hınçak ve Taşnak denilen Ermeni çete elemanları Boğazlıyan tarafından gelerek köyümüze baskınlar yapmış. Köy ahalisinden olup halkın uğraklı dediği, ruhen biraz rahatsız olan ve yaşlı bir anasından başka kimsesi bulunmayan Şemsettin adında bir şahıs çoğu zaman, baskına gelecekler takıntısıyla, atına atlayıp bu yüksek kayalık mevkiye gidirmiş. Üst kısmını taşlarla örerek gözetleme yeri yaptığı bu kayalık mevkiinin altındaki mağarayı da barınak olarak kullanırmış. Günlerden bir gün Şemsettin günlerce ortalarda görünmez olmuş. Ahalimiz kendisini aramaya gitmiş ve mağarada ölmüş halde bulmuşlar. O günden sonra da buraya Şemsettin kalesi adı verilmiş.” (KK 82).

Laledöleği: Eski zamanlarda yabani lalelerin çok fazla yetiştiği derin dere yataklarının ve yüksek tepelerin bulunduğu arazinin düzlük alanıdır (KK 80, KK 81).

Fırınönü: İçi fırın gibi oyma, zaman zaman ateş yakıldığı için simsiyah olmuş kayaların bulunduğu mevkidir (KK 83).

Altınçukuru: Toprağı çok verimli, buğday üretiminin iyi olduğu tarlaların bulunduğu çukur arazi (KK 80).

Arpaçukuru: Sürekli arpa ekilen sulak ve geniş dere yatağına verilen ad (KK 81).

Yanık Değirmen: Yanmış, yıkılmış bir su değirmeninin bulunduğu mevki (KK 82, KK 83).

Kızılsavak: Toprağı kızıl olan ve eski bir değirmen arkının bulunduğu arazi (KK 81). Köy halkı gibi Savak adını, su akan oluk anlamında kullanmaktadır.

Çanakkaya: Çanak şeklinde bir kayanın bulunduğu mevkinin adı (KK 82).

Başpınar: Kaynağı çok geniş ve akıntısı güçlü olan bir pınarın olduğu dere yatağının başlangıcına verilen ad (KK 81).

Kızılbayır: Toprak rengi kızıl olan ve tepeye doğru yükselen mevki adı (KK 82, KK 83).

Kırgı: Aşağıdan yukarıya doğru giderek dikleşen bir mevkinin adı (KK 80).

Dölek: Kıvrımlı bir arazinin düzleşen alanına verilen ad (KK 83).

3.2.2.8 Cağsak Köyü Mevki Adları

Taştepe: Küçük yassı taşlarla yığılı bir höyüğün bulunduğu mevkinin adı (KK 84, KK 85).

Kamışlı Arkaç: Kapalı alanı kamışlarla örtülü hayvan barınağı bulunan mevki (KK 84).

Yağlama: Yaylım alanında yağ, kaymak yapılan yapının bulunduğu arazinin adı (KK 86).

Yanıkören: Yanmış, yıkılmış bir ören yeri olan mevkinin adı (KK 86).

Horhor: Tabanından horul horul ses gelen büyük su kaynağının bulunduğu mevkinin adı. “Bizler dil alışkanlığı ile gürül gürül yerine genelde horul horul demekteyiz.” (KK84).

Beştepe: Orta yerinde beş tepe olan düz bir araziye verilen ad (KK 85).

Çöl: Yerleşim yerleri dışında bulunan, düz ve geniş mevki (KK 84, KK 86).

3.2.2.9 Çayıçi Köyü Mevki Adları

Yayla: Eskiden köy sürülerinin yaylağı olan, köyler arasındaki çok geniş araziye verilen ad (KK 87, KK 88, KK 90).

Aşlık: Kaynak kişiler Aşlık mevki adıyla ilgili şunları ifade eder: “Eskiden burada bulunan mağarada tahıl, süt ve süt ürünleri saklandığı için mevkinin adı bu anlamda

kullanılmaktadır. Ahalimiz eskiden yemeğe özellikle çorbalara aş derdi.” (KK87). Diğer Oğuz boylarının da bu adı aynı anlamda kullandığı görülmektedir.²⁵

Kombina: Eski tarihlerde Tarım Bakanlığı tarafından “kombinasyon” çalışmaları yapıldığı mevkinin adı (KK 89).

Alacahöyük: Bir kat taş, bir kat kille yığılı ve bir höyük olan mevkinin adı (KK 87, KK 90).

Yedigöz: Önceleri yedi tane pınarın olduğu mevkinin adıdır (KK 88).

Kurtderesi: Kurt yuvalarının olduğu dere yatağına verilen ad (KK 87).

Sıramaç: Sıra sıra parsellenmiş, yüz ölçümü aynı olan tarlaların bulunduğu mevki adı (KK 90).

Örenyeri: İskân öncesi gayrimüslimlerden kaldığı söylenen yapı kalıntılarının bulunduğu mevki (KK 87).

Tilki Kayası: Tilkilerin barındığı kayalık mevki (KK 87, KK 90).

Dökmetaş: Yapısı mozaik gibi olan, oldukça kalın ve geniş bir kayanın bulunduğu mevkinin adıdır (KK 87, KK 89).

Kanlıbel: İskân yıllarında yaylak yüzünden kavgalar yapılmış. Bu sebeple bu yerin adı bu zamanda kan döküldüğü için Kanlıbel olarak adlandırılmıştır (KK 87).

Gavur Dağı: Çevresinde, gayrimüslimlerden kalma olduğu düşünülen bir ören yeri ve üzerinde basamak basamak mezarlık kalıntıları bulunan çok büyük bir tepe ve tepenin hâkim olduğu mevkinin adı (KK 89, KK 90).

3.2.2.10 Doyduk Köyü Mevki Adları

Aylı Yüzü: Doyduk köyünden güneye doğru bakıldığında, Aylı köyü yerleşim alanının görünen kısmı (KK 91, KK 92, KK 94).

Dede: “Ahalimiz bu mevkideki mezarı Bektaşî bir Dede’ye ait olduğuna inanmaktadır. Mezar taşının üzerinde çıplak bir insan ayağı izi de bulunmaktadır.” (KK95). Kaynak kişilerden alınan bu bilgi, mevkiye inanç odaklı bir algılamayla adlandırma yapıldığını göstermektedir. (KK 91, KK 92).

---

²⁵ *Aşlık: Mutfak. Oğuzlarda buğday (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014: s.70). Ayrıca Kozaklı halkınca kullanılan aşlık sözcüğünün Türkistan’da Kuzey Türklerince, Uygur toplumsal hayatında da kullanıldığı tespitlidir. “Aşlık veya aşlık kileri sözü, yalnız Anadolu’da değil, Kuzay Türklerinde de yaygındı....Uygur çağından itibaren, Türkler tarafından mutfak için kullanılan en eski ve en köklü deyiş, aşlık sözü idi.” (Ögel,1978: 31-37).*

Gariptürbe: Kevenk taşlarla çevrili iki adet mezarın bulunduğu mevkinin adı olarak geçmektedir (KK 93).

Çukurağıl: Bu mevkide düz bir arazinin orta yerindeki çukurlukta eskiden kalma ağıl yani hayvan barınağı bulunmaktaymış. Mevkiye Çukurağıl adı da bu sebeple verilmiştir (KK 94, KK 95).

Gözen: Kaynağı mermerimsi taşlarla çevrili, suyu çok berrak ve soğuk, görkemli bir pınarın olduğu mevki (KK 91, KK 94). Pek çok mevki adlarında görüleceği gibi Kozaklı halkı arazideki doğal su kaynaklarına pınar, pınar sularının yüzeye ilk çıkış noktasına ise göz, gözek, gözen, gözenek demektedir.

Selbasan: Aşırı yağış olduğunda ürünlerin sel bastığı dere yatağı mevki (KK 93)

Tilki Kayası: Tilki yuvalarının bulunduğu kayalık mevki (KK 91, KK 94).

Gavuroğlunun İni: Çok eski zamanlarda, Türk olmayan birinin yaşadığına inanılan mağaranın bulunduğu mevkinin adı (KK 95).

Değirmen: Su ile çalışan un değirmeninin bulunduğu mevki (KK 91, KK 92, KK 93).

İğdelidere: İğde ağaçlarının bulunduğu mevkiye verilen addır (KK 94, KK 95).

Sürmeli: Kaynak kişiler söz konusu mevki adını bir anlatıya dayandırır: “İskân yıllarında, mevkiler paylaşılırken çıkan bir kavga esnasında köy ahalisinden gözleri sürmeli, yiğit bir kadın, bu mevkideki yüksek bir kayanın başına çıkarak “Burası bize ait, kimselere yar etmeyiz!” diye haykırmış ve o günden sonra da bu mevki bu ad verilmiş.” (KK91).

Leylek Kayası: Üzerinde leylek yuvalarının bulunduğu, sütuna benzer bir kayaya benzeyen mevkiye verilen addır (KK 91).

Cin Tepesi: Zaman zaman gece vakti cinlerin düğün yaptığına inanılan mevkinin adıdır (KK 94).

Mamalıuşağı: Mamalı aşiretine mensup ailelerin tarlalarının bulunduğu mevki (KK 94). (Mamalılar: bk. Doyduk köyü adı)

Yazlak: Eskiden yaz aylarında koyun sürüleri yayıldığı ve barındığı mevkinin adı (KK 91, KK 92). (Yazlak: bk. Aylı köyü mevki adları)

Şehir Kolu: Avanos ve Kırşehir tarafına doğru gidilen eski bir yolun olduğu mevkidir (KK 93, KK 94).

Kefal: “Bu yerin adı aslında ‘Kefek Ağıl’dır. Ahali kısaltılmış olarak Kefal demektedir. Bir zamanlar burada halkımızın kefek dediği yumuşak taş cinsinden

yapılma hayvan barınağı varmış. Ayrıca da çoğu evlerimiz bu yöreden getirilen kefek taşlarla yapılmıştır. Kefal yer adının kaynağı budur.” (KK 94).

3.2.2.11 Dörtyol Köyü Mevki Adları

Çavuşun Yurdu: Asker iken rütbesi çavuş olan ahaliden birinin kulübesinin bulunduğu mevki (KK 96, KK 97, KK 99).

Çiğdem Tepesi: Çiğdem adı verilen ve toprak altı yumruları yenile bilen bir bitki türünün bol bulunduğu tepelik mevki (KK 100).

Kelt: Bol su çıkan mevki. Ekim için tarlalar sürüldükçe yapılı taşlarının çıktığı mevki (KK 97, KK 98, KK 100). (Kelt adı konusunda bk. Kalecik Köy Mevkileri)

Çöl: Köyler arasında bulunan, oldukça geniş ve genelde kıraç olan araziye verilen ad (KK 96, KK 97, KK 100).

Ömeryatan: Ömer adında bir dedenin mezarı olduğuna inanılan mevkinin adı (KK 96).

Çevriyat: Koyunların yattığı aynı zamanda ören yerlerinin bulunduğu mevki adı (KK 96, KK 97).

Lale: Eskiden yaban lalelerinin bol olduğu yerin adıdır (KK 99).

Çukurtarla: Düzlük bir arazinin ortasında kalan ve çukur şeklini andıran tarlaların bulunduğu yer adıdır (KK 97).

Deliklikaya: Oyma kayaların bulunduğu mevki adı olarak geçer (KK 98).

İkitelarası: Devletin gelir için okullara verdiği, telle çevrili tarlaların bulunduğu mevkiye verilen addır (KK 96, KK 100).

3.2.2.12 Gerce Köyü Mevki Adları

Bozat: Toprak yapısı taşlı kumlu olan ve fazlaca ot bitmeyen tepelerin bulunduğu mevkinin adı. (KK 101).

Yazlağınbaşı: Yazın hayvanların yayıldığı ve barındığı yerin başlangıcı olan yüksek mevkinin adıdır (KK 102).

Arkaç Yurdu: İçinde koyunların yattığı ve basit bir şekilde çevrilmiş barınakların bulunduğu mevkidir (KK 103, KK 104).

Kelt: İmran, Gerce, Dörtyol, Kalecik köyleri arasındaki arazinin adı (KK 104, KK 106). (bk. Kalecik köyü mevki: Kelt)

Çiğdemli Boğaz: Çiğdem bol olduğu, tepelere doğru uzanan bir dere yatağına verilen addır (KK 105).

Kocadere: Çok geniş ve derin, yamaçları dik olan derenin adıdır (KK 101, KK 102).

Bozat: Toprak yapısı boz olan mevkidir (KK 103, KK 104).

Cankurtaran: Yazın serin, kışın sıcak olan mağaraların bulunduğu bir yerdir. Geçmişte fırtınada yolunu şaşırarak buraya sığınarak donmaktan kurulduğu söylendiği için mevkiye bu ad verilmiştir (KK 106).

Kurtkolubaşı: Kurtların sıklıkla görüldüğü, bağlık araziye giden yol ayrımının başlangıcına verilen addır (KK 104).

Sığırmalı: Büyükbaş hayvan sürüsünün yaylıma gittiği yolun adıdır (KK 101).

Tilki Deliği: Çok fazla sayıda tilki yuvasının bulunduğu tepelik mevki (KK 102, KK 103).

Cinliköprü: Gece cinlerin beklediği varsayılan küçük bir dere üzerindeki köprünün adıdır (KK 106).

Katiçi seki: Şekli adeta basamağı andırır gibi tepelere doğru yükselen mevkilerin bulunduğu arazi (KK 103).

Garipmezar: Etrafı taşlarla çevrili, belli belirsiz halde bir tek mezarın bulunduğu mevki adı (KK 104).

Küllü Arkaç: Örtülü kısmı yanmış ve ören olmuş hayvan barınağı olan mevki (KK 101).

Yalnıztepe: Genişçe bir arazinin ortasında yükselen bir tepenin adı (KK 102, KK 103, KK 104).

Yunnak: Köyün güneyine düşen vadiden akan suyun üzerinde bent ve köprü vardır. Bentteki derin su birikintisine “yunnak” ya da “yunak” denilmektedir. Gençler burada yıkanıp yüzerlermiş. Bu nedenle buraya “yunnayk denilmiştir (KK 103).

3.2.2.13 Hacıfakılı Köyü Mevki Adları

Kırmızıburun: Köyün yer aldığı vadinin tepe noktasında burun gibi uzanan ve toprağı kırmızı olan tepelik mevkiye verilen addır (KK 108).

Yanık Değirmen: Yanmış, yıkılmış bir su değirmeni olan mevkinin adı (KK 107).

Karasu: Boğazlıyan yöresinden akıp gelen ve suyu berrak olmayan küçük akarsu yatağının yer aldığı mevki (KK 108, KK 109, KK 110).

Yabanlıdüzü: İskân yıllarında Yabancı aşireti mensuplarının bir müddet barınmış oldukları mevkinin adı (KK 108).

Kocaiğde Mevki: Asırlık bir iğde ağacının bulunduğu mevki (KK 108, KK 110).²⁶

Koyak: Tepeye doğru derinlemesine çukurlaşan mevki adı (KK 107).

Tilki Kayası: Tilki yuvalarının bulunduğu kayalık mevki (KK 109).

Deliklikaya: Yüzeyi yer yer oyuk olan kayaların bulunduğu mevki (KK 107).

Şapkalıkaya: Peri bacaları andıran, yüksek bir kayanın bulunduğu mevki (KK 108).

Kartal Kayası: Kanadını açmış kartalı andıran bir kayanın bulunduğu mevki (KK 107, KK 110).

Yelatan: Dere yatakları bitiminde yer alan ve sürekli rüzgâr esen mevki (KK 110).

3.2.2.14 Hızıruşağı Köyü Mevki Adları

Çöl: Genelde susuz, pek verimli olmayan, çoğu yeri kıraç geniş araziye verilen ad (KK 111, KK 113).

Kızılağıl: Doğal yapısı kızıl renkte olan ve hayvan barınağı olarak düzenlenmiş bir mağaranın bulunduğu mevkidir (KK 112, KK 113).

Kurtboğan: Bir zamanlar kurtların koyun sürülerini boğup parçaladıkları mevki adıdır (KK 114).

Buzluk: Eskiden peynir, tereyağı gibi süt ürünlerinin imal edilerek yaz aylarında saklandığı, içerisi çok soğuk olan bir mağaranın bulunduğu mevki (KK 111).

Kartal Tepesi: Kartal yuvalarının bulunduğu ve köy arazisinin en yüksek yerine verilen addır (KK 112, KK 114).

Üçağıl: Eskiden üç oymağın birden koyun ağılının bulunduğu mevkinin adıdır (KK 113).

Cin Deresi: Cinlerin barındığına inanılan dere yatağının adı (KK 112).

Kelt: Gerce, Dört Yol, İmran, Kalecik köylerinde de kullanılan “Kelt” yer adı, bu köyde de sulak mevki anlamında kullanılmaktadır (KK 111, KK 113). (Kelt adı konusunda bk. Kalecik Köyü Mevki Adları)

---

²⁶Köy ahalisi eski yıllardan bu yana bu ağacı kutsal saymakta. Kuraklık olduğunda bu ağacın çevresine toplanılarak yağmur duası edilir. Bu iğde ağacının dallarından delikli çubuklar yapılarak ipe dizilmek suretiyle takı yapılır. Bu takılar genellikle bebeklerin beşiğine ve çocukların elbisesine takılmış eskiden. Çünkü uğur getirdiğine, kötü ruhlardan koruduğuna inanılmış (KK 108).

Kızıl Arkaç: Kızıl renkte yapı taşlarıyla çevrili bir hayvan barınağının bulunduğu mevki (KK 112).

Üçkuyu: Eskiden günümüzde çökmüş halde bulunan üç tane su kuyusu bulunduğu mevkinin adı (KK 113).

3.2.2.15 İmran Köyü Mevki Adları

Kelt: Sulak arazilerin bulunduğu yerin adı (KK 115, KK 116). (Bk. Kalecik köyü mevki adları: Kelt)

Balıklı: Küçük bir derenin bulunduğu, eskiden balık tutulan mevkinin adı (KK 116).

Eşek Deresi: Eşeklerin yayıldığı çalılık, dikenlik mevkiye verilen ad (KK 118).

Cırcırbaşı: Yöre halkının “cırcır böceği” olarak isimlendirdiği ağustos böceğinin eskiden çok olduğu mevkinin adı (KK 117).

Delikkaya: Orta yeri pencere gibi oyulmuş bir kayanın bulunduğu mevkinin adı. (KK 115, KK 117).

Yazlakdüzü: Yaz ayında hayvanların yayıldığı düz, kıraç araziye verilen addır (KK 116, KK 117).

Tozluyurt: Toprağı kül gibi olan bir mevkiye verilen ad (KK 115).

Yazlak Boğazı: Koyunların suya indiği, vadiye açılan yerin adıdır (KK 118).

Sarınınıni: Çok zaman önce Sarı lakaplı, garip bir adamın yaşadığı mağaranın bulunduğu mevkidir (KK 116).

Sekitaşı: Arazide çalışanların yemek yiyip, dinlenmelerine yarayan sedir biçiminde yüksek ve geniş bir taşın bulunduğu mevkinin adı (KK 115).

Ağdaş: Ortasında beyaz bir dikili taş olan düzlük araziye verilen ad (KK 117).

Cinlikaya: Altında oyulmuş odacıklar bulunan ve burada cinlerin barındığına inanılan kayalık bir mevkinin adı (KK 118).

3.2.2.16 Kalecik Köyü Mevki Adları

Dölek: Dere tepe sağa sola kıvrılan arazide düzgünleşen yer (KK 119).

Akbayır: Tepeye doğru dikleşen rengi boz çakıllı yer adı (KK 120, KK 122, KK 123, KK 125).

Şehir Kolu: Avanos’a giden eski yolun olduğu mevkiye verilen ad (KK 123, KK 125).

Çokumtaş: Toplu taşların olduğu yer anlamındadır (KK 119).

Çokumağıl: Ağılların çok olduğu bölgenin adı (KK 123, KK 125).

Kuyuluyurt: Su kuyusu bulunan eski yerleşim yeri (KK 120, KK 124).

Çerçi Höyüğü: Bu mevkide Çerçi Höyüğü denilen büyükçe bir yığma yükselti vardır. Mevki adı bu yükseltiden almaktadır. “Adına Çerçi Höyüğü denilmesinin nedeni ise eskiden köye gelen çerçiler yani at arabasıyla gezen, seyyar bakkal diyebileceğimiz satıcılar, akşam olunca bu höyüğün çevresinde toplanır ve geceleyin burada konaklamış. Çerçi Höyüğü adı ondan gelmektedir.” (KK 121).

Kaldırım: İpek yolunun geçtiği, yükselti taş döşeli mevki adı (KK 123, KK 124).

Göğpınar-Göpınar: Su çıkış kaynağı derin ve kaynağın yüzeyi geniş olduğu için geceleri açık havada gökyüzünün yansıması pınar suyunda görüldüğü için bu pınara Göpınar, Göğpınar ve pınarın bulunduğu mevkiye de Göğpınar mevki denilmiştir (KK 119, KK 122).

Samsun Höyüğü: Kırşehir’in Mucur ilçesine bağlı Hasanlar köyü ile Nevşehir ili Kozaklı ilçesi, Kalecik ve Belekli köyü arazisi ortalarında bulunan bu yığma höyüğe yöre halkı Samsun Höyüğü demektedir (KK 124, KK 125).

Arpaçukuru: Toprak cinsinin arpa ekimine en uygun olduğu düşünülen ve arpa ekiminden bol verim elde edilen çukur mevkiye verilen addır (KK 121).

Kelt: Bol su çıkan mevkiye verilen addır (KK 119, KK 121, KK 123). Eskiden bu mevkide az da olsa yapılı taşlar çıkarmış (KK 123).²⁷

Çökük: Düzlükteki geniş ve çukur alandaki mevkiye verilen ad (KK 125).

Yazlak: Yaz aylarında hayvanların beslendiği mevkinin ad (KK 119, KK 124).

Maşat: Kaybolmaya yüz tutmuş gayrimüslim mezarlığının bulunduğu mevki (KK 120, KK 124). (Maşat- Maşatlık için bk. Küçükyağlı köy mevki)

Kızlardamı: Gövdesinde oyulmuş odacıklar bulunan kayaların bulunduğu mevki. Eski zamanlarda kızlar burada toplanarak vakit geçirir, maniler söylemiş (KK125).

Uçukkaya: Zamanla bir kaya ikiye bölünmüştür. Uzun yapılı bir kayanın olduğu tepelik mevkiye bu ad verilmiştir (KK 119, KK 121).

Gökuyu: Suyu çok ve berrak olan geniş bir kuyunun olduğu mevki (KK 119, KK 123). (bk. Göğpınar)

²⁷Köy ahalisinden bazılarında bu kalıntıların Bizanslardan kalma olduğuna dair kanaat var. Kelt sözcüğünün de Bizanslarla ilgili olduğuna inanılmakta (KK123).

Kızılbaş Konağı: Kalecik, Belekli, Gerce, Cağsak, Boğaziçi köylerinin coğrafi alanları, Nevşehir ili Hacıbektaş ilçesi hududuyla komşudur. Bu köy arazilerinde Hacıbektaş'a giden kaybolmaya yüz tutmuş, belli yerlerde kesişen eski yollar bulunmaktadır. Yöre insanı da bu yollara öteden beri "Kızılbaşyolu" demektedir (KK 119, KK 120, KK 123). Eski zamanlarda bu yollardan Hacı Bektaş Veli Türbesi'ni ziyaret için çevre illerden sıklıkla gelip geçenler olurmuş. Hacı Bektaş bu havaleye 50 km kadar uzakta olduğundan yolcular, yol güzergâhında dinleme ve barınma ihtiyacı duyarlarmış. Bu nedenle köyün kurulduğu yıllarda Kalecik köy ahalisi bir araya gelerek yol yakınına bir konak inşa etmişler. Kalecik köyü ahalisinden olan emekli öğretmen, araştırmacı yazar Hacı Mehmet Şahin şunları ifade etmiştir:

"Bizim yöre تنها ve yolu da kestirme olduğu için Hacı Bektaş Veli Hazretleri'ni ziyaret için gidip gelenleri, ahalimiz her ne kadar konuk etse de yolcular utanır, çekingenlik gösterirlermiş. Aşiret önderlerinden Dedem Memiş Ağa, başkaca varlıklı insanları ve ahaliyi seferber ederek, bu yol yakınına bir yapı inşa etmeyi düşünmüş. Nihayetinde o günün imkânlarıyla kerpiçler dökmüşler, taşlar toplamışlar. Bakmış ki herkes destek veriyor, alelade bir yapı değil de konak yapalım demiş Dedem. Hatırladığım kadarıyla 1890 yılıymış. Konağı yapıp içini de bir güzel döşemişler ve artık gelip geçenler orada dinlenip, barınır olmuş. Adına da Kızılbaş Konağı denilmiş. 1960'lı yıllarda bile iyi kötü ayaktaydı kerpiçten bu konak, zamanla viran olup gitti." (KK 123).

3.2.2.17 Kanlıca Köyü Mevki Adları

Kızılsavak: Su kanallarının ve bu kanallara ait açma-kapama kapaklarının bulunduğu mevkinin adı (KK 126, KK 130). (Savak: bk. Büyükyağlı Köyü Mevki Adları)

Kaledibi: Kale surlarını andıran sıralı kayaların aşağı kısmında yer alan mevkinin adı (KK 127, KK 128).

Süpürgelik: Süpürge yapılan bodur bir çalı türünü yetiştigi mevki (KK 132).

Karaseki: Basamak basamak yükselen ve rengi kara olan taşlık arazi (KK 127).

Taşlı Arkaç: Taşlarla çevrili küçükbaş hayvan barınağı olan yer (KK 129).

Teke Deresi: "Dedelerimizin çocukluk yıllarında Yozgat ili hudutlarına doğru bu dere yatağı çalılıkmış. Keçiler burada otlarmış. Teke dediğimiz erkek keçileri dişilerden ayırmak için birde ağıl varmış burada (KK 126)."

Sarıtaş: Orta alanında sandık büyüklüğünde sarı bir taşın olduğu mevkiye verilen ad (KK 127).

Horonyurdu: İskân yıllarında "Horonlar" denilen bir oymağın kısa bir süre bu mevkide konaklayıp göçtüğü için mevki bu adla anılır olmuştur (KK 130).

Kızılburun: Toprağı kızıl renkli olan tepe silsilesinin vadiye doğru uzanan kısmının adıdır (KK 126, KK 132).

Çardak: Koyun sürülerinin barındığı üzeri örtülü yapının bulunduğu mevkidir (KK 128, KK 129, KK 131).

Kocatepe: İçinde birbirine bağlı odaların bulunduğu, yapısı kevenk gibi yumuşak olan büyük tepelerin bulunduğu mevkinin adı. Köy halkı tarafından burası Yeraltı Şehri olarak da bilinmektedir (KK 127, KK 132).

Keveklik: Kevenk cinsi taşların bolca bulunduğu kayalık alana verilen isimdir (KK 129).

Kültepe: Toprağı kül rengini andıran, küçük bir höyüğün bulunduğu mevkidir (KK 131).

Karaçalı: Karaya çalan renkte bodur çalılırların bulunduğu arazidir (KK 130).

Kuşgözü: Tepe eteğinde kuşgözüne benzer, belli bir alanda akarları birleşen pınarların olduğu mevki (KK 130). (Göz, Gözek, pınar bk. Doyduk köyü mevki adları)

Kamışağıl: Üzeri hasır otu yani kamışla örtülü hayvan barınağı olan mevkidir (KK 126).

3.2.2.18 Kapaklı Köyü Mevki Adları

Çardak: Koyun sürülerinin barındığı örtülü yapının bulunduğu mevki (KK 133, KK 135).

Göztepesi: Uzaktan gözü andıran bir tepenin bulunduğu yer (KK 134).

Uzunağıl: Duvarları ince ve uzun olan bir hayvan barınağının bulunduğu mevki (KK 134, KK 135).

Acıkuyu: Suyunun tadı acı olduğu için suyu içilemeyen bir kuyunun olduğu mevki (KK 133, KK 135).

Kamışlıdere: Hasır yapımında kullanılan kamışların yetiştiği sulak dere yatağı (KK 135).

Kurtderesi: Kurtların sıklıkla görüldüğü ve kurt yuvalarının bulunduğu derelik mevki (KK 133).

Yıldırımveri: Bu yerde çok eski zamanlarda yıldırım düşmesi sonucu çok sayıda koyun telef olmuş ve o günden sonra bu mevki bu ad ile anılır olmuştur (KK 133).

Hebilyurdu: Ahali bu yer adının nereden geldiğini bilmemektedir (KK 134, KK 135).

Maşatlık: Köy halkına ait olmayan ancak menşei de bilinmeyen, kaybolmaya yüz tutmuş mezarların bulunduğu mevki (KK 133, KK 134). (bk. Küçükyağlı köyü mevki adları)

Diklitaş: Peri bacasını andıran dikili bir taş olan mevki (KK 135).

Kumrudere: Toprak yapısı kumlu olan, ekilebilen dere yatağı (KK 133).

Kumluören: Toprağı kumlu olan arazinin adı (KK 133, KK 134).

Çat: Kuyuların bulunduğu ve tarla yollarının birleştiği mevki adı (KK 134).

“Oğuz Kağan destanı gibi, oldukça geç çağlarda yazılmış ve Çingiz Han devleti ile Doğu Türklerinin geleneklerini içinde toplayan eserlerde, kuyu manasına söylenmiş olan çat sözünü görüyoruz.” (Ögel, 1978: 112).

Taşlıtepe: Küçük yassı taşlarla örülü bir höyüğün bulunduğu mevki adı (KK 135).

3.2.2.19 Karahasanlı Köyü Mevki Adları

Erbeyin Düzü: İskân yıllarında ahaliye önderlik eden ve Erbek Bey diye bilinen kişinin konakladığı, arazisi dümdüz olan eski yerleşim yeri. (KK 136).

Urum Evleri: İskân öncesi hakların yaşadığı söylenen mağara ve yapılara Urum Evleri denilmiştir. (KK 139).

Tekir: “Bizler, bazı kedi cinsine Tekir deriz. Bu mevkide o cins kediler çokmuş bir zamanlar. Bu adın ondan dolayı konduğu söylenirdi.” (KK 141). Türk dilinin eski lehçelerinde Tekir sıfatının, bir renk ifade etmek için kullanıldığı görülmektedir. “Bu dönemde karşımıza çıkan ve tekir renk, kaplan renkli, iki renkli manalarına gelen esri sözcüğünün ise Harezm Kıpçak dönemine kadar kullanıldığını görüyoruz (Küçük, 2010: 560).”

Özbek: İskân yıllarında Karahasanlı köyü kurucularından Özbek adındaki şahsın arazisi olarak bilinen mevki (KK 140).

Sıçanlı: Tarla farelerinin sıklıkla rastlandığı mevkinin adı (KK 137).

Yeğencik: Köyün kurucu aşiretlerine mensup bir oymaktan dolayı bu mevkiye Yeğencik adı verilmiştir (KK 142).

Çardak: Eskiden kiler gibi kullanılan yapıların bulunduğu mevkinin adı (KK 136).

Göğ Arkaç: Çevresine göre yüksekte kalan bir koyun barınağının bulunduğu mevkinin adı (KK 138).

Erbek: İskân yıllarında Karahasanlı köyü kurucularından olan şahsın adıyla anılan mevki (KK 139, KK 142).

Maşat: Bu yer adının menşei bilinmemektedir. Ancak bir mezarlığın bulunduğu mevki adı olarak geçmektedir (KK 137, KK 140). (bk. Küçükyağlı köyü mevkileri)

Çelebiarkacı: Mevkinin bulunduğu köyün kurulduğu yıllarda bir mağaraya sığınarak yaşayan kimsesiz, garip bir şahıs varmış. Köy halkı bu şahsa “Çelebi” ismini vermiştir. Bu nedenle mevki bu adla anılır olmuştur (KK 138).

Şihvelideresi: Bu mevkide iskân yıllarında Şihveliler adıyla bilinen bir Türkmen oymağı yaşayıp göçmüştür. Bu isim söz konusu Türkmen topluluğundan esinlenerek verilmiştir (KK 140).

Atkafası: Uzaktan at kafasını andıran engebeli arazinin adı (KK 139).

Höyük: Büyük, yığma bir tepenin bulunduğu mevki (KK 136, KK 138, KK 139).

Dereköy: Köyün 3 km uzağındaki bir derenin içine kurulmuş yerleşim yeri adıdır (KK 141, KK 142).

3.2.2.20 Karasenir Köyü Mevki Adları

Kıyınüstü: Bir vadinin tepe çizgisinin düz alana açılan kısmındaki arazi adı. (KK 143).

Alatepe: Toprak yapısı çeşitli renklerde çakıl taşı ile dolu olan tepelik bölge (KK 144, KK 145).

Tozluyurt: Rüzgâr estiğinde toprağı kül gibi savrulan mevkinin adı (KK 147).

Gölyeri: İlkbahar ve kış aylarında suyun biriktiği çukur arazi (KK 146).

Çakılıburun: Yamacı çakıl taşlı olan yüksek çıkıntılı yer (KK 145).

Keveklilik: Eski yıllarda yapı taşı çıkarılan, yumuşak kayalık mevki (KK 147).

Dölek: Engibeli araziden sonra başlayan düz alan (KK 147).

Küçükkuyu: Küçük bir su kuyusunun bulunduğu çayırılık alanın adı (KK 143, KK 146, KK 147).

Büyükkuyu: Büyük su kuyusunun bulunduğu, bağ ve bahçe bulunan mevki (KK 143, KK 147).

Kumhüyük: Toprak yapısı kumlu olan yığma bir höyüğün bulunduğu mevki (KK 144).

Sazlık: Üzerinde hasır otunun bittiği, sulak bir arazinin adı (KK 145).

Sivrinin Dibi: Karasenir’in güneyinde, Şefaattli ilçesi köy arazilerine doğru giden yolun sağında, yüksek noktası sivri olan bir tepe bulunduğu mevkiye verilen ad (KK 143).

Karaçalı: Bodur karaçalıların bulunduğu mevki (KK 145).

Bozbel: İki dere yatağının arasında, toprağı boz renkte olan, verimsiz bir düzlüğün adı (KK 146).

Tuztaşı: Tuza benzeyen büyük bir taşın bulunduğu düzlük arazinin adı (KK 145).

İkiyüz: Büyük bir tepe silsilesinin her iki tarafına açılan mevki adı (KK 146).

Kartal Kayası: Kartalların sıklıkla görüldüğü, yüksek, kayalık bir yerin adı (KK 143, KK 144).

Uçuk: Duvarları yıkılmış eski bir ören yerinin bulunduğu kıraç mevki (KK 146).

Yurtlar: Eski yerleşim yeri kalıntıları olan ve etrafı mağaralarla çevrili araziye verilen ad (KK 145).

Kızıldikme: Kızıl renkte, silindir şeklinde bir dikili taşın olduğu mevki (KK 146).

Oklar: “Bu arazi alanında ok yapımında kullanılan ağaç türleri varmış. Ahaliden kimileri ok yapımında zanaatkârmış ve burada ok atış talimleri yapılmış. Onun içindir ki Oklar adı verilmiş bu mevkiye.” (KK 144).

3.2.2.21 Kaşkışla Köyü Mevki Adları

Yerbüzüğü: Bir dere yatağının daralarak iki yakasının kavuştuğu mevki (KK 149).

Karakum: Toprağının yapısının kara olmasından dolayı Karakum adı verilen mevki (KK 150).

Yurtlak: Eskiden yaz aylarında peynir, yağ gibi gıdaların hazırlandığı mevkidir. Aynı zamanda bu yerde çardaklarda kurulmuş (KK 148). Yörük obalarıyla ilgili bir incelemede, Yurtlak adının Akdeniz bölgesi Yörük obalarında aynı manalarda kullanıldığı yer almaktadır.²⁸

Kaanyurdu: Bu mevkide yüksek bir kaya üzerinde tahtı andıran bir oturma yeri bulunmaktadır. Çok eski zamanlarda bir Türk kağanının burada oba kurduğuna inanılmaktadır (KK 149).

Tatlıkuyu: Suyu yazın soğuk, kışın ılık akan bir pınarın bulunduğu mevkinin adıdır (KK 148, KK 150).

Yelliburun: Sürekli yel esen tepelik mevkinin dereye bakan kısmı (KK 150).

Meşelik: Meşe denilen ağaç cinsinin bol olduğu mevkinin adı (KK 149, KK 151).

Tepesidelik: Tepe noktasından girilebilen bir mağaranın bulunduğu arazi (KK 151).

---

²⁸“Yurt (KTAKY9): Yurt. Yurt(I) [yurtlak] 1.Yörüklerin yazın ya da kışın oturdukları yer: Yaz yurduna göçtük. (*Eğridir köyleri -Isp.; Cumalıkızık-Brs.; Yeniköy *Ereğli-Kn.,” (Çelikel, 2007: s.40)

Cinliburun: Tekin bir yer olarak bilinmeyen, cin gibi doğüstü güçlerin bulunduğu inanılan, değişik türde kayaların olduğu, yüksek, çıkıntılı bir yerin adı (KK 148).

Karbeyaz: Toprağının rengi oldukça beyaz olan mevkinin adı (KK 151).

Zopin: İskân yıllarında bugünkü Doyduk köyü ahalisinin bir kısmının geçici olarak barındığı kayalık mevkilere verilen isim (KK149).

3.2.2.22 Kuruagıl Köyü Mevki Adları

Avlak: “Köyümüzün güneyindeki Sarıdağ denilen yüksek tepe yamaçlarından akan kar ve yağmur suları, hafif çökelge olan bu mevkide göl oluşturmaktaydı. Avcılar bu göle ördek, kaz gibi yaban hayvanı avlamaya giderdi. Bu nedenle bu alana Avlak denilmiş. Son zamanlarda ise kuraklıktan dolayı artık göl oluşmaz oldu.” (KK 154).

Tuztaşı: Tadı tuz gibi olan, hayvanların yaladığı büyük bir kayanın bulunduğu ve aynı zamanda hayvanların yayıldığı arazi alanıdır (KK 153).

Çökelge: Belli bir alanında genişçe, sulak, bataklık bir çukurun olduğu bu mevkiye çöken yer anlamında Çökelge adı verilmiş (KK 153). Kaynak kişilerden elde edilen bilgilerden bu yer adına aynı zamanda “Batalga” da denildiğini öğrenmekteyiz (KK 154).

Havayurdu: Bir zamanlar Hava adında bir kadının önderlik ettiği bir oymağın yaşadığı mevkinin adı (KK 152).

Gavurölüsü: Gayrimüslim mezarı olduğu varsayılan taşlık arazi (KK 155).

Akçaağıl: Beyaz taşlarla çevrili bir hayvan barınağının bulunduğu, kıraç alanın adı (KK 152, KK 154).

3.2.2.23 Küçükyağlı Köyü Mevki Adları

Yelatan: Sürekli sert rüzgâr esen, sıra sıra tepelerin bulunduğu mevki adı (KK 156).

Kuzuin: Kuzuların barındığı bir mağaranın bulunduğu mevkiye verilen ad (KK 159).

Maşatlık: İskân öncesinden kalma mezar kalıntılarının olduğu yerin adı (KK 158).

İncebel: Dereden düzlüğe çıkılan balıksırtı bir yükseltisi olan mevki (KK 156).

Taştepe: Taşla yığılmış bir höyüğün bulunduğu arazinin adı (KK 157, KK 158).

Bardakçı: Bardak, çanak, çömlek kırıklarının çıktığı; sulak ve geniş bir dere yatağının adı (KK 159).

Mahuk: Alıç ağaçlarının bulunduğu mevki (KK 157).

Eşekkıran: Bir tarihte, burada toplanan eşeklere kurtlar saldırarak hepsini öldürmüştür. Bu olaydan sonra bu mevkiye Eşekkıran adı verilmiştir (KK 158).

Damlalı İn: Tepesinde sarkıtları olan bir mağaranın bulunduğu yer (KK 156, KK 157).

3.2.2.24 Küllüce Köyü Mevki Adları

Abidoğlu: Bozok yaylasında barınan bir aşiret ağasının adıyla anılan mevki (KK 160).

Alatepe: Gri, boz renkli taşlarla yığma bir höyüğün bulunduğu mevkinin adı (KK 160, KK 161).

Değirmen Ocağı: Buğday öğütülen bir su değirmeninin bulunduğu yer (KK 162, KK 163).

Çatalhöyük: Tepe noktasında iki yığma yükseltisi bulunan bir höyüğün bulunduğu mevki (KK 160, KK 163).

Dikilitaş: Silindirik şekline benzer bir dikili taşın bulunduğu düz mevki (KK 160).

Tozluyurt: Toprağı kül gibi tozan, verimsiz arazi (KK 160).

İz Kayası: “Bir tarihte Ermeni çeteleri köye baskın yapar. Ahaliden çoğu insanı kılıçtan geçirirler. Dehşete düşen genç bir kız bu mevkiye doğru kaçmaya başlar. Çete elemanlarından biri peşinden gidip onu yakalar. Kılıç sallayarak kızını korkutup, kötülük yapmak ister. Kızcağız, “Yardım et Allah’ım!” diye haykırarak öylesine niyaz eder ki dağ taş inler. Kız bir anda kayaya dönüşür. Eşkıyanın kıza savurduğu kılıçtan çingilar çıkar. Çete elemanları dehşete düşüp kaçar gider. Üzerinde kılıç izleri bulunan bu kayanın olduğu mevkiye ahalimiz ‘İz Kayası’ der (KK 161).”

Kırcalı: İskân yıllarında önderlerinin adı Kırcalı olan bir oymağın bir müddet barındığı mevkinin adı (KK 163).

3.2.2.25 Merdanali Köyü Mevki Adları

Tepesidelik: Üstü oyulmuş mağaraların bulunduğu mevki (KK 164).

Kurtderesi: Kış aylarında sıklıkla kurt görülen bir dereye verilen ad (KK 165).

Çatal Arkaç: Çatalı andıran, iki bölmeli bir hayvan barınağının olduğu mevki (KK 166).

Killik: Toprak yapısı kil olan mevkinin adı (KK 164, KK 166).

Tilki Deliği: Tilki yuvaları çok olduğu bir mevki (KK 164, KK 165).

Hebilyurdu: Bu yer adının anlamının nereden geldiğini bilmemektedir (KK 165).

(bk. Kapaklı köyü mevki adları: Hebilyurdu).

Karacaoğlan Çardağı: Eski zamanlarda oba oba gezen bir âşık, yanı başında örtülü bir dam olan buradaki su kaynağının başında birkaç gün konaklamıştır. Sonraki yıllarda halk, bu âşığın Karacaoğlan olduğu iddiası ile bu mevkiye bu adı vermiştir (KK 166).

Keçiarkacı: Keçilerin barındığı, çevrili alanın adıdır (KK 165).

Yeniburun: Toprak kayması sonucu oluşan, çıkıntılı, yüksekçe bir yerin adı.

Toprak Pınar: Suyu yer yer toprakla karışık akan doğal bir su kaynağının olduğu mevkidir (KK 164, KK 166). Başka bir araştırmaya göre ise bu alanda suyun çıktığı alan üzerinde taş ve kaya olmayıp tamamen toprak olduğu için mevkiye bu isim verilmiştir (Yumuşak, 2017: 92).

Merdanali Tepesi: “Bu yerleşim alanına obalarımız kurulurken günlerce karla karışık yağmur yağmış ve tufan kopmuş gibi sel taşkınları olmuş. Obamızın yaşlılarından biri yerleşim alanının doğusundaki tepeye çıkarak ellerini göğe açıp “Yetiş pirim Ali car sende kaldı!” diye haykırınca tufan durmuş derler. Bunun üzerine o tepeye Merdanali Tepesi, köyümüze de Merdanali adı verilmiştir.” (KK 164).

3.2.2.26 Özce Köyü Mevki Adları

Göztepesi: Uzaktan göze benzeyen bir tepenin bulunduğu mevkiye verilen ad (KK 167).

Kale: Kaleyi andıran yıkılmış yapılar bulunan sıralı tepeler bulunan mevki (KK 169, KK 170).

Kızıltepe: Toprağı kızıl renkte olan tepelik mevki (KK 168).

Acıkuyu: Suyu acı olan bir kuyunun bulunduğu, çayırılık bir alanın adı (KK 167, KK 168).

3.2.2.27 Taşlıhöyük Köyü Mevki Adları

Sayağıl: Duvarı, ince yassı taşlarla örülerek çevrilmiş olan bir hayvan barınağının bulunduğu mevkinin adı (KK 171, KK 173).

Çöl: Verimli olmayan, genel olarak kıraç, susuz geniş kıraç arazi adı (KK 171, KK 173, KK 174).

Sofrasıbüyük: Eskiden çok sulak, her türlü meyve ağaçları olan; gelip geçenin konaklayarak açlığını giderdiği, bağ, bahçe, bostan yerlerinin bulunduğu vadiye verilen addır (KK 174).

Çardak: Kimi zaman kiler gibi kullanılan, bir bölümünde kışın hayvanların barındığı örtülü damların bulunduğu mevki (KK 171, KK 173).

Eşekkıran: Eşeklerin yayılıp, barındığı ve sıklıkla kurtların saldırısına uğradığı derelik alanın adı (KK 172).

Taşlyurt: Toprağı, çıkma yapı taşlarıyla dolu eski yerleşim yeri arazisine verilen ad (KK 173).

Dağılgan: Bu mevkide bulunan obanın daha sonra dağılarak göç etmesinden dolayı mevkiye bu ad verilmiştir (KK 173).

Laledöleği: Eskiden lalelerin çok olduğu mevkinin düzleşen kısmına verilen ad (KK 172).

Çevriyat: Eski bir ören yerinin bulunduğu mevkidir (KK 173).

Gölet: Su barajı bulunan mevkidir (KK 171, KK 172, KK 174).

3.2.2.28 Yassıca Köyü Mevki Adları

Çeşme Boğazı: Hayvanların su içtiği bir çeşmenin bulunduğu dere yatağının başlangıcına verilen isimdir (KK 178, KK 179).

Gökhöyük: Yüksek ve oldukça dik bir höyüğün bulunduğu mevkidir (KK 175).

Balçalısı: Arıların yuvalanarak bal yaptığı, çalılık, engebeli araziye verilen addır (KK 176).

Öteyüz: Kırşehir ili Mucur ilçesine giden yolun batı yakasına verilen addır (KK 177).

Koç Deresi: Kış ayından sonra koyunlardan ayrı tutulan koçların, ekim ya da kasım ayında, çeşitli renklere boyanıp, boncuklarla süslenerek çiftleşmeleri amacıyla sürü içine salıverildiği bir deredir. Bu nedenle buraya Koç Deresi adı verilmiştir (KK 176).

Garipli: Garipli adı verilen oldukça büyük bir höyüğün bulunduğu araziye doğru olan mevkidir (KK 176).

Kurudere: Suyu kurumuş dere yatağı bulunan mevkiye verilen addır (KK 177).

3.3 Diğer Çalışmalarda Geçen ve Yerleri Tespit Edilemeyen Mevki Adları

Tez çalışmasının giriş kısmında da bahsedildiği üzere Kozaklı yöresinde daha önce yapılan çalışmalarda yer adlarıyla ilgili birkaç bilginin varlığı söz konusudur. Bu çalışmalar arasında Yumuşak (2017)'a ait "Nevşehir Yöresi Yer Adları ve Bunlar Hakkındaki Anlatmalar" adlı yüksek lisans çalışmasında tespit edilen ancak yerleri tam anlamıyla belirtilmeyen mevki isimleri vardır.

Hacı Gediğin Ağılı: Kozaklı'nın batısına düşmektedir. Bu alanda "Hacı Gedik" isminde bir şahısın ağılı bulunduğu için mevkiye bu isim verilmiştir (Yumuşak, 2017: 87).

Deve Damı: Kozaklı'nın kuzeyine düşmektedir. Dam Nevşehir ağzında "hayvanların beslendiği ahır" manasındadır. Bu alan üzerinde yoldan geçmekte olan develi kafilelerin dinlenmesi, konaklaması sebebiyle alana bu isim verilmiştir (Yumuşak, 2017: 94).

Mera: Kozaklı'nın doğusuna düşmektedir. Bu alana 1950'li yıllarda Bulgaristan'dan göçenlere devlet tarafından topraklar tahsis edilmiştir. Daha sonra bu göçmenler buraları terk ettiği için bu alanlar mera olarak isimlendirilmiştir (Yumuşak, 2017: 102).

Yapılı: Kozaklı'nın doğusuna düşmektedir. Bu alan üzerine çıkan sıcak suların etrafının yapılarla çevrilmesi, bunların koruma altına alınması sebebiyle mevkiye bu isim verilmiştir (Yumuşak, 2017: 112).

Tozlar Gaçtı (Kaçtı): Kozaklı'nın batısına düşmektedir. Bu alanda çok fazla toz bulunduğu için ve insanın gözüne kaçtığı için mevkiye bu isim verilmiştir (Yumuşak, 2017: 112).

Üç Kardeş: Kozaklı'nın doğusuna düşmektedir. Bu alan üzerinde üç tane birbirine benzeyen ve yakın kayalar bulunduğu için mevkiye bu isim verilmiştir (Yumuşak, 2017: 112).

Musluğun Altı: Kozaklı'da bir mevki adıdır. "Bizim köyde, elmalığımızın olduğu yerde bir pınar var ve pınarın çok az suyu var. Suyun akışı bugünkü musluk suyu gibi, çok az. İşte, o sudan dolayı "Musluğun Altı" deniyor." (Yumuşak, 2017: 169).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KOZAKLI İLÇESİ YER ADLARININ ALFABETİK DİZİNİ, SAYISIVE TASNİFİ

4.1 İLÇE YER ADLARININ ALFABETİK DİZİNİ

Abdi	Altunsu	Beştepe
Abidoğlu	Arkaç	Beyleğin Düzü
Abidoğlu Çölü	Arkaç Yurdu	Boğaziçi
Acı	Arpaçukuru	Bozat
Acıkuyu	Arpaçukuru	Bozat
Acıkuyu	Aşlık	Bozbel
Acıkuyu	Atkafası	Bozoğlan
Adana Gediği	Avlak	Bölüşük
Adatepe	Aylı	Burnukara
Ağdaş	Aylı Yüzü	Buruncuk
Ağlönü	Bağlıca	Buzluk
Ağoluk	Bahçecik	Büyükkuyu
Akbayır	Bahçelievler	Büyükyadı
Akçaağıl	Bâkarşısı-Beykarşısı	Cağşak
Akçaağıl	Balçalısı	Camızarkacı
Akpınar	Balıklı	Camızpişiren
Alacahöyük	Balıklı	Cankurtaran
Alatepe	Bardakçı	Cankurtaran
Alatepe	Başpınar	Capıllı Dere
Altunçukuru	Belekli	Cırcırbaşı

Cırrığınören	Çevriyat	Doyduk
Cin Deresi	Çift Arkaç	Dökmetaş
Cinkayası	Çifttepe	Dölek
Cinlikaya	Çiğdem Tepesi	Dölek
Cinlikaya	Çiğdemli Boğazı	Dölek
Cinliköprü	Çokumağıl	Dört Yol
Cinniburun	Çokumtaş	Düz
Cin Tepesi	Çökelge	Düz
Coplandere	Çökük	Emek
Çakılıburun	Çöl	Erbek
Çakmaklık	Çöl	Erbeyin Düzü
Çalıklıbayır	Çöl	Eriğin Hamamı
Çalıpalma	Çöl	Eşe Deresi
Çanak	Çöl	Eşek Deresi
Çanak Kaya	Çukurağıl	Eşekkıran
Çardak	Çukurağıl	Eşekkıran
Çardak	Çukurtarla	Eşekkıran
Çardak	Dağılgan	Eşek Kayası
Çardak	Damdelik	Fırın Önü
Çardaklı	Damlalı İn	Garipli
Çat	Darıyeri	Garipmezar
Çatal Arkaç	Davalı Su	Gariptürbe
Çatalhöyük	Dede	Gavur Dağı
Çatmeyil	Değirmen	Gavuroğlunun İni
Çavuşun Yurdu	Değirmen Ocağı	Gavurölüsü
Çayiçi	Delikkaya	Gavurölüsü
Çelebiarkacı	Deliklikaya	Gavurtaa
Çerçi Höyüğü	Deliklikaya	Gazinin Hamamı
Çerezli	Dereköy	Gerce
Çerkez Kayası	Devebaşı	Göğ Arkaç
Çeşme Boğazı	Develik	Göğpınar-Göpınar
Çetelik	Dikilitaş	Gökhöyük
Çevriyat	Dikilitaş	Gökuyu

Gölet	Kalankaldı	Keçiarkacı
Gölyeri	Kaldırım	Kefal
Gölyurdu	Kaldırım	Kelt
Gömük	Kale	Kelt
Gözek	Kalecik	Kelt
Gözen	Kaledibi	Kelt
Göztepesi	Kamışlıağıl	Kelt
Göztepesi	Kamışlı Arkaç	Kelteşiği
Göztepesi	Kanlıbel	Kepir
Hacıfakılı	Kanlıca	Keval
Hakanyurdu	Kapaklı	Keveklık
Hamamorta	Kaplıcalar	Keveklık
Havayurdu	Kara İn	Keveklık
Hebilyurdu	Kara Arkaç	Kıranağıl
Hebilyurdu	Karacangal	Kırcalı
Hızıruşağı	Karacaoğlan Çardağı	Kırgı
Hoca Ahmet Yesevi	Karaçalı	Kırgı
Horhor	Karaçalı	Kırmızıburun
Horhor	Karaçoban	Kıyınüstü
Horhor	Karadam	Kızıl Bayır
Horonyurdu	Karahasanlı	Kızıl Savak
Höyük	Karakum	Kızılağıl
İğdeli Dere	Karakum	Kızıl Arkaç
İkitelliarası	Karaseki	Kızılbaş Yolu
İkiyüz	Karasenir	KızılbaşKonağı
İmran	Karasu	Kızılburun
İncebel	Karbeyaz	Kızıldikme
İncebel	Kartal Kayası	Kızılkoyunlu
İz Kayası	Kartal Kayası	Kızılsavak
Kaanyurdu	Kartal Tepesi	Kızıltepe
Kaçkaçyurdu	Kaşkışla	Kızlardamı
Kak	Katiçi	Killik
Kalankaldı	Kavaklıören	Killikyolu

Koca İğde	Lale	Sayağıl
Kocadere	Lale Döleği	Saylak
Kocahasan	Lale Döleği	Saylak
Kocatepe	Laleli	Sazlık
Koç Deresi	Leylek Kayası	Sehimler
Kolbaşı	Mahuk	Seki
Kombina	Mamalı Uşağı	Selbasan
Koyak	Maşat	Sıçanlı
Koyak	Maşatlık	Sığırnalı
Kozaklı	Maşatlık	Sığırnalıoğlu
Körin,	Mektep Yurdu	Sıramaç
Körkuyu	Mendilli	Sivrinin Dibi
Körpınar	Merdanali	Sofrasıbüyük
Kumhöyük	Merdanali Tepesi	Sulu
Kumludere	Meryemkaçan	Süpürgelik
Kumluören	Meşelik	Sürmeli
Kumseki	Nohut Kayası	Şapkalıkaya
Kurşunluboğaz	Obadağıtan	Şebeğini
Kurtboğan	Oklar	Şehir Kolu
Kurtderesi	Ömeryatan	Şemsettin Kalesi
Kurtderesi	Ömeryatan	Şihvelideresi
Kurtderesi	Ören	Şırşır
Kuruvağıl	Örenyeri	Tapırlıyer
Kurudere	Öteyüz	Taşlı Arkaç
Kuşgözü	Öz	Taşlıhöyük
Kuyuluyurt	Özbek	Taşlıtepe
Kuzu İni	Özce	Taşlıyurt
Küçükkuyu	Pullu Tepe	Taştepe
Küçükyalı	Safalıkaya	Taştepe
Küllü Arkaç	Samsun Höyüğü	Tatlıkuyu
Küllüce	Sarıdağ	Teke Deresi
Küllühöyük	Sarının İni	Tekir
Kültepe	Sarıtaş	Tepesidelik

Tepesidelik	Ürmütlü	Yazlakdüzü
Tilki Kayası	Yabanlı	Yedidağ
Tilki Kayası	Yabanlı Değirmeni	Yedigöz
Tilki Kayası	Yabanlıdüzü	Yeğencik
Tilki Deliği	Yağlama	Yeğencik
Tilki Deliği	Yalnıztepe	Yelatan
Tokdemiroğlu	Yalnıztepe	Yelatan
Toprak Pınar	Yamaç	Yelatan
Torcuman	Yanık Değirmen	Yelliburun
Tozluyurt	Yanık Değirmen	Yelliburun
Tozluyurt	Yanıkçardak	Yeni Mahalle
Tozluyurt	Yanıkören	Yeniburun
Tuztaşı	Yarıkkaya	Yeniyapan
Tuztaşı	Yassıca	Yerbüzüğü
Uçuk	Yayla	Yıldırımıyeri
Uçuk	Yayla	Yunnak
Uçukkaya	Yazılıtaş	Yurtlak
Urum Evleri	Yazlak	Yurtlar
Uyuz Hamamı	Yazlak	Yurtyeri
Uzunağıl	Yazlak	Zopin
Üçağıl	Yazlakbaşı	
Üçkuyu	Yazlak Boğazı	

4.2. KOZAKLI İLÇESİNDEKİ YER ADLARININ GÜNCEL SAYISI

4.2.1 Yerleşim Yeri Olarak Yer Adlarının Güncel Sayısı

4.2.1.1 Mahalle sayısı

2022 yılı itibarıyla Kozaklı merkez 10 mahalleden ibarettir:

1. Altunsu Mahallesi
2. Bağlıca Mahallesi
3. Bahçelievler Mahallesi
4. Buruncuk Mahallesi
5. Emek Mahallesi

6. Hamamorta Mahallesi
7. Hoca Ahmet Yesevi Mahallesi
8. Kızılkoyunlu Mahallesi
9. Yabanlı Mahallesi
10. Yeni Mahalle²⁹

4.2.1.2 Köy Sayısı

2022 yılı itibarıyla Kozaklı'da köy olarak 27 yerleşim yeri bulunmaktadır:

1. Abdi Köyü
2. Akpınar Köyü
3. Aylı Köyü
4. Belekli Köyü
5. Boğaziçi Köyü
6. Büyükyağlı Köyü
7. Çağşak Köyü
8. Çayıçi Köyü
9. Doyduk Köyü
10. Dört Yol Köyü
11. Gerce Köyü
12. Hacıfakılı Köyü
13. Hızırüşağı Köyü
14. İmran Köyü
15. Kalecik Köyü
16. Kanlıca Köyü
17. Kapaklı Köyü
18. Karahasanlı Köyü
19. Karasenir Köyü
20. Kaşkışla Köyü
21. Kuruağıl Köyü
22. Küçükyağlı Köyü
23. Küllüce Köyü

---

²⁹<http://www.kozakli.gov.tr/nufus>, 6 Mayıs 2022

24. Merdanali Köyü
25. Özce Köyü
26. Taşlıhöyük Köyü
27. Yassıca Köyü³⁰

4.2.2 Mevki Olarak Yer Adlarının Güncel Sayısı

4.2.2.1 Mahallelere Ait Mevki Sayısı

Yeni Mahalle, Hoca Ahmet Yesevi, Bahçelievler, Emek Mahallesi sonradan oluştuğu için bunlara yakın arazilerdeki mevkiiler aşağıdaki yerleşim yerleriyle anılmaktadır.

Mahallelere ait mevki sayısı:

Altunsu Mahallesi:4 (KK 1, KK 2, KK 3, KK 4, KK 5, KK 6, KK 7, KK 8)

Bağlıca Mahallesi: 12 (KK 9, KK 10, KK 11, KK 12, KK 13, KK 14, KK 15)

Buruncuk Mahallesi: 12 (KK 19, KK 20, KK 21, KK 22, KK 23, KK 24, KK 25, KK 26, KK 27, KK 28).

Emek Mahallesi: 2 (KK 29, KK 30, KK 31, KK 32)

Hamamorta Mahallesi: 8 (KK 33, KK 34, KK 35, KK 36, KK 37, KK 38, KK 39)

Yabancı Mahallesi ve Kızılkoyunlu Mahallesi: 12. Bu iki mahalle eski adı ile Kozaklı köyü olarak aynı araziye sahiptir (KK 43, KK 44, KK 45, KK 46, KK 47, KK 48, KK 49, KK 50).

4.2.2.2 Köylere Ait Mevki Sayısı

Abdi Köyü: 13 (KK 54, KK 55, KK 56, KK 57, KK 58).

Akpınar Köyü: 13 (KK 59, KK 60, KK 61, KK 62)

Aylı Köyü: 12 (KK 63, KK 64, KK 65, KK 66)

Belekli Köyü: 7 (KK 67, KK 68, KK 69, KK 70, KK 71)

Boğaziçi Köyü: 27 (KK 72, KK 73, KK 74, KK 75, KK 76, KK 77)

Büyükyazlı Köyü: 12 (KK 80, KK 81, KK 82, KK 83)

Cağşak Köyü: 7 (KK 84, KK 85, KK 86)

Çayıçi Köyü: 12 (KK 87, KK 88, KK 89, KK 90)

Doyduk Köyü: 17 (KK 91, KK 92, KK 93, KK 94, KK 95)

Dört Yol Köyü: 10 (KK 96, KK 97, KK 98, KK 99, KK 100)

³⁰<http://www.kozakli.gov.tr/nufus>, 6 Mayıs 2022

Gerce Köyü: 15 (KK 101, KK 102, KK 103, KK 104, KK 105, KK 106)
Hacıfakılı Köyü: 11 (KK 107, KK 108, KK 109, KK 110)
Hızırşığı Köyü: 10 (KK 111, KK 112, KK 113, KK 114)
İmran Köyü: 12 (KK 115, KK 116, KK 117, KK 118)
Kalecik Köyü: 19 (KK 119, KK 120, KK 121, KK 122, KK 123, KK 124, KK 125)
Kanlıca Köyü: 16 (KK 126, KK 127, KK 128, KK 129, KK 130, KK 131, KK 132)
Kapaklı Köyü: 13 (KK 133, KK 134, KK 135)
Karahasanlı Köyü: 15 (KK 136, KK 137, KK 138, KK 139, KK 140, KK 141, KK 142)
Karasenir Köyü: 21 (KK 143, KK 144, KK 145, KK 146, KK 147)
Kaşkışla Köyü: 11 (KK 148, KK 149, KK 150, KK 151)
Kuruagağl Köyü: 6 (KK 152, KK 153, KK 154, KK 155)
Küçükyağlı Köyü: 9 (KK 156, KK 157, KK 158, KK 159)
Küllüce Köyü: 8 (KK 160, KK 161, KK 162, KK 163)
Merdanali Köyü: 11 (KK 164, KK 165, KK 166)
Özce Köyü: 4 (KK 167, KK 168, KK 169, KK 170)
Taşlıhöyük Köyü: 10 (KK 171, KK 172, KK 173, KK 174)
Yassıca Köyü: 7 (KK 175, KK 176, KK 177, KK 178, KK 179)
Ahalisi göç etmek suretiyle köy tüzel kişiliği ortadan kalkan Burnukara köyü arazisinde ise 6 mevki bulunmaktadır (KK 78, KK 79).
Kozaklı ilçesinde 10 mahalle, 27 köy olmak üzere 37 yerleşim yeri arazisinde mevki olarak, dağılmış olan Burnukara köyü mevkileri dâhil 382 yer adı tespit edilmiştir. Kozaklı ilçesinin adı, yerleşim yerleri ve mevkileriyle birlikte toplam 422 yer adı kaynağıyla birlikte ele alınmış olunacaktır.

4.3 İLÇE MERKEZİNDE BULUNAN YER ADLARININ TASNİFİ

4.3.1 Aynı Adı Taşıyan Yer Adları

Acıkuyu 3, Akçaağıl 2, Alatepe 2, Arpaçukuru 2, Balıklı 2, Bozat 2, Cankurtaran 2, Cinlikaya 2, Çardak 4, Çöl 5, Çukurağıl 2, Deliklikaya 2, Dikilitaş 2, Dölek 3, Düz 2, Eşekkıran 3, Gavurölüsü 2, Göztepesi 3, Hebilyurdu 2, Horhor 3, İncebel 2, Kalankaldı 2, Kaldırım 2, Karaçalı 2, Karakum 2, Kartal Kayası 2, Kelt 5, Keveklik 3, Kırgı 2, Kızılbaş Yolu 2, Koyak 2, Kurtderesi 3, Lale Döleği 2, Maşatlık 2,

Ömeryatan 2, Saylak 2, Şehir Kolu 2, Taştepe 2, Tepesidelik 2, Tilki Kayası 3, Tilki Deliği 2, Tozluyurt 3, Tuztaş 2, Uçuk 2, Yalnıztepe 2, Yanık Değirmen 2, Yayla 2, Yazlak 3, Yeğencik 2, Yelatan 3, Yelliburun 2

4.3.2 Kişi Adlarıyla İlgili Yer Adları

Abdi, Abidoğlu, Abidoğlu Çölü, Çavuşun Yurdu, Erbek, Erbeyin Düzü, Eriğin Hamamı, Eşederesi, Gazinin Hamamı, Hacıfakılı, Havayurdu, Kırçali, Kocahasan, Mamalı Uşağı, Özbek, Şemsettin Kalesi, Şihvelideresi, Tokdemirlioğlu

4.3.3 Tarihi Şahsiyetlerle İlgili Yer Adları

Bâkarşısı-Beykarşısı, Hakanyurdu, Hoca Ahmet Yesevi, Kaanyurdu, Karacaoğlan

4.3.4 Yaşanmış Olaylarla İlgili Yer Adları

Cankurtaran, Çalıpalma, Çetelik, Dağılgan, Davalı Su, İz Kayası, Kaçkaçyurdu, Kalankaldı, Kanlıbel, Kanlıca, Meryemkaçan, Obadağitan, Selbasan, Yıldırımıyeri

4.3.5 Eski Yerleşim Yeri Kalıntılarıyla İlgili Yer Adları

Bardakçı, Çevriyat, Hebilyurdu, Horonyurdu, Kelt, Kelteşiği, Kumluören, Ören, Örenyeri, Uçuk, Urum Evleri, Uyuz Hamamı, Yanıkören

4.3.6 Farklı Yerleşim Yeri Adı ve Yerleşim Yerinin Özelliğiyle İlgili Yer Adları

Adana Gediği, Dereköy, Yeni Mahalle, Yurtlar, Yurtyeri

4.3.7 Dini İnançla İlgili Yer Adları

Hızırüşağı, İmran, Kızılbaş Yolu, Kızılbaş Konağı, Kızılbaşyolu, Merdanali, Merdanali Tepesi.

4.3.8 Farklı Kültür ve İnançlarla İlgili Yer Adları

Çerkez Kayası, Gavur Dağı, Gavuroğlunun İni, Gavurölüsü, Gavurtaa, Maşat, Maşatlık

4.3.9 Mistik Yer Adları

Cin Deresi, Cinkayası, Cinlikaya, Cinliköprü, Cinniburun, Cin Tepesi, Dede, Garipli, Garipmezar, Gariptürbe, Karaçoban, Ömeryatan, Şihvelideresi

4.3.10 Üretimle İlgili Yer Adları

Aşlık, Buzluk, Değirmen, Değirmen Ocağı, Fırın Önü, Oklar, Yabancı Değirmeni, Yağlama, Yanık Değirmen

4.3.11. Renklerle İlgili Yer Adları

Akbayır, Bozat, Bozbel, Bozoğlan, Burnukara, Kara İn, Kara Arkaç, Karaçalı, Karadam, Karahasanlı, Karakum, Karaseki, Karasenir, Karasu, Karbeyaz, Kırmızıburun, Kızıl Bayır, Kızıl Savak, Kızılağıl, Kızıl Arkaç, Kızılburun, Kızıldikme, Kızılkoyunlu, Kızılsavak, Kızıltepe, Sarıdağ, Sarının İni, Sarıtaş, Tekir

4.3.12 Su ile İlgili Yer Adları

Acı, Acıkuyu, Ağoluk, Akpınar, Altunsu, Başpınar, Büyükkuyu, Çayıçi, Çeşme Boğazı, Göğpınar, Gökuyu, Gölet, Gölyeri, Gölyurdu, Gözek, Gözen, Hamamorta, Horhor, Kaplıcalar, Körkuyu, Körpınar, Kuyuluyurt, Küçükkuyu, Öz, Özce, Sulu, Şırşır, Tatlıkuyu, Toprak Pınar, Üçkuyu, Yunnak.

4.3.13 Hayvan ve Hayvancılıkla İlgili Yer Adları

Atkafası, Balıklı, Camızarkacı, Camızpişiren, Cırcırbaşı, Cırrıgınören, Devebaşı, Develik, Eşek Deresi, Eşekkıran, Eşekkayası, Keçiarkacı, Kartal Kayası, Kartal Tepesi, Koç Deresi, Kurtboğan, Kurtderesi, Kuşgözü, Kuzu İni, Leylek Kayası, Sıçanlı, Sığırmalı, Sığırmalıoğlu, Şebeğini, Teke Deresi, Tilki Kayası, Tilki Deliği Ağılönü, Akçaağıl, Arkaç, Arkaç Yurdu, Çardak, Çardaklı, Çatal Arkaç, Çelebiarkacı, Çiftli Arkaç, Çokumağıl, Çukurağıl, Göğ Arkaç, Kamışağıl, Kamışlı Arkaç, Kıranağıl, Kuruağıl, Küllü Arkaç, Sayağıl, Taşlı Arkaç, Uzunağıl, Üçağıl, Yanıkçardak, Yayla, Yazlak, Yazlakbaşı, Yazlak Boğazı, Yazlakdüzü

4.3.14 Bitkilerle İlgili Yer Adları

4.3.14.1 Yabani Bitkilerle İlgili Yer Adları

Çiğdemli Boğazı, Çiğdem Tepesi, Lale, Lale Döleği, Laleli, Sazlık, Süpürgelik

4.3.14.2 Ekilen Ürünler ve Yerleriyle İlgili Yer Adları

Arpaçukuru, Bağlıca, Bahçecik, Bahçelievler, Darıyeri, Nohut Kayası

4.3.14.3 Ağaçlarla İlgili Yer Adları

Balçalısı, Çerezli, İğdeli Dere, Kavaklıören, Koca İğde, Meşelik

4.3.15 Arazi Yapısıyla İlgili Yer Adları

Altunçukuru, Avlak, Beyleğın Düzü, Boğaziçi, Buruncuk, Cağsak, Capıllı Dere, Coplandere, Çakmaklık, Çalıklıbayır, Çanak, Çatmeyil, Çökelge, Çökük, Çöl, Dölek, Düz, Gömük, Kaldırım, Kepir, Keveklık, Kırgı, Kıymüstü, Kocadere, Koyak, Kumludere, Kumseki, Kurşunluboğaz, Kurudere, Saylak, Seki, Taşlyurt, Tozluyurt, Yabanlıdüzü, Yamaç.

4.3.16 Toprak Yapısıyla İlgili Yer Adları

Çukurtarla, Killik, Killikyolu, Kumseki, Kumludere, Küllüce, Tapırlyer

4.3.17 Doğal ve İnsan Kaynaklı Yükseltilele ilgili Yer Adları

4.3.17.1 Doğal Yükselti ve Oluşumlarla İlgili Yer Adları

Adatepe, Ağdaş, Alatepe, Beştepe, Çakıllıburun, Çanak Kaya, Çifttepe, Damlalı İn, Damdelik, Deliklikaya, Göztepesi, Kale, Kalecik, Kaledibi, Kocatepe, Körin, Safalıkaya, Sivrinin Dibi, Şapkalıkaya, Taşlıtepe, Taştepe, Tepesidelik, Tuztaş, Uçukkaya, Yalnıztepe, Yarıkaya, Yedidağ, Yelliburun, Yeniburun.

4.3.17.2 İnsan Kaynaklı Yükseltilelerle İlgili Yer Adları

Alacahöyük, Catalhöyük, Çerçi Höyüğü, Çokumtaş, Dikilitaş, Dökmetaş, Gökhöyük, Höyük, Kumhöyük, Küllühöyük, Kültepe, Pullu Tepe, Samsun Höyüğü, Taşlıhöyük, Yazılıtaş

4.3.18 Yapılan Sınıflandırmaya Girmeyen Yer Adları

Aylı, Aylı Yüzü, Belekli, Bölüşük, Büyükyazlı, Çat, Doyduk, Dört Yol, Emek, Gerce, İkitelarası, İkiyüz, İncebel, Kak, Kapaklı, Kaşkışla, Katiçi, Kefal, Keval, Kızlardamı, Kolbaşı, Kombina, Kozaklı, Küçükyağlı, Mahuk, Mektep Yurdu, Mendilli, Öteyüz, Sehimler, Sıramaç, Sofrasıbüyük, Sürmeli, Şehir Kolu, Torcuman, Ürmütlü, Yabanlı, Yassıca, Yedigöz, Yeğencik, Yelatan, Yenyapan, Yerbüzüğü

SONUÇ

Söz konusu çalışma, yörede yaşayan topluluğun dil ögesi aracıyla yaşanılan mekânı, evreni ve hayatı nasıl algılayıp adlandırdığı üzerinedir. Kozaklı ilçesinde 181 kaynak kişiyle görüşülmüş ve toplamda 422 yer ve mevki adı tespit edilmiştir. Kozaklı ilçesinde 10 mahalle ve 28 köy olmak üzere toplamda 38 yerleşim yeri bulunmaktadır. İncelemede, sadece yer adları verilmemiş aynı zamanda söz konusu yer adının neden verildiği üzerine de bilgiler tespit edilmiştir. Yörede yer alan yer adlarının bazı durumlarda birbirini tekrar eden özellikte olduğunu söylemek mümkündür. Hayvan ve hayvancılıkla ilgili yer adlarının çok fazla olması, toplumun ekonomik uğraşı ile kültürlenme arasında önemli bir bağ olduğunu göstermektedir.

Kozaklı'da 28 köy ile ilgili tespitler, her bir köye verilen adın anlatısı ve anlamı noktasında değerlendirmeye alınarak yapılmıştır. Bununla birlikte köy sınırları içerisinde mevki adları ayrı bir başlık altında incelenmiş ve yine söz konusu mevki adlarının adlandırılış bilgisi verilmiştir. Yer ve mevki adlarının verilmiş nedeni, bazı durumlarda yerin fiziki özelliğinden kaynaklı olabilmektedir. Söz gelimi Taşlıhöyük yer adı bununla ilgilidir. Bunun dışında yer adlarının verilmiş nedeni olarak kültürel-zihinsel geçmişe ait kodların da kullandığını söylemek gerekir. Bahsedilen özelliğe örnek ise Kozaklı adı üzerinden verilebilir. Kozaklı yer adının yörede bulunan Kozoğlu türbesinden geldiğiyle ilgili bilgi, dini-karizmatik bir şahsiyetle ilintilendirildiğini göstermektedir. Yine söz konusu yer adının sıcak su buharından çıkan ya da koz/kozak adı verilen çam ağacının meyvesinden geldiğiyle ilgili bilgi, kültürel birikimle ilişkili olmalıdır. Toplum fiziki özelliğinden kaynaklı verdiği yer adını kültürel örüntülerle donatmış ve anlamlı hale getirmiştir. Benzer şekilde bazı bölgelere verilen adlarda geçmişte yaşanan felaket veya üzücü olayların etkisi

görülmektedir. Kanlıca ve Yassıca köy adları bunlara örnektir. Geçmiş yaşantı kültürel koda dönüşerek adlandırma içinde yer almıştır. Böylelikle toplum yer adını verirken tarihsel ve kültürel bellekten istifade etmiştir.

Kozaklı yöresine yerleşen Oğuz boylarının yer adlarına yükledikleri anlam, örf, adet ve geleneklerini kısacası geleneksel dünya görüşlerini yansıtan özellikte görünmektedir. Özellikle renklerle, doğadaki nesnelere ya da inanç sistemiyle ilgili yer adlandırmalarında eski Türk kültürüyle ilintili pek çok yer adının varlığı ortak kültürel belleğin farklı bir anlam alanına işaret etmektedir. Yaşanılan dünyayı kendi dil ve kültürel kodlarıyla anlamlandırmanın daha da önemlisi mutlak varlığını inşa eden toplumların ötekine ait değil de kendine ait olanla dünyayı anlamlı hale dönüştürmesi çıkarılan sonuçlar arasında yer almaktadır.

Kozaklı yer adlarıyla ilgili ortaya konulan bu tezde elde edilen verilerden çıkarılacak genel sonuç yer adları ile halk bilim çalışmaları arasındaki en temel ilişkinin adlandırmanın kültürel/zihinsel kodlardaki yeri noktasında önem taşıdığına yöneliktir. Yapısal olarak dil biliminin, kültürel olarak ise halk biliminin inceleme alanı olan yer adları bir toplumun yaşadığı coğrafyayı sahiplendiğinin en büyük göstergelerinden birisi ve adeta tapusudur. Dolayısıyla yer adının özellikle hangi sebeple verildiği, bir yandan dil kullanımını ilgilendirirken diğer yandan toplumun kültür değerleriyle birlikte geleneksel dünya görüşünün yansımalarını da sunmaktadır. İnsan ve toplumun yaşadığı mekânı bizleştirmesi ya da kimliklendirmesinin en somut örneği adlandırmayla gerçekleşmektedir. Bir toplumun kendi kültürel kodlarıyla adlandırdığı mekân ve mevki, o toplumun tarihsel ve zihinsel varoluşunun da kanıtlayıcısıdır.

KAYNAKÇA

- Akın F (2020) Tanzimat döneminde Anadolu'da konar-göçer aşiretler (1839-1876). Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Ankara.
- Akpınar D, Nizamoğlu A (2018) XIX. yüzyılın sonu ile XX. yüzyılın başlarında Kırşehir'in idari taksimatı ve iktisadi yapısı. *Tarih Okulu Dergisi* 11(34): 493-528.
- Aksan D (1982) *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim* (TDK Yayınları, Ankara).
- Aygün N (2018) Nüfus Defterleri'ne göre Boynuinceli aşireti (1830-1845). *Türk Tarih Kurumu Belleten* 82(295): 899-956.
- Bülbül Oğuz B (2021) Türkçe sözlüklere göre "salgın" kavram alanı. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 19(1): 233-252.
- Caferoğlu A (1946) Kırşehir vilâyetinin bugünkü etnik teşekkülüne dair notlar. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 2(1-2): 79-96.
- Çelikel S (2007) Orhun kitabelerinin günümüz Türkçesindeki söz varlığı. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Edirne.
- Demir H (2010) Nevşehir'in Kozaklı ilçesinde ad verme geleneği. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, Ankara.
- Demirtaş F (1949a) Üçoklu Oğuz boylarına ait (bayad -karkın) vesikalar. *Ankara Üniversitesi Dil- Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 7(2): 366-385.
- Demirtaş F (1949b) Osmanlı devrinde Anadolu'da Oğuz boyları I. *Ankara Üniversitesi Dil- Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 21: 321-365.
- Dâhiliye Vekâleti Mahalli İdareler Umum Müdürlüğü (1933) *Köylerimiz (Köy kanunu tatbik olunan ve olunmayan köy isimlerini alfabe sırasile gösterir)* (İstanbul Matbacılık ve Neşriyat Türk Anonim Şirketi, İstanbul).

Emiroğlu M (1977) *Bolu'da Yaylalar ve Yaylacılık* (Ankara Üniversitesi Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara).

Ercilasun A. B., Akkoyunlu Z (2014) *Kâşgarlı Mahmud Dîvanû Lugâti't-Türk Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Eröz M (1977) *Türk Kültürü Araştırmaları* (Kutluğ Yayınları, İstanbul).

Filiz G (2019) *Kitab-ı Dede Korkut'ta hayvan ve bitki adları*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Denizli.

Gündüz A (2018) H.1256 (M.1840/1841) tarihli ve 2115 numaralı Kırşehir nüfus defterine göre Haremeyn-i Şerifeyn Aşiretine tabi aşiretler- cemaatler, yerleştikleri köylerin isimleri, hangi aşirete -cemaate bağlı oldukları, hane sayıları, kaydedilen nefer sayısı ve toplam nüfusları hakkında bilgiler. *Tarih Okulu Dergisi* 11(35): 20-38.

Gürses R (2019) Yer adlarımızın dili. *Türk Dili Dergisi* 810:107-108.

Halaçoğlu Y (1996) Osmanlı belgelerine göre Türk-etrak, Kürd-ekrad kelimeleri üzerine bir değerlendirme. *Bulleten Türk Tarih Kurumu Dergisi* 60(227): 139-146

Halaçoğlu Y (2021) Anadolu Türkmenleri. *Okuntu Aylık E-Dergi* 46: 4-9.

İllyev M (2010) Türk tarihinde şecere geleneği: Türkmen şecereleri örneği. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi ve Sanatları (İslâm Tarihi) Anabilim Dalı, Ankara.

İşçen Y (2010) Kozaklı'nın tarihi. *Peribacası Kapadokya Kültür ve Tanıtım Dergisi* 4(13): 68-72.

Koca S (2008) Diyar-ı Rum'un (Roma Ülkesi=Anadolu) "Türkiye" haline gelmesinde Türk kültürünün rolü. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 23: 1-55.

Koca S (2016) Ahlak kavramı üzerine etimolojik ve semantik bir araştırma. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 57(2): 121-135.

Korkmaz Z (1977) *Nevşehir ve Yöresi Ağızları I. Cilt Ses Bilgisi* (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara).

Kurgun L (2002) Denizli ili yer adları. Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Denizli.

Kuzucu K (2004), Osmanlı döneminde Sivas İlbeylileri ve İlbeyli kazası. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* 15(15): 165-183.

Küçük S (2010) Eski Türk kültüründe renk kavramı. *Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* 54: 185-210.

Mihmat V (2013) Temettuat defterine göre Süleymanlı Kazası'nın sosyal ve ekonomik yapısı. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Niğde.

Orhonlu C (1987) *Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskânı* (Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd. Şti., İstanbul).

Ögel B (1978) *Türk Kültür Tarihine Giriş I* (Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara).

Örnek S. V. (2000) *Türk Halkbilimi* (Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara).

Özçelik İ (2003) *Oğuz Geleneği Çerçevesinde Tarihten Günümüze Karakeçililer* (Karakeçili Kaymakamlığı, Kırıkkale).

Özkan İ (2007) *Bengü İzler Türk Dünyası Araştırmaları*. “Herikli Türkmenleri ve Herikli Kelimesinin Etimolojisi”. s. 219-254. Ankara: Pegem.

Öztaşkın Ö. B. (2008) XV-XVII. yüzyıllarda Osmanlı halkı. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Erzurum.

Özüçetin Y (2009) Çok partili hayata geçiş sürecinde Kırşehir (3). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2(8): 323-339.

Pişkin Ç (2019) Demokrat Parti döneminde Nevşehir. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Nevşehir.

Sarı A (2018) Dulkadirli Türkmenlerinin yurtları hakkında. *Türkbilig* 1(35): 29-40.

Sümer F (1980) *Oğuzlar (Türkmenler): Tarihleri, Boy Teşkilâtı, Destanları* (Ana Yayınları, İstanbul).

Şahin İ (2010) Türkçe yer adlarının yapısı üzerine. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 14(32): 1-14.

Şanda M. N. (2018) *Geçmişten Günümüze Beydili Aşireti Siyasi, Sosyal ve Kültürel Yapısı* (Iksad Publishing House).

Şimşek B (2012) Dünden bugüne Kırıkkale ve çevresinde Türkmen aşiretleri. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Kırıkkale.

Tekin F (2009) Nevşehir ili yerleşim adları üzerine bir dil incelemesi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Dili Bilim Dalı, Kayseri.

Türkan O (2020) Kırşehir ilinde köy adlarının coğrafi açıdan değerlendirilmesi. *Coğrafya Dergisi* 41: 61-75.

Türkay C (1979) *Başbakanlık Arşivi Belgeleri'ne Göre Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler* (ANDA Neşriyat ve Dağıtım AŞ, İstanbul).

Türkmen F (2016) *Tarihte Kozaklı ve Kalecik* (Arşın Matbaa, Kayseri).

Yalçın A (2014) Anadolu'nun duraklama ve gerileme döneminde Güney ve Doğu Anadolu'da ocaklar aşiretler – II. *Alevilik-Bektaşılık Araştırmaları Dergisi* 10: 17-91.

Yalman (Yalkın) A. R. (1977) *Cenupta Türkmen Oymakları I* (Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara).

Yavaş G (2016) İç Anadolu Bölgesi ağızlarında ev, mutfak, tarım ve hayvancılık terimleri sözlüğü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Yavuz S, Şenel M (2013) Yer adları (toponim) terimleri sözlüğü. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkishor Turkic* 8(8): 2239-2254.

Yılmaz S (2019) Anadolu'da neler oldu? https://www.academia.edu/38930218/Anadoluda_neler_oldu

Yumuşak S (2017) Nevşehir yöresi yer adları ve bunlar hakkındaki anlatmalar. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Nevşehir.

EKLER

EK-1: KAYNAK KİŞİLER

- KK 1: Adnan ASİL, 1963 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 2: Ercan ATAL, 1958 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 3: Hasan ÜNAL, 1954 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 4: Molla Mustafa ERCAN, 1949 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 5: Oğuzhan YILDIRIM, 1977 doğumlu, üniversite mezunu, 2022.
- KK 6: Orhan GÜRBÜZ, 1964 doğumlu, lise mezunu, 2020.
- KK 7: Sami YILMAZ, 1952 doğumlu, lise mezunu, 2020.
- KK 8: Turalay ÖZCAN, 1953 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 9: Arif GÜNEY, 1963 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 10: Ercan KAYA, 1968 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 11: Fazlı SIĞIRTMAÇ, 1956 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 12: Hacı Ömer UÇAR, 1955 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 13: Hamdi BİLEN, 1945 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 14: Orhan YILDIRIM, 1955 doğumlu, yüksekokul mezunu, 2022.
- KK 15: Tuğrul KAMA, 1954 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 16: Derviş ŞAHİN, 1964 doğumlu, yüksekokul mezunu, 2021.
- KK 17: Dilaver ÇELİK, 1963 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 18: Murat ŞAHİN, 1981 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 19: Ali ŞİMŞEK, 1961 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 20: Cumali TUNCER, 1957 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 21: Erol YÜCE, 1965 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 22: Hilmi ARAL, 1963 doğumlu, yüksekokul mezunu, 2022.
- KK 23: İsmail TUNCER, 1969 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 24: Mustafa Şimşek, 1952 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 25: Naci GÜVEN, 1970 doğumlu, üniversite mezunu, 2022.
- KK 26: Nihat ARAL, 1954 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 27: Orhan Şükrü ARAL, 1966 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 28: Zekeriya AYDIN, 1954 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 29: Ayhan ŞAHİN, 1964 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 30: Can Ünal, 1979 doğumlu, lise mezunu, 2022.

- KK 31: Hakan BİLEN, 1970 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 32: Mesut ÜNAL, 1962 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 33: Ahmet ÇÖL, 1964 doğumlu, üniversite mezunu, 2022.
- KK 34: Ahmet KAYA, 1954 doğumlu, yüksek okul mezunu, 2021.
- KK 35: Ali KARAASLAN, 1960 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 36: Cengiz GÜVEN, 1963 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 37: Hanifi KAYA, 1944 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 38: Sunuhi ASLAN, 1965 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 39: Yaşar ASİL, 1953 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 40: Ahmet ŞAHİN, 1966 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 41: Çağlar ŞEN, 1980 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 42: Muhammet GÜVEN, 1965 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 43: Fazıl YÜKSEL, 1964 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 44: Kemal YÜKSEL, 1948 DOĞUMLU, üniversite mezunu, 2022.
- KK 45: Nail DÖNMEZ, 1942 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 46: Selami ŞİMŞEK, 1963 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 47: Elvan EROL, 1968 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 48: Hacı Avuz EROL, 1953 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 49: Hatice ATSAN, 1938 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 50: Mehmet Mustafa METİN, 1940 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 51: Önder KAYA, 1968 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 52: Savaş KÜNKÖR, 1966 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 53: Yılmaz GÜRBÜZ, 1970 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 54: Bayram ÇETİN, 1938 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 55: Halil HİKMET, 1963 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 56: Memiş ÇETİN, 1964 doğumlu, üniversite mezunu, 2020.
- KK 57: Osman ŞAHAN, 1971 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 58: Ömer BAHAR, 1949 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 59: Bayram AKKAYA, 1961 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 60: Halis FERAH, 1962 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 61: Neşet Sönmez, 1978 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 62: Yusuf Yurttaş, 1953 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 63: Arif ÖZŞAHİN, 1947 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.

- KK 64: Rızvan ALBAYRAK, 1985 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 65: Sait KARACAN, 1942 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 66: Şeref Ünal, 1952 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 67: Eyüp YÜKSEL, 1953 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 68: Hasan DOĞAN, 1940 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 69: Hayrettin ÖZTÜRK, 1964 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 70: Selami YÜKSEL, 1960 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 71: Talip YÜKSEL, 1961 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 72: Bahar ÖZ, 1954 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 73: Bayram FIRAT, 1955 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 74: Mansur ULUCAN, 1955 doğumlu, lise mezunu, 2020.
- KK 75: Mustafa ŞAHİN, 1958 doğumlu, üniversite mezunu, 2021.
- KK 76: Şeref KARACAN, 1944 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 77: Tuncer KALE, 1960 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 78: Azmi ÖNAL. 1962 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 79: Fuat ÖNAL, 1969 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 80: Fevzi AÇIKGÖZ, 1946 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 81: Hacı ATALAY, 1980 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 82: Muammer AKYÜREK 1950 doğumlu, üniversite mezunu, 2021.
- KK 83: Şuayb KARAKOÇ, 1958 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 84: İbrahim BİLEN, 1950 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 85: Loman Kaya, 1963 doğumlu, üniversite mezunu, 2022.
- KK 86: Yakup YILDIRIM, 1959 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 87: Hanifi AKALIN, 1954 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 88: Memduh ÜNSAL, 1953 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 89: Osman UZEL, 1992 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 90: Sittik DOĞANAY, 1961 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 91: Hüsnü ÖNAL, 1942 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 92: Mehmet KÜNKÖR, 1967 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 93: Ramazan GÖZEN, 1964 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 94: Seyhan KOÇ, 1967 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 95: Yamin ÖNAL, 1960 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 96: Ali ÖZER, 1966 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.

- KK 97: Emrullah CÖNGER, 1971 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 98: Hayati DOĞAN, 1959 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 99: Sami ÖZGÜL, 1946 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 100: Şahin ŞAHBAZ, 1951 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 101: Alaaddin ŞEN, 1955 doğumlu, orta mezunu, 2022.
- KK 102: İbrahim ŞEN, 1956 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 103: Ragıp BAYDAR, 1953 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 104: Servet POLAT, 1960 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 105: Şenel ŞEN, 1957 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 106: Yıldırım KARACA, 1968 doğumlu, üniversite mezunu, 2020.
- KK 107: Behçet GÜVEN, 1956 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 108: Erol YÜKSEL, 1963 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 109: Haydar ŞİMŞEK, 1963 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 110: Mehmet ÇELİK, 1960 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 111: Arif ŞAHİN, 1965 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 112: Ersan DURU, 1971 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 113: İlhan YÜKSEL, 1957 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 114: Salim METİN, 1962 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 115: Mikdat TER, 1950 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 116: Orhan UÇAR, 1968 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 117: Yılmaz Gücer, 1971 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 118: Zeki KARACA 1956 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 119: Ali KALE, 1952 doğumlu, üniversite mezunu, 2020.
- KK 120: Asalet KASIMOĞLU, 1966 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 121: Erdal ÜNSAL, 1954 doğumlu, üniversite mezunu, 2021.
- KK 122: Hacı Mehmet FENAR, 1974 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 123: Hacı Mehmet ŞAHİN, 1963 doğumlu, üniversite mezunu, 2021
- KK 124: Halil İbrahim KORKUT, 1969 doğumlu, üniversite mezunu, 2022
- KK 125: Numan ERDOĞAN, 1944 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 126: Duran ÜNLÜ, 1961 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 127: Fatih KABUKÇUOĞLU, 1983 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 128: Kâmil ERDOĞAN, 1947 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 129: Mahir KABUKÇUOĞLU, 1955 doğumlu, yüksekokul mezunu, 2021.

- KK 130: Nusret TÜRKMEN, 1969 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 131: Oktay DAĞDEVİREN, 1963 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 132: Osman YENİCE, 1966 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 133: Bayram ÇELİK, 1950 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 134: Cuma ÇELİK, 1971 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 135: Recep ÇELİK, 1964 doğumlu, üniversite mezunu, 2021.
- KK 136: Muhit AKIN, 1967 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 137: İbrahim SEZER, 1952 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 138: İsmail YÜKSEL, 1959 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 139: Kadim COŞKUN, 1939 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 140: Mehmet ERBEK, 1951 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 141: Şaban ERDEMİR, 1959 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 142: Tanju PEKER, 1977 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 143: Ali ÇETİN, 1940 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 144: Hacı Veli GÜRBÜZ, 1962 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 145: Mehmet Mustafa ASLAN, 1955 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 146: Necati KOÇTÜRK, 1937 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 147: Veli ASLAN, 1938 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 148: Akif AYDIN, 1966 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 149: Talip AYDIN, 1960 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 150: Ramazan SAN, 1644 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 151: Selim YILMAZ, 1962 doğumlu, lise mezunu, 2020.
- KK 152: Erdoğan YILMAZ, 1973 doğumlu, lise mezunu, 2020.
- KK 153: İnönü YILMAZ, 1970 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 154: Muttalip YILMAZ, 1999 doğumlu, üniversite mezunu, 2022.
- KK 155: Selami İŞGÜZAR, 1970 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 156: Halil İbrahim YAĞMUROĞLU, 1978 doğumlu, üniversite mezunu, 2022.
- KK 157: Hasan YAĞMUR, 1952 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 158: Mehmet YAĞMUROĞLU, 1951 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 159: Mesut YAĞMUROĞLU, 1959 doğumlu, yüksekokul mezunu, 2020.
- KK 160: Ahmet EGELİOĞLU, 1955 doğumlu, lise mezunu, 2020.
- KK 161: Mehmet ŞAHİN, 1985 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 162: Salim KAHRAMAN, 1966 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.

- KK 163: Yusuf ÇELİK, 1965 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021
- KK 164: Asım ÖZCAN, 1957 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 165: Dilaver COŞKUN, 1964 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 166: Yüksel DEMİR, 1961 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 167: Hacı CESUR, 1962 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 168: Nusret SAYAR, 1965 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 169: Ufuk SAYAR, 1976 doğumlu, ortaokul mezunu, 2022.
- KK 170: Yaşar COŞKUN, 1965 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 171: Hurşit ÜVEZ, 1952 doğumlu, üniversite mezunu, 2021.
- KK 172: Mehmet ÜVEZ. 1963 doğumlu, ilkokul mezunu, 2020.
- KK 173: Mustafa TAŞDEMİR, 1973 doğumlu, ilkokul mezunu, 2022.
- KK 174: Oğuz SOLMAZ, 1964 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 175: Göksel TUNÇ, 1954 doğumlu, lise mezunu, 2021.
- KK 176: Kadir TUNÇ, 1971 doğumlu, ortaokul mezunu, 2021.
- KK 177: Muharrem SAĞLAM, 1963 doğumlu, ortaokul mezunu, 2020.
- KK 178: Osman TEMİZ, 1949 doğumlu, ilkokul mezunu, 2021.
- KK 179: Rasim SAĞLAM, 1975 doğumlu, lise mezunu, 2022.
- KK 180: Hüseyin OKUR, 1960 doğumlu, ortaokul mezunu, Yozgat/
Yenifakılı/Yiğitler Köyü, 2021.
- KK 181: Hüseyin KAYA, 1963 doğumlu, ilkokul mezunu, Hatay/Arsuz/Kozaklı
Mahallesi, 2021.

EK-2: BAZI MEVKİLERE AİT FOTOĞRAFLAR

Ağoluk-Bağlıca Mahallesi

Alatepe-Küllüce

Bardakçı-Küçükyığı

Cinliköprü-Gerce

Çalpalma-Abdi

Kaplıcalar Mevki Başlangıcı-Emek Mahallesi

Çerçi Höyüğü-Kalecik

Damlalı İn-Küçükyazlı

Deliklikaya-İmran

Garip Türbe (1. Mezar)-Doyduk

Garip Türbe (2. Mezar)-Doyduk

Gavurtaa-Boğaziçi

Gökuyu-Kalecik

Karaçoban-Boğaziçi

Karaseki-Kanlıca

Kavaklıören-Bağlıca Mahallesi

Şebeğin İni - Bağlıca Mahallesi

Şebeğin İni Mevkisine Ait Anlatının Kaynak Kişisi Arif Güney (Anlatı Kahramanının Torunu)

Keveklık-Hacıfakılı

Kızıldamı-Kalecik

Kozoğlu Türbesi (1)

Kozoğlu Türbesi (2)

Kozoğlu Türbesi (3)

Kuzuin-Küçükyāğlı

Küllühöyük-Kızılkoyunlu Mahallesi

Maşatlık-Küçükyazlı

Urum Evleri-Karahasanlı

Zopin-Kaşkışla

Yarık Kaya-Buruncuk Mahallesi

Sıramaç-Çayıçı